



TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI



MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ VE BEKLENTİLER RAPORU

2023

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri ve Beklentiler Raporu



"Millet tarafından, millet adına, devleti idareye yetikili kılınanlar için, gerektiği zaman, millete hesap vermek mecburiyeti, laubalilik ve keyfi hareketle uzlaşamaz."

K. Atatürk

Sunuş



Ekonomide istikrar ve sürdürülebilirlik, beşeri, sosyal ve mekânsal gelişme alanlarında refahın artışı ve adil paylaşımı ile süreklilik arz eden bir gelişmişlik yönelimi On Birinci Kalkınma Planının öncelikli amaçları olarak ortaya konulmuştur. Bu amaçlar doğrultusunda, ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınmasını sağlamak üzere, mali kaynakların stratejik önceliklere göre etkin, etkili ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılması büyük önem arz etmektedir.

Bu çerçevede, Başkanlığımızca kamu mali yönetim sistemimizin en temel unsurlarından olan mali saydamlık ve hesap verilebilirlik anlayışı ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 30 uncu maddesi gereğince 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri ve Beklentiler Raporu hazırlanmıştır. Hazırlanan Rapor ile Ocak-Haziran dönemine ilişkin merkezi yönetim bütçe uygulama sonuçları uluslararası karşılaştırmalara imkân verecek şekilde değerlendirilmekte ve merkezi yönetim bütçe kanununun ilk altı aylık finansman durumu ile Temmuz-Aralık dönemine ilişkin beklentiler ve hedefler kamuoyuyla paylaşılmaktadır.

Bilindiği üzere, 2023 yılında kamu harcamaları Şubat ayında yaşanan asrın felaketi Kahramanmaraş ve Hatay merkezli depremlerden zarar gören vatandaşların ihtiyaçlarının karşılanması, hasar gören konutların yeniden inşası, gerekli altyapı hasarlarının onarılması ve yeni altyapıların tesis edilmesi, kamu idarelerinin yapı stokunda oluşan zararlarının giderilmesi gibi amaçlarla yapılan harcamaların etkisiyle önemli ölçüde artmıştır. Söz konusu gelişmelerin de etkisiyle 2023 yılı bütçesinde revizyon yapılması ihtiyacı ortaya çıkmış ve 7457 sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun TBMM tarafından kabul edilerek 27 Temmuz 2023 tarihli ve 32261 sayılı Resmî Gazete’de yayımı ile yürürlüğe girmiştir.

2023 yılının ikinci yarısında da hedefimiz, yaşanan deprem felaketinin bütçe üzerinde oluşturduğu yükü de gözeterek, mali disiplin anlayışı ile güçlü ekonomik ve sosyal politikalar doğrultusunda son yirmi bir yıldır sağlanan istikrarlı ve dengeli yapı ve kazanımları bundan sonraki süreçte de aynı şekilde sürdürmektir.

Hesap verilebilirliği ve mali saydamlığı sağlama noktasında önemli bir role sahip olan 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri ve Beklentiler Raporunun tüm ilgililerin ve kamuoyunun bilgilenmesine katkı sağlamasını diliyor, Raporun hazırlanmasında emeği geçenlere özverili çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum.

İbrahim ŞENEL

Strateji ve Bütçe Başkanı

İçindekiler

İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar	iv
GRAfİKLER	iv
EKLER	v
KISALTMALAR	vi
I. 2023 YILI KAMU MALİYESİ HEDEF VE ÖNCELİKLERİ.....	1
A. GELİR POLİTİKASI	2
B. GİDER POLİTİKASI	4
C. BORÇLANMA POLİTİKASI	6
Ç. BÜTÇE HEDEFLERİ	7
II. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ	11
A. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE DENGESİ VE FAİZ DIŞI DENGİNİN GELİŞİMİ	12
1. Bütçe Dengesinin Gelişimi	13
2. Faiz Dışı Dengenin Gelişimi	13
B. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GİDERLERİNİN GELİŞİMİ.....	14
1. Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Bütçe Giderleri	15
2. Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Bütçe Giderleri	28
3. Program Sınıflandırmasına Göre Bütçe Giderleri	29
4. Kurumsal Sınıflandırmaya Göre Bütçe Giderleri	30
C. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİRLERİNİN GELİŞİMİ	31
1. Genel Bütçe Gelirleri	33
2. Özel Bütçeli İdarelerin Gelirleri	45
3. Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gelirleri	46
III. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNİN FİNANSMANI VE BORÇ STOKUNUN GELİŞİMİ	47
A. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNİN FİNANSMANI	48
B. MERKEZİ YÖNETİM BORÇ STOKUNDAKİ GELİŞMELER	50
1. Merkezi Yönetim Dış Borç Stokundaki Gelişmeler	50
2. Merkezi Yönetim İç Borç Stokundaki Gelişmeler	51
IV. TEMMUZ-ARALIK 2023 DÖNEMİNE İLİŞKİN BEKLENTİLER VE HEDEFLER	53
A. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE DENGESİ VE FAİZ DIŞI DENGİ	54
B. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GİDERLERİ	54
C. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİRLERİ	55
Ç. FİNANSMAN POLİTİKASI.....	55
EKLER.....	57

Tablolar

TABLO 1: 2023 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ	8
TABLO 2: EKONOMİK SINIFLANDIRMAYA GÖRE 2023 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ BAŞLANGIÇ ÖDENEKLERİ	8
TABLO 3: FONKSİYONEL SINIFLANDIRMAYA GÖRE 2023 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ BAŞLANGIÇ ÖDENEKLERİ	9
TABLO 4: 2023 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ GELİR BAŞLANGIÇ HEDEFLERİ	9
TABLO 5: MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE DENGESİ VE FAİZ DIŞI DENGİ	13
TABLO 6: EKONOMİK SINIFLANDIRMAYA GÖRE BÜTÇE GİDERLERİ	15
TABLO 7: FONKSİYONEL SINIFLANDIRMAYA GÖRE BÜTÇE GİDERLERİ	28
TABLO 8: MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİRLERİ	31
TABLO 9: BAŞLICA VERGİ TÜRLERİ GERÇEKLEŞMELERİ VE ORANLARI	35
TABLO 10: MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE DENGESİ VE FİNANSMANI	48
TABLO 11: Ek BÜTÇE DAHİL MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ	54

Grafikler

GRAFİK 1: BÜTÇE DENGESİ	13
GRAFİK 2: FAİZ DIŞI DENGİ	14
GRAFİK 3: EKONOMİK SINIFLANDIRMAYA GÖRE BÜTÇE GİDERLERİNİN GERÇEKLEŞME ORANLARI	15
GRAFİK 4: PERSONEL GİDERLERİ	16
GRAFİK 5: PERSONEL GİDERLERİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	17
GRAFİK 6: SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ	17
GRAFİK 7: SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	18
GRAFİK 8: MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	18
GRAFİK 9: MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	19
GRAFİK 10: FAİZ GİDERLERİ	20
GRAFİK 11: FAİZ GİDERLERİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	20
GRAFİK 12: CARİ TRANSFERLER	21
GRAFİK 13: CARİ TRANSFERLERİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	21
GRAFİK 14: SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA TRANSFERLER	22
GRAFİK 15: SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA TRANSFERLERİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	22
GRAFİK 16: TARIMSAL DESTEKLEME ÖDEMELERİ	23
GRAFİK 17: TARIMSAL DESTEKLEME ÖDEMELERİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	23
GRAFİK 18: GELİRDEN AYRILAN PAYLAR	24
GRAFİK 19: GELİRDEN AYRILAN PAYLARIN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	24
GRAFİK 20: SERMAYE GİDERLERİ	25
GRAFİK 21: SERMAYE GİDERLERİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	26
GRAFİK 22: SERMAYE TRANSFERLERİ	26
GRAFİK 23: SERMAYE TRANSFERLERİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	27
GRAFİK 24: BORÇ VERME	27
GRAFİK 25: BORÇ VERME GİDERLERİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	28
GRAFİK 26: MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİRLERİNİN GELİŞİMİ	32
GRAFİK 27: MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİRLERİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	32
GRAFİK 28: GENEL BÜTÇE GELİRLERİ	33
GRAFİK 29: GENEL BÜTÇE GELİRLERİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	34
GRAFİK 30: VERGİ GELİRLERİNİN GELİŞİMİ	34
GRAFİK 31: VERGİ GELİRLERİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	35
GRAFİK 32: GELİR VERGİSİ	36
GRAFİK 33: GELİR VERGİSİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	36
GRAFİK 34: KURUMLAR VERGİSİ	37
GRAFİK 35: KURUMLAR VERGİSİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	37

GRAFİK 36: MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ	38
GRAFİK 37: MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	38
GRAFİK 38: DAHİLDE ALINAN KATMA DEĞER VERGİSİ	39
GRAFİK 39: DAHİLDE ALINAN KATMA DEĞER VERGİSİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	39
GRAFİK 40: ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ	40
GRAFİK 41: ÖZEL TÜKETİM VERGİSİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	40
GRAFİK 42: İTHALDE ALINAN KATMA DEĞER VERGİSİ	41
GRAFİK 43: İTHALDE ALINAN KATMA DEĞER VERGİSİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	41
GRAFİK 44: DAMGA VERGİSİ	42
GRAFİK 45: DAMGA VERGİSİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	42
GRAFİK 46: HARÇ GELİRLERİ	43
GRAFİK 47: HARÇ GELİRLERİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	43
GRAFİK 48: GENEL BÜTÇE VERGİ DİŞİ DİĞER GELİRLER	44
GRAFİK 49: GENEL BÜTÇE VERGİ DİŞİ DİĞER GELİRLERİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	44
GRAFİK 50: ÖZEL BÜTÇELİ İDARELERİN ÖZ GELİRLERİ	45
GRAFİK 51: ÖZEL BÜTÇELİ İDARELERİN ÖZ GELİRLERİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	45
GRAFİK 52: DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN GELİRLERİ	46
GRAFİK 53: DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN GELİRLERİNİN AYLIK GERÇEKLEŞME ORANI	46

Ekler

EK 1: 2022 - 2023 YILLARI OCAK - HAZİRAN DÖNEMİ MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ	58
EK 2: 2022 - 2023 YILLARI OCAK - HAZİRAN DÖNEMİ MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GİDERLERİ	59
EK 3: PROGRAM SINIFLANDIRMASINA GÖRE BÜTÇE GİDERLERİ	63
EK 4: 2022 - 2023 YILLARI OCAK - HAZİRAN DÖNEMİ MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİRLERİ	65
EK 5: 2022 – 2023 YILLARI OCAK - HAZİRAN DÖNEMİ GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİNİN BÜTÇE GİDERLERİ	66
EK 6: 2022 - 2023 YILLARI OCAK - HAZİRAN DÖNEMİ ÖZEL BÜTÇELİ İDARELERİN BÜTÇE GİDERLERİ	67
EK 7: 2022 - 2023 YILLARI OCAK - HAZİRAN DÖNEMİ DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN BÜTÇE GİDERLERİ	70

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BELDES	Belediyelerin Altyapısının Desteklenmesi
DFİF	Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu
DİBS	Devlet İç Borçlanma Senedi
GSYH	Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
KDV	Katma Değer Vergisi
KİT	Kamu İktisadi Teşebbüsleri
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÖİ	Kamu Özel İşbirliği
KÖY-DES	Köylerin Altyapısının Desteklenmesi
OVP	Orta Vadeli Program
ÖTV	Özel Tüketim Vergisi
SDR	Özel Çekme Hakkı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SHÇEK	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SOGEP	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı
SSDF	Savunma Sanayii Destekleme Fonu
SYDTF	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TL	Türk Lirası
TLREF	Türk Lirası Gecelik Referans Faiz Oranı
TMSF	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

I. 2023 YILI KAMU MALİYESİ HEDEF VE ÖNCELİKLERİ

2 023-2025 döneminde kamu maliyesinin hedef ve öncelikleri, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun hazırlanması ve uygulanmasına yön veren Orta Vadeli Program (2023-2025)¹ ve 2023 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında² belirlenmiştir.

Ancak özellikle Şubat ayında yaşanan asrın felaketi, Kahramanmaraş ve Hatay merkezli depremlerin yaralarının sarılması çabaları, kamu harcamalarında ciddi artışa neden olmuştur.

Öte yandan memur ve diğer kamu görevlilerinin mali haklarında Ocak ayında yüzde 30 oranında, Temmuz ayında ise yüzde 17,55 oranında artış yapılmıştır. Ayrıca Temmuz ayından itibaren tüm memur ve diğer kamu görevlilerine net 8.077 TL ilave ödeme yapılmaya başlanmıştır. Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Çerçeve Anlaşma Protokolü ile işçilerin brüt çıplak ücretleri artırılmış ve yılın birinci dönemi için yüzde 45, ikinci dönemi için yüzde 15 oranında zam yapılması kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda memurlar ve diğer kamu görevlilerinin mali ve sosyal hakları ile işçi ücretlerinde önemli artışlar yapılmıştır.

Bunun yanı sıra 2023 yılında sosyal güvenlik ve çalışma hayatına ilişkin kanuni düzenlemeler ile 8.9.1999 tarihinden önce çalışmaya başlayanlar için emeklilikte yaş şartı kaldırılmış, bayram ikramiyesi 1.100 TL'den 2.000 TL'ye ve en düşük emekli aylığı 5.500 TL'den 7.500 TL'ye yükseltilmiş, emekli aylıklarında refah payı artışı yapılmıştır. Söz konusu düzenlemelere ilaveten asgari ücret ve memur maaşlarında yapılan artışlar Sosyal Güvenlik Kurumunun giderlerinde ve buna bağlı olarak merkezi yönetim bütçesinden ilgili mevzuatı çerçevesinde SGK'ya yapılan bütçe transferlerinde artışa neden olmuştur.

A. GELİR POLİTİKASI

Temel politika belgelerinde gelir politikasının temel amacı; kamu harcamaları için ihtiyaç duyulan finansmanın sağlanması, sosyo-ekonomik kalkınma ve adaletin desteklenmesi, ekonomik refahın kapsayıcı ve sürdürülebilir biçimde bölüşülmesi, ekonominin uluslararası düzeyde rekabet gücünün artırılması, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi, yurt içi tasarruflara katkı sağlanması, fiyat istikrarının kalıcı olarak tesis edilmesi ve sürdürülmesi olarak belirlenmiştir. Orta Vadeli Program ve 2023 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında gelir politikasının temel öncelikleri;

¹ 4/9/2022 tarihli ve 6003 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile onaylanmıştır.

² 25/10/2022 tarihli ve 6294 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile onaylanmıştır.

- Kamu mali yönetiminde sürdürülebilir ve sağlıklı gelir kaynaklarının artırılması için vergilemede adalet, eşitlik, öngörülebilirlik ve şeffaflık ilkeleri temelinde vergi tabanının genişletilmesi ve gönüllü uyumun artırılmasına yönelik çalışmaların sürdürülmesi,

- Vergisel teşvikler ile istisna ve muafiyetlerin, etkililik ve etkinlik değerlendirmeleri yapılarak sürekli gözden geçirilmesi,

- Vergi mevzuatının güncel gereksinimleri karşılayan, anlaşılır, kolay uygulanabilir ve sade bir yapıya kavuşturulması hedefi çerçevesinde temel vergi kanunlarının gözden geçirilmesi,

- Dijital ekonominin sağlıklı olarak kavranması ve vergilendirilmesine yönelik çalışmalara devam edilmesi,

- Kamu gelirlerine yönelik tahsilat performansının artırılması, vergi denetiminde risk odaklı ve uzaktan denetim sistemlerinin uygulamaya alınması,

- Kayıt dışı ekonomiyle mücadeleyle kararlılıkla devam edilmesi, bu kapsamda yeni eylem planının hazırlanarak uygulamaya konulması, vergi güvenlik müesseselerin oluşturulması,

- Vergi kayıp ve kaçığının önlenmesi amacıyla ilgili sektör ve alanlara ilişkin potansiyel risk unsurları ortaya konularak önleyici ve sınırlandırıcı tedbirlerin uygulanması,

- Kamu maliyesine yönelik uygulama sonuçlarının şeffaf ve ayrıntılı bir şekilde paylaşılması çalışmaları genişletilerek vergi istatistiklerinin düzenli olarak kamuoyuyla paylaşılması,

- Mükellef hizmetlerinin geliştirilmesi ve mükellef hizmetleri yönetiminin etkin, güncel ve hızlı bir şekilde merkezi olarak yönetilebilmesi için yeni nesil iletişim kanalları kullanılarak sürekli hizmet sunumunun yapılmasının sağlanması,

şeklinde sıralanmıştır.

Uygulanan bu gelir politikalarıyla birlikte deprem bölgesinde ilan edilen mücbir sebep ve söz konusu bölgedeki ekonomik aktivitedeki kayıplara ve bunların vergi gelirlerine olumsuz yansımaya rağmen 9/3/2023 tarihli ve 7440 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamındaki tahsilat gerçekleşme beklentisi ve mali disiplini korumak amacıyla proaktif bir yaklaşımla

alınan gelir artırıcı tedbirlerin de etkisi ile Ek Bütçe Kanunu¹ ile artırılan gelir tahminleri dahil yıl sonu gelir tahmini hedefine ulaşılacağı öngörülmektedir.

Merkezi yönetim bütçe gelirleri ilk altı ayda yüzde 48,6 oranında artış ile 1 trilyon 880 milyar lira olarak gerçekleşmiştir.

Vergi gelirleri ise yüzde 55 oranında artarak 1 trilyon 602 milyar lira olmuştur.

Bütçe gelir gerçekleşmesinde GSYH büyümesi, fiyatlar genel düzeyindeki değişimler, talebin güçlü seyretmesi, e-ticaretin ve kartlı harcamaların artışı etkili olmuştur.

Diğer taraftan afet konutlarının yapımı ve altyapı hasarlarının giderilmesi gibi deprem etkilerinin ortadan kaldırılmasına yönelik harcamalar başta olmak üzere kamu harcamalarının yapılabilmesi için ihtiyaç duyulan finansmanın karşılanması amacıyla gelir artırıcı tedbirler yürürlüğe girmiştir.

B. GİDER POLİTİKASI

Orta Vadeli Program (2023-2025) ve 2023 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında ekonomi politikasının temel amacı; yatırım, istihdam, üretim ve ihracatı önceleyen büyümenin sürdürülmesi, verimli ve rekabetçi yerli üretim yapısının güçlendirilmesi, ithalat bağımlılığının azaltılması, kalıcı fiyat istikrarına ulaşılması, beşeri sermaye ve işgücü kalitesinin artırılması, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme ile adaletli paylaşıma yönelik ekonomik dönüşümün gerçekleştirilmesi olarak belirlenmiştir.

Bu dönemde maliye politikasının temel hedefi; bütçe disiplini sürdürerek kamu açıklarının tedrici olarak azaltılması ve mali yapının daha da güçlendirilmesi olarak belirlenmiştir.

Orta Vadeli Program ve 2023 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında gider politikasının temel öncelikleri;

- Kamu harcama politikasının çok yıllık bütçeleme yaklaşımı çerçevesinde, belirlenen politika öncelikleri ve kamu idarelerine tahsis edilen ödenek tavanları doğrultusunda yürütülmesi,

¹ 15/7/2023 tarihli ve 7457 sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim ve Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

- Kamu hizmetlerinin, bütçe imkanları içinde kalınarak ayrılan kaynakların üzerinde harcama yapılmasına yol açılmadan azami tasarruf anlayışı içinde yerine getirilmesi,
- Harcama gözden geçirmelerine devam edilmesi, harcama programlarının etkinliğinin artırılması ve harcamaların kontrol altında tutulması,
- Enerji fiyatlarında meydana gelen yüksek artışların başta dar gelirliler olmak üzere nihai tüketiciye yansıtılmaması politikasının sürdürülmesi,
- Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Sisteminin ulusal düzeyde hayata geçirilmesi sürecinin hızlandırılması, kamu kurumlarının ilgili tüm sistemleri arasında tam entegrasyonun sağlanması,
- Kamu kaynaklarının daha etkin şekilde değerlendirilmesi ve hazine nakit rezervinin güçlendirilmesi için Tek Hazine Kurumlar Hesabının kapsamının genişletilmesi,
- Sosyal güvenlik sisteminin mali sürdürülebilirliğinin güçlendirilmesi,
- Sağlık hizmetlerinin geri ödemesinde risk analizine ve hizmet sunucularının davranışlarını dikkate alan denetim modellerinin geliştirilmesi,
- Devlet Malzeme Ofisi ile birlikte Sağlık Market Uygulamasının kapsamının genişletilerek ilaç ve medikal malzeme tedarik zincirinin daha da güçlendirilmesi,
- Taşıt bazlı masraf yönetim modeli başta olmak üzere Kamu Filo Yönetim Sisteminin uygulama modellerinin kamu idarelerinde yaygınlaştırılmasına devam edilmesi,
- Sosyal Güvenlik Kurumunun bilişim sistemlerinin güçlendirilmesi, geri ödeme, emeklilik ve tescil işlemleriyle ilgili bilgi sistemlerinin entegrasyonu iyileştirilmesi ve vatandaşların daha az belge ile etkin, hızlı ve tek elden hizmet alması için kurumlar arası veri paylaşımının artırılması,

şeklinde sıralanmıştır.

Öte yandan küresel belirsizlik ve risklerin devam ettiği makroekonomik ve jeopolitik ortamda, asrın en büyük afetlerinden birinin de yaşanmış olmasıyla mali disiplinden taviz vermeden değişen ve artan ihtiyaçlara bağlı olarak Ek Bütçe Kanunu çıkarılması gündeme gelmiştir.

Ek Bütçe Kanunuyla;

- Depremde hasar gören bölgelerin yeniden ihyası ve imarı ile deprem kaynaklı diğer harcamaların yapılabilmesi,
 - Çiftçilere, esnaf ve sanatkârlar ile ihtiyaç sahibi vatandaşlara destek olunabilmesi ile vatandaşların eğitim, sağlık gibi vazgeçilmez ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanabilmesi,
 - Ülkemizin büyüme ve istihdam potansiyeline katkı sağlayacak yatırımların daha hızlı tamamlanabilmesi,
- amaçlanmıştır.

Ülkemizde deprem bölgesindeki 11 ilin altyapısı ve üstyapısıyla yeniden inşa edilmesi birinci öncelik haline gelmiştir. Bu kapsamda 319 bini bir yıl içinde olmak üzere, yeni konutların inşa edilerek depremden etkilenmiş şehirlerin tamamının ayağa kaldırılması hedeflenmiştir. Ek Bütçe Kanununda depremden zarar gören vatandaşların ihtiyaçlarının karşılanması ve kamu idarelerinin yapı stokunda oluşan zararların giderilmesi gibi amaçlarla 527.290.833.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Bu kapsamda 2023 yılında, diğer ödenek imkânları da dikkate alındığında bütçeden yaklaşık 762 milyar TL harcama yapılması öngörülmektedir.

C. BORÇLANMA POLİTİKASI

Merkezi yönetim borç stokunun maruz kalabileceği riskler gözetilerek stratejik ölçütlere dayalı borçlanma politikaları yürütülmektedir. Söz konusu stratejik ölçütlere dayalı borçlanma politikası uygulaması, 2023-2025 döneminde de sürdürülecektir. Bu doğrultuda, aşağıda sıralanan borçlanma stratejilerinin ana unsurları vasıtasıyla orta ve uzun vadede borçlanmaya ilişkin risklerin kontrol altında tutulması hedeflenmektedir.

- Borçlanmanın ağırlıklı olarak TL cinsinden yapılması ve yurt içi döviz cinsi borç stokunun azaltılması,
- Piyasa çeşitliliğinin sağlanması amacıyla uluslararası piyasalarda ABD dolarının yanında imkân olması durumunda diğer döviz cinslerinden de ihraç yapılması,
- Faiz giderlerinin optimal şekilde yönetilmesini teminen uygun enstrüman ve vade bileşimi dikkate alınarak, gelecek 12 ayda faizi yenilenecek senetler ile vadesine 12 aydan az kalmış senetlerin payının belirli bir seviyede tutulması,

- Nakit ve borç yönetiminde oluşabilecek likidite riskinin azaltılması amacıyla güçlü nakit rezervi tutulması,

Orta Vadeli Program ve 2023 Yılı Finansman Programında 2023-2025 döneminde kamu borçlanma politikasının temel ilkeleri; finansman ihtiyacının, iç ve dış piyasa koşulları ile maliyet unsurları göz önüne alınarak belirlenen risk düzeyi çerçevesinde, orta ve uzun vadede mümkün olan en düşük maliyetle karşılanması ve makroekonomik dengeleri gözeten, para ve maliye politikaları ile uyumlu, sürdürülebilir, saydam ve hesap verilebilir bir borçlanma politikasının izlenmesi olarak belirlenmiştir. Bu hedefler ve stratejik ölçütlere dayalı borçlanma politikası çerçevesinde,

- Yatırımcı tabanının genişletilmesi ve yatırım enstrümanlarının çeşitlendirilmesi amacıyla finansman araçlarının geliştirilmesine ilişkin çalışmalara devam edilecektir.

- Devlet iç borçlanma senetleri (DİBS) piyasasının daha da gelişmesi ve likiditenin getiri eğrisi üzerinde tüm vadelerde artırılmasını teminen senetlerin azalan vadelerde yeniden ihraç edilmesi politikası sürdürülecektir.

- DİBS birincil ve ikincil piyasasında etkinliğin artırılması amacıyla piyasa yapıcılığı sistemi uygulamasına devam edilecektir.

- Piyasa koşullarının uygun olması durumunda, yeni iç ve dış borçlanma enstrümanları ihraç edilebilecektir.

- Belirlenecek stratejik ölçütlerle uyumlu olarak hazırlanacak finansman programı çerçevesinde, iç borçlanma stratejileri, ihale duyuruları gibi borçlanma işlemlerine ilişkin bilgiler düzenli olarak kamuoyuna açıklanmaya devam edilecektir.

Ç. BÜTÇE HEDEFLERİ

2023 yılı merkezi yönetim bütçesinde bütçe giderleri toplamı 4 trilyon 469 milyar 570 milyon TL, faiz hariç bütçe giderleri 3 trilyon 903 milyar 974 milyon TL, bütçe gelirleri ise 3 trilyon 810 milyar 149 milyon TL olarak belirlenmiştir. Bütçe dengesinin 659 milyar 421 milyon TL, faiz dışı dengenin ise 93 milyar 825 milyon TL açık vermesi öngörülmüştür.

Tablo 1: 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi

(Milyon TL)	2023 Bütçe
Bütçe Giderleri	4.469.570
Faiz Hariç Bütçe Giderleri	3.903.974
Faiz Giderleri	565.596
Bütçe Gelirleri	3.810.149
Vergi Gelirleri	3.199.534
Bütçe Dengesi	-659.421
Faiz Dışı Denge	-93.825

2023 yılı merkezi yönetim bütçesi başlangıç ödeneklerinin ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımı ile başlangıç ödeneklerinin toplam bütçe içindeki payları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Ekonomik Sınıflandırmaya Göre 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi Başlangıç Ödenekleri

(Milyon TL)	2023 Bütçe Ödenekleri	GSYH Payı (%)	Bütçe Payı (%)
Personel Giderleri	952.308	5,1	21,3
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	150.392	0,8	3,4
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	318.685	1,7	7,1
Faiz Giderleri	565.596	3,0	12,7
Cari Transferler	1.681.997	9,0	37,6
Sermaye Giderleri	315.848	1,7	7,1
Sermaye Transferleri	37.264	0,2	0,8
Borç Verme	359.250	1,9	8,0
Yedek Ödenekler	88.231	0,5	2,0
Toplam	4.469.570	24,0	100,0

Tabloya göre 2023 yılı merkezi yönetim bütçesinde başlangıç ödeneği olarak personel giderleri ve sosyal güvenlik kurumlarına Devlet primi giderlerine toplam 1 trilyon 102 milyar 700 milyon TL, cari transferlere 1 trilyon 681 milyar 997 milyon TL, sermaye giderlerine 315 milyar 848 milyon TL ve sermaye transferlerine ise 37 milyar 264 milyon TL ayrılmıştır.

2023 yılı merkezi yönetim bütçesi başlangıç ödeneklerinin fonksiyonel sınıflandırmaya göre dağılımı ile başlangıç ödeneklerinin toplam bütçe içindeki payları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi Başlangıç Ödenekleri

(Milyon TL)	2023 Bütçe Ödenekleri	GSYH Payı (%)	Bütçe Payı (%)
Genel Kamu Hizmetleri	1.270.458	6,8	28,4
Savunma Hizmetleri	268.589	1,4	6,0
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	269.867	1,4	6,0
Ekonomik İşler ve Hizmetler	903.996	4,8	20,2
Çevre Koruma Hizmetleri	8.522	0,0	0,2
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	33.896	0,2	0,8
Sağlık Hizmetleri	308.636	1,7	6,9
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	57.931	0,3	1,3
Eğitim Hizmetleri	583.438	3,1	13,1
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	764.237	4,1	17,1
Toplam	4.469.570	24,0	100,0

2023 yılı merkezi yönetim bütçesinde, fonksiyonel sınıflandırmaya göre en büyük payı yüzde 28,4 oranıyla genel kamu hizmetleri almaktadır. 1 trilyon 270 milyar 458 milyon TL olan genel kamu hizmetlerinin 565 milyar 596 milyon TL'si faiz giderlerinden oluşmaktadır. Genel kamu hizmetlerini sırasıyla yüzde 20,2 ekonomik işler ve hizmetler ve yüzde 17,1 oranıyla sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri izlemektedir.

2023 yılı merkezi yönetim bütçesinde belirlenen gelir başlangıç hedefleri Tablo 4'te gösterilmiştir. Tabloya göre 2023 yılı merkezi yönetim bütçesinde bütçe gelirlerinin 3 trilyon 810 milyar 149 milyon TL, genel bütçe gelirlerinin 3 trilyon 753 milyar 913 milyon TL, vergi gelirlerinin 3 trilyon 199 milyar 534 milyon TL, vergi dışı diğer gelirlerin ise 554 milyar 379 milyon TL olması öngörülmüştür. Diğer taraftan özel bütçeli idarelerin öz gelirlerinin 37 milyar 134 milyon TL, düzenleyici ve denetleyici kurum gelirlerinin ise 19 milyar 102 milyon TL olacağı tahmin edilmiştir.

Tablo 4: 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi Gelir Başlangıç Hedefleri

(Milyon TL)	2023 Hedef	GSYH Payı (%)	Bütçe Payı (%)
Bütçe Gelirleri	3.810.149	20,4	100,0
Genel Bütçe Gelirleri	3.753.913	20,1	98,5
Vergi Gelirleri	3.199.534	17,2	84,0
Vergi Dışı Diğer Gelirler	554.379	3,0	14,6
Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	37.134	0,2	1,0
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gelirleri	19.102	0,1	0,5

II. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ

2023-2025 Dönemi Orta Vadeli Programı ile ekonomi ve maliye politikaları; yatırım, istihdam, üretim ve ihracatı önceleyen büyümenin sürdürülmesi, verimli ve rekabetçi yerli üretim yapısının güçlendirilmesi, ithalata bağımlılığın azaltılması, kalıcı fiyat istikrarına ulaşılması, beşeri sermaye ve işgücü kalitesinin artırılması, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme ile adaletli paylaşıma yönelik ekonomik dönüşümün gerçekleştirilmesi, bütçe disiplini sürdürerek kamu açıklarının tedrici olarak azaltılması ve mali yapının daha da güçlendirilmesi olarak belirlenmiştir.

2023 yılı Ocak-Haziran döneminde bütçe giderleri 2022 yılının aynı dönemine göre yüzde 101,7 oranında artarak 2 trilyon 363 milyar 577 milyon TL olarak gerçekleşirken faiz hariç bütçe giderleri ise yüzde 101,3 oranında artarak 2 trilyon 88 milyar 333 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

2023 yılı Ocak-Haziran döneminde bütçe gelirleri 2022 yılının aynı dönemine göre yüzde 48,6 oranında artarak 1 trilyon 880 milyar 349 milyon TL olarak gerçekleşirken, vergi gelirleri ise yüzde 55 oranında artarak 1 trilyon 602 milyar 312 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Faiz dışı denge, 2022 yılı Ocak-Haziran döneminde 228 milyar 213 milyon TL fazla vermiş iken 2023 yılının aynı döneminde 207 milyar 984 milyon TL açık vermiştir. Bu gelişmede depremin etkilerinin ortadan kaldırılması için yapılan harcamalar, personel ve sosyal güvenlik Devlet primi giderlerindeki artış, sosyal güvenlik ve çalışma hayatına ilişkin kanuni düzenlemelere bağlı olarak artan harcamalar etkili olmuştur.

Bu kapsamda 2022-2023 yılları Ocak-Haziran dönemi merkezi yönetim bütçe gerçekleştirmeleri ile ilgili diğer ayrıntılar aşağıda yer almaktadır.¹

A. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE DENGESİ VE FAİZ DIŞI DENGİNİN GELİŞİMİ

2022-2023 yılları Ocak-Haziran dönemi gerçekleştirmeleri çerçevesinde bütçe giderleri, bütçe gelirleri, bütçe dengesi ve faiz dışı denge Tablo 5'te gösterilmiştir.

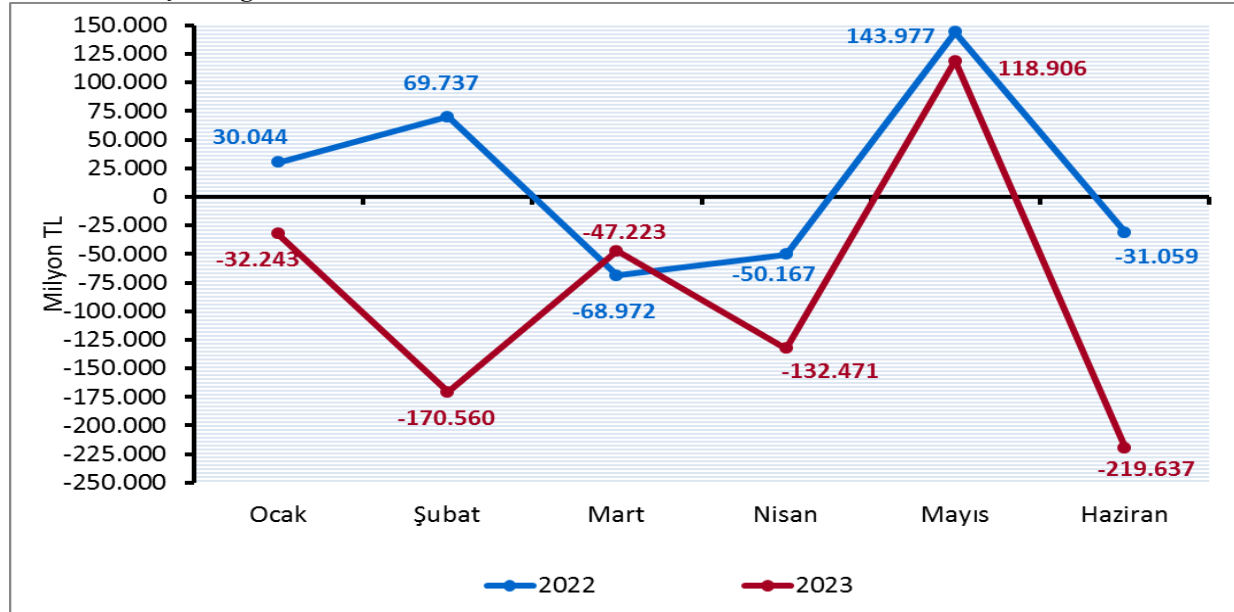
¹ Bu bölümün tablo ve grafikleri oluşturulurken 2022 yılının Ocak-Haziran dönemi gelir ve giderlerine ilişkin karşılaştırmalar yıl sonu gerçekleştirmeleri üzerinden, 2023 yılının Ocak-Haziran dönemi gelir ve giderlerine ilişkin karşılaştırmalar ise 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile tahsis edilen ödenek ve tahmin edilen gelir hedeflerine 15/7/2023 tarihli ve 7457 sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim ve Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla (Ek Bütçe) eklenen ödenek ve artırılan gelir tahminleri dahil edilerek bulunan toplam değerler üzerinden yapılmıştır.

Tablo 5: Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi ve Faiz Dışı Denge

(Milyon TL)	2022			2023			2023/2022 Ocak-Haziran Dönemi Artış Oranı (%)
	Yılsonu Gerçekleşme	Ocak- Haziran Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı (%)	Bütçe (Ek Bütçe Dahil)	Ocak- Haziran Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı (%)	
Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	2.942.748	1.171.851	39,8	5.589.085	2.363.577	42,3	101,7
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri	2.800.088	1.265.410	45,2	4.929.664	1.880.349	38,1	48,6
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi	-142.660	93.560	-65,6	-659.421	-483.228	73,3	-616,5
Faiz Dışı Denge	168.243	228.213	135,6	-13.285	-207.984	1.565,6	-191,1

1. Bütçe Dengesinin Gelişimi

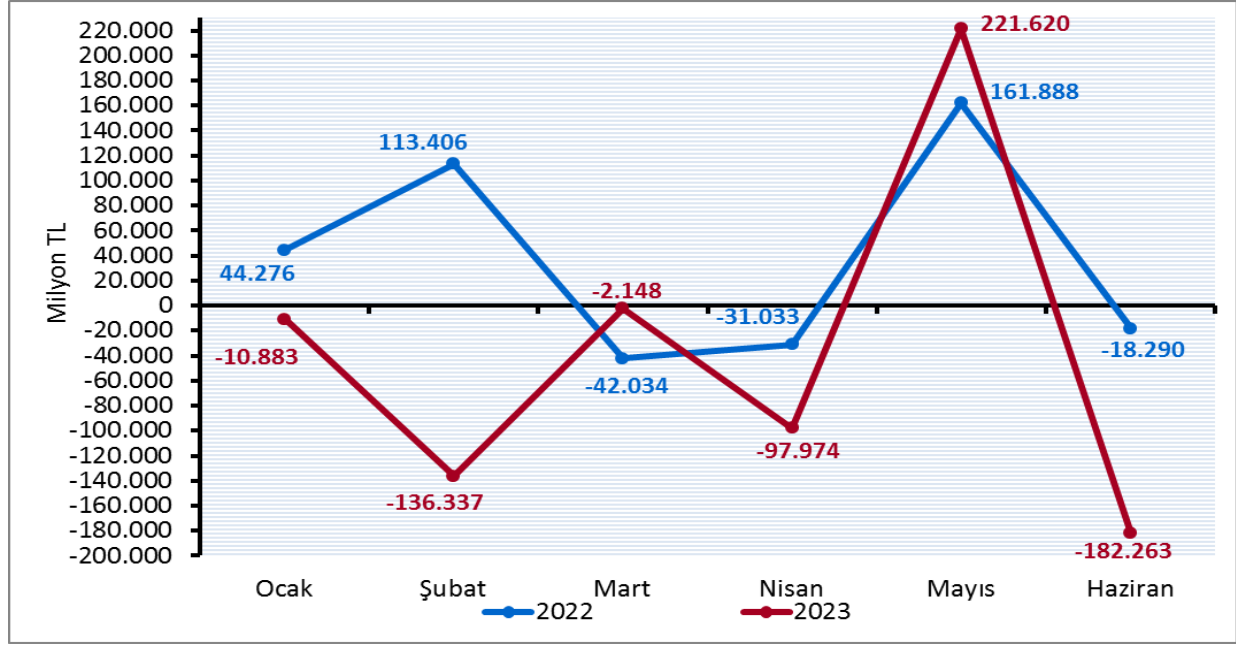
2022 yılı Ocak-Haziran döneminde 93 milyar 560 milyon TL fazla veren merkezi yönetim bütçesi, 2023 yılının aynı döneminde 483 milyar 228 milyon TL açık vermiştir. 2023 yılının Ocak-Haziran döneminde merkezi yönetim bütçesi Mayıs ayında fazla, diğer aylarda açık vermiştir.

Grafik 1: Bütçe Dengesi

2. Faiz Dışı Dengenin Gelişimi

2022 yılı Ocak-Haziran döneminde faiz dışı denge 228 milyar 213 milyon TL fazla vermiş iken 2023 yılının aynı döneminde 207 milyar 984 milyon TL açık vermiştir.

Grafik 2: Faiz Dışı Denge



B. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GİDERLERİNİN GELİŞİMİ

2022-2023 yılları Ocak-Haziran döneminde merkezi yönetim bütçe giderlerinin gerçekleşmeleri, gider türlerinin GSYH ve bütçe içindeki payları ile artış oranları bu Raporun (1) ve (2) numaralı eklerinde yer almaktadır.

Buna göre; 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde bütçe giderleri, 2022 yılının aynı dönemindeki 1 trilyon 171 milyar 851 milyon TL gerçekleşmeye göre yüzde 101,7 oranında artış göstererek 2 trilyon 363 milyar 577 milyon TL olmuştur. 2022 yılının Ocak-Haziran dönemi bütçe giderleri gerçekleşme oranı yüzde 39,8 iken 2023 yılının aynı döneminde bu oran yüzde 42,3 olmuştur.

2023 yılının Ocak-Haziran döneminde faiz hariç bütçe giderleri, 2022 yılının aynı dönemindeki 1 trilyon 37 milyar 197 milyon TL gerçekleşmeye göre yüzde 101,3 oranında artış göstererek 2 trilyon 88 milyar 333 milyon TL olmuştur. 2022 yılının Ocak-Haziran dönemi faiz hariç bütçe giderleri gerçekleşme oranı yüzde 39,4 iken 2023 yılının aynı döneminde bu oran yüzde 42,2 olmuştur.

2023 yılının Ocak-Haziran döneminde faiz giderleri, 2022 yılının aynı dönemindeki 134 milyar 654 milyon TL gerçekleşmeye göre yüzde 104,4 oranında artış göstererek 275

milyar 244 milyon TL olmuştur. 2022 yılının Ocak-Haziran dönemi faiz giderleri gerçekleşme oranı yüzde 43,3 iken 2023 yılının aynı döneminde bu oran yüzde 42,6 olmuştur.

1. Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Bütçe Giderleri

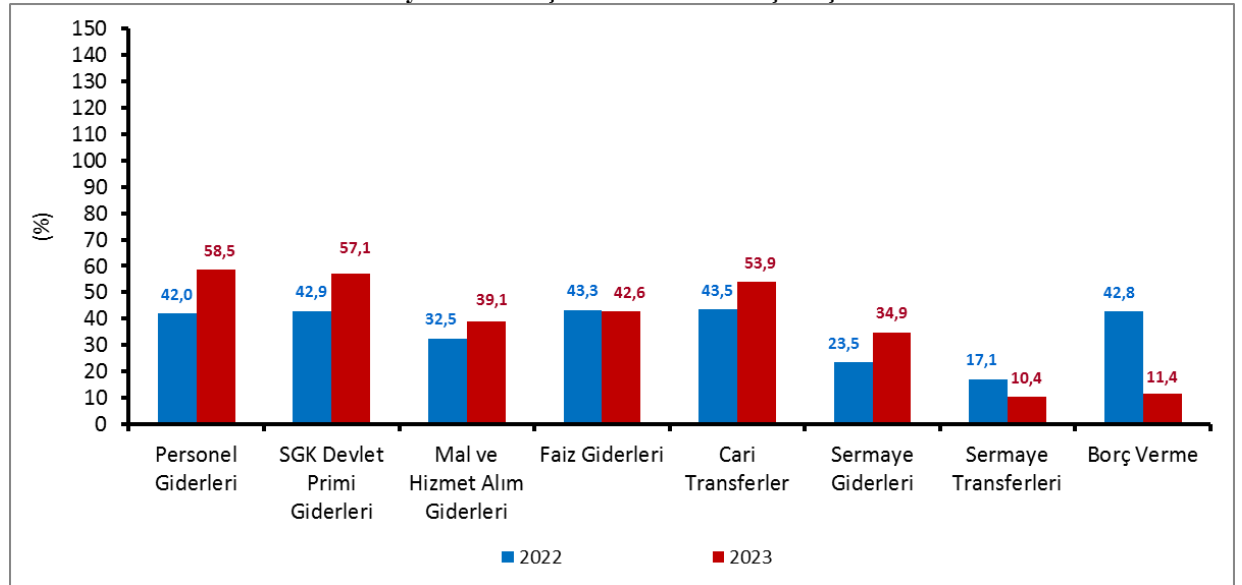
Ekonomik sınıflandırmaya göre 2023 yılı Ocak-Haziran dönemi gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Bütçe Giderleri

(Milyon TL)	2022 Yılsonu Gerçekleşmeleri	2022 Yılı Ocak-Haziran Dönemi Gerçekleşmeleri	2023 Bütçe (Ek Bütçe Dahil)	2023 Yılı Ocak-Haziran Dönemi Gerçekleşmeleri	Ocak-Haziran Dönemi Gerçekleşme Oranı (%)		2023/2022 Ocak- Haziran Dönemi Artış Oranı (%)
					2022	2023	
Personel Giderleri	615.296	258.460	952.308	557.435	42,0	58,5	115,7
Sosyal Güv. Kur. Dev. Pr. Giderleri	96.864	41.536	150.392	85.871	42,9	57,1	106,7
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	257.660	83.771	419.443	164.119	32,5	39,1	95,9
Faiz Giderleri	310.903	134.654	646.136	275.244	43,3	42,6	104,4
Cari Transferler	1.126.363	490.153	1.940.901	1.046.392	43,5	53,9	113,5
Sermaye Giderleri	276.896	65.118	383.278	133.654	23,5	34,9	105,2
Sermaye Transferleri	48.822	8.350	521.000	54.153	17,1	10,4	548,5
Borç Verme	209.944	89.808	410.410	46.709	42,8	11,4	-48,0
Yedek Ödenek	0	0	165.216	0			
Toplam	2.942.748	1.171.851	5.589.085	2.363.577	39,8	42,3	101,7

Ekonomik sınıflandırmaya göre 2023 yılı Ocak-Haziran dönemi gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 3’te gösterilmiştir.

Grafik 3: Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Bütçe Giderlerinin Gerçekleşme Oranları



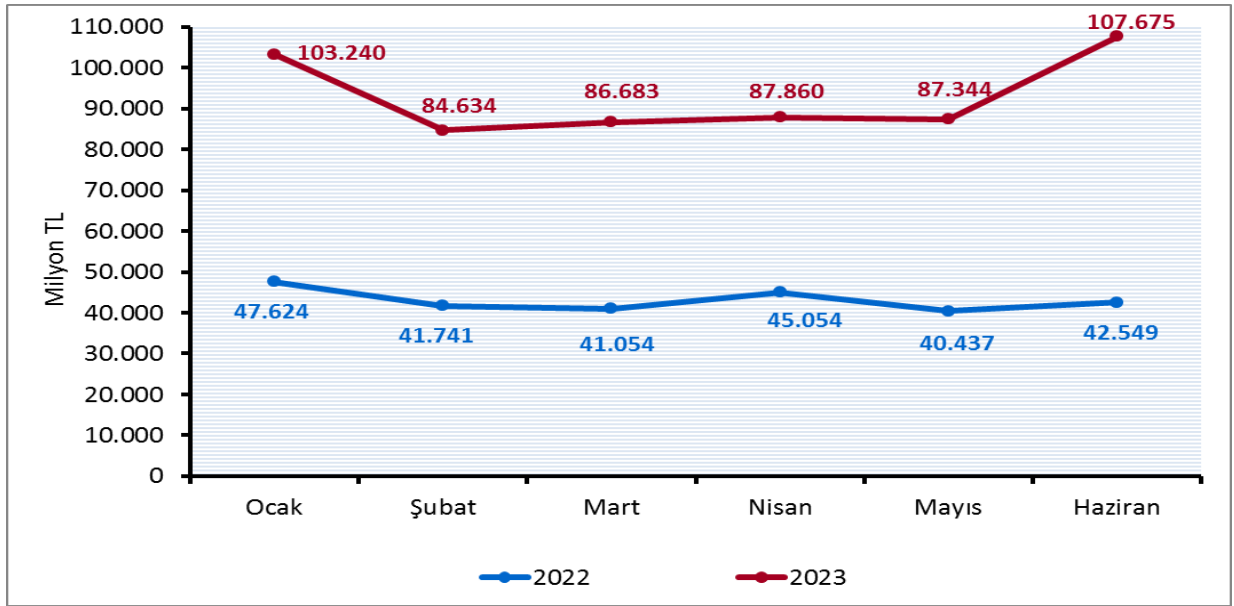
2023 yılının Ocak-Haziran döneminde merkezi yönetim bütçe giderleri içerisinde en yüksek gerçekleşme oranı yüzde 58,5 ile personel giderlerinde, en düşük gerçekleşme oranı ise yüzde 10,4 ile sermaye transferlerinde olmuştur.

1.1. Personel Giderleri

2023 yılı Ocak-Haziran dönemi personel giderleri, 2022 yılının aynı dönemine göre yüzde 115,7 oranında artış göstererek 557 milyar 435 milyon TL olmuştur.

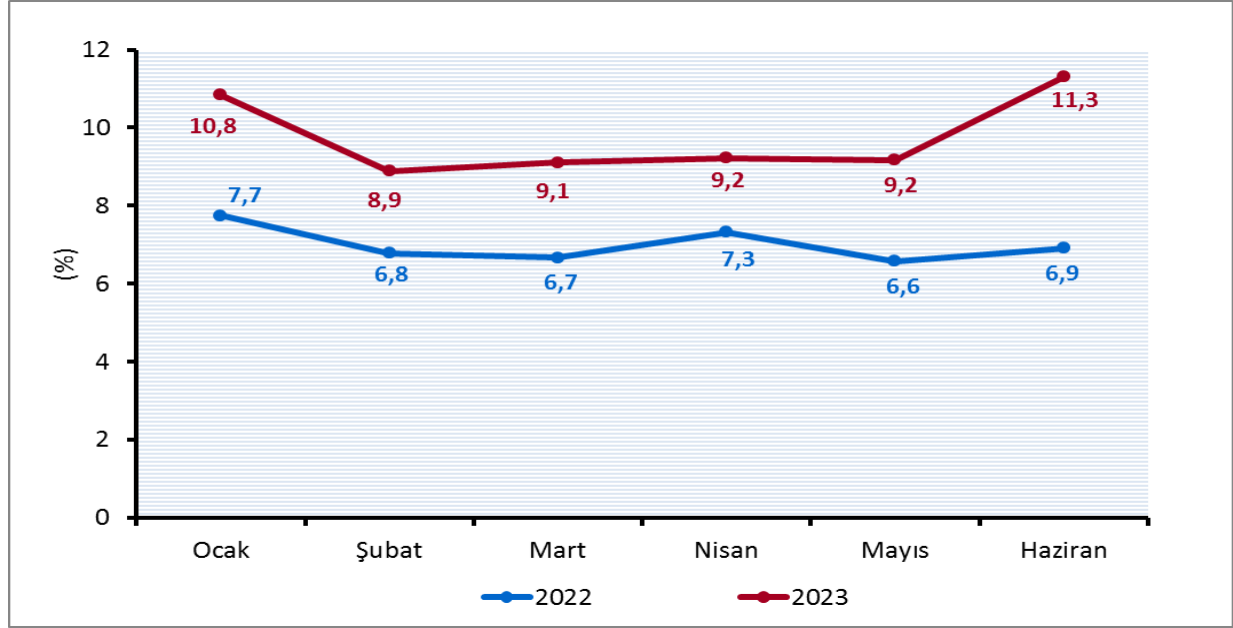
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi personel giderlerinin aylık gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 4'te gösterilmiştir.

Grafik 4: Personel Giderleri



2022 yılının Ocak-Haziran döneminde yüzde 42 olan gerçekleşme oranı, 2023 yılının aynı döneminde yüzde 58,5 olmuştur. 2023 yılı Ocak-Haziran dönemi personel giderlerinin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 5'te gösterilmiştir.

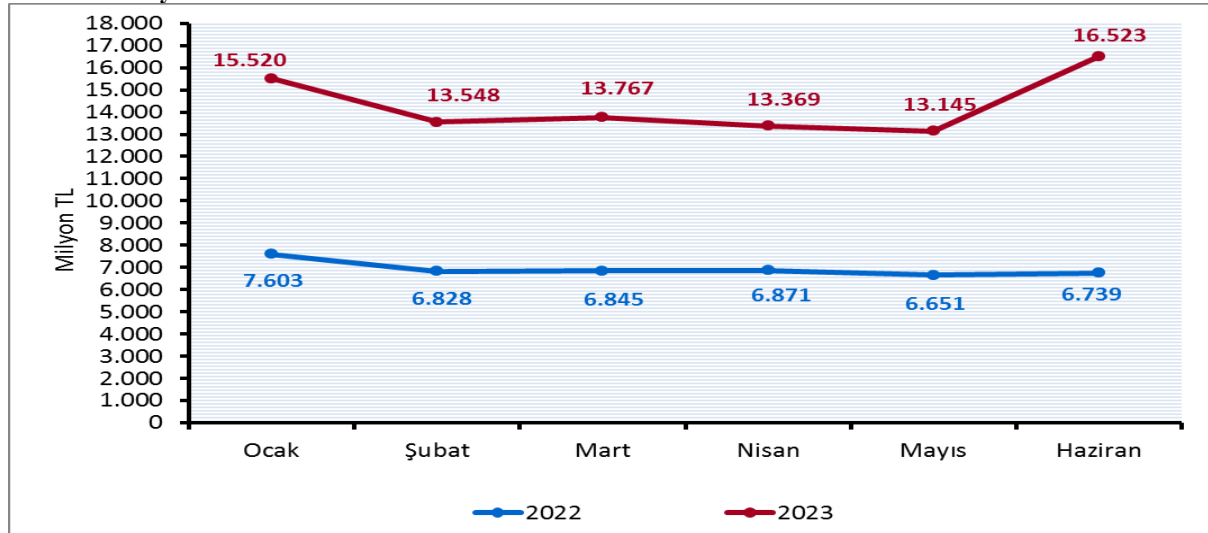
Grafik 5: Personel Giderlerinin Aylık Gerçekleşme Oranı



1.2. Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri

2023 yılı Ocak-Haziran dönemi sosyal güvenlik kurumlarına Devlet primi giderleri, 2022 yılının aynı dönemine göre yüzde 106,7 oranında artış göstererek 85 milyar 871 milyon TL olmuştur. 2023 yılı Ocak-Haziran dönemi sosyal güvenlik kurumlarına Devlet primi giderlerinin aylık gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 6’da gösterilmiştir.

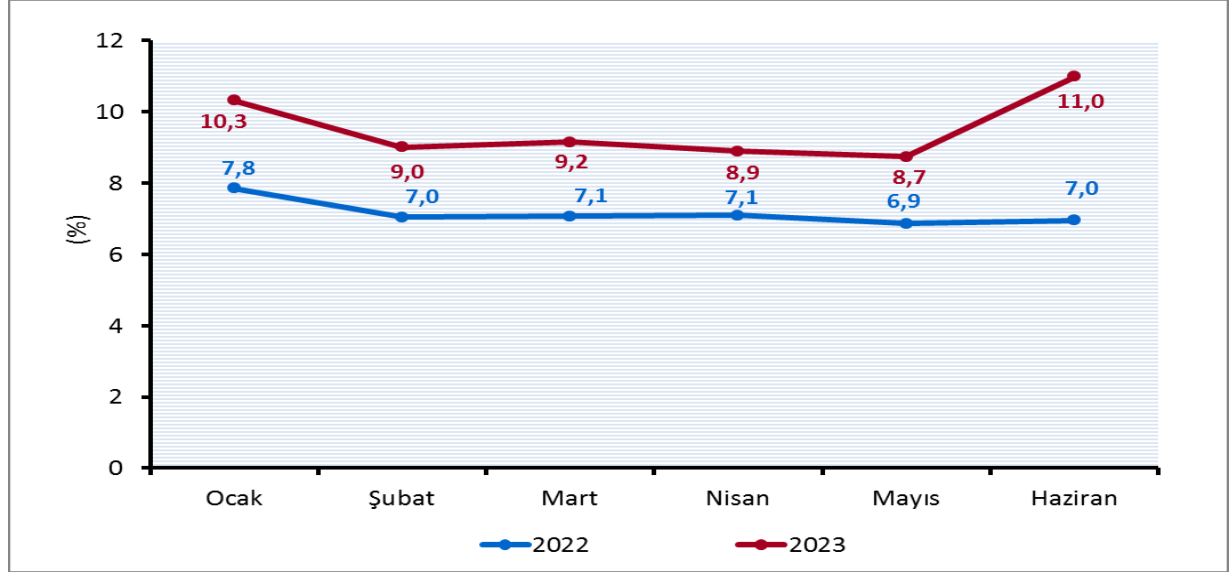
Grafik 6: Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri



Sosyal güvenlik kurumlarına Devlet primi giderleri için 2023 yılı merkezi yönetim bütçesinde öngörölmüş olan 150 milyar 392 milyon TL ödeneğin yüzde 57,1’i Ocak-Haziran

döneminde kullanılmıştır. 2022 yılının aynı döneminde söz konusu oran yüzde 42,9 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 7: Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderlerinin Aylık Gerçekleşme Oranı

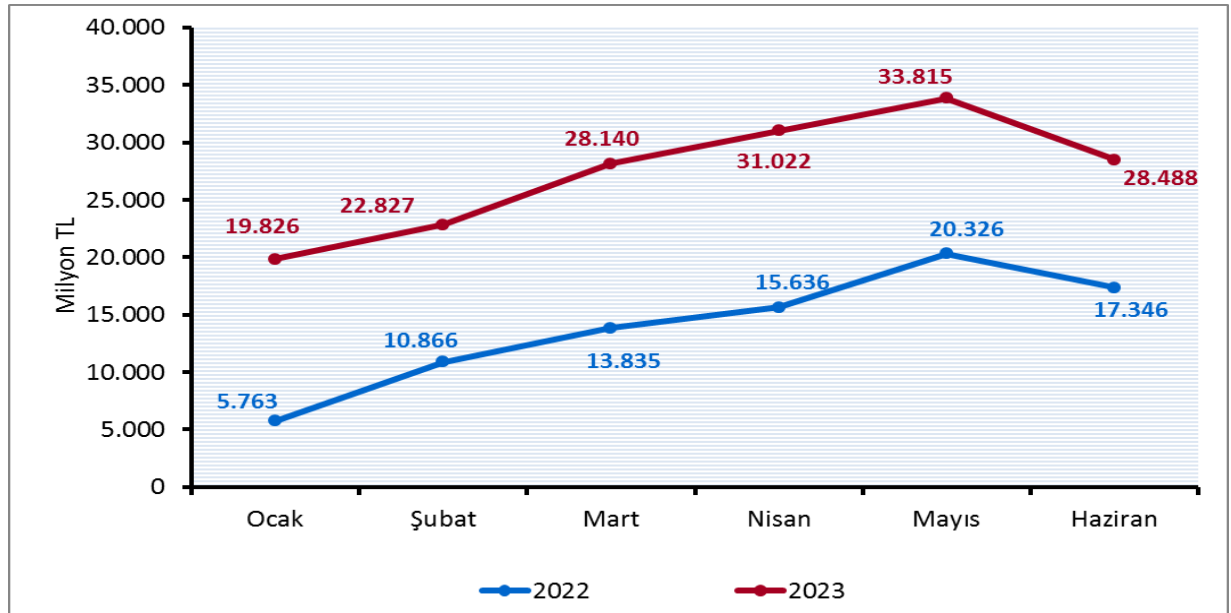


1.3. Mal ve Hizmet Alım Giderleri

2022 yılı Ocak-Haziran döneminde 83 milyar 771 milyon TL olarak gerçekleşen mal ve hizmet alım giderleri, 2023 yılının aynı döneminde yüzde 95,9 oranında artarak 164 milyar 119 milyon TL olmuştur.

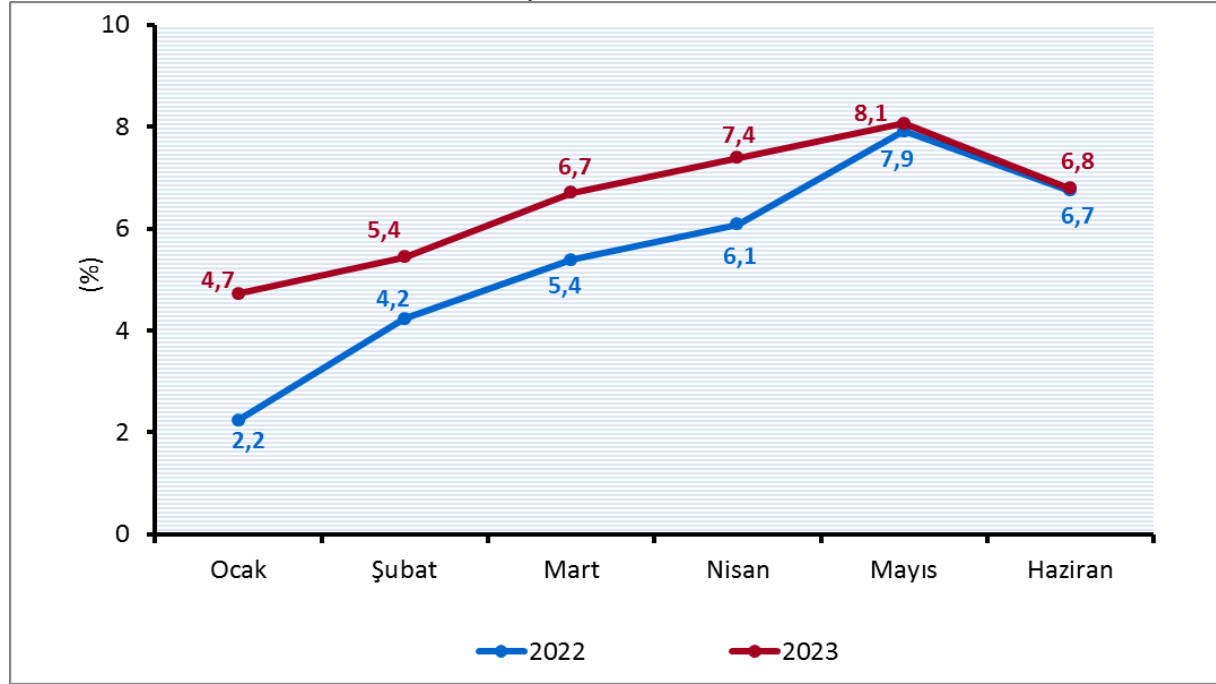
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi mal ve hizmet alım giderlerinin aylık gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 8’de gösterilmiştir.

Grafik 8: Mal ve Hizmet Alım Giderleri



2023 yılı merkezi yönetim bütçesinde mal ve hizmet alım giderleri için öngörülen 419 milyar 443 milyon TL ödeneğin yüzde 39,1'i Ocak-Haziran döneminde kullanılmıştır. 2023 yılı Ocak-Haziran dönemi mal ve hizmet alım giderlerinin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 9'da gösterilmiştir. Grafikte görüleceği üzere, 2023 yılının Ocak-Haziran döneminde en düşük gerçekleşme oranı yüzde 4,7 ile Ocak ayında, en yüksek gerçekleşme oranı ise yüzde 8,1 ile Mayıs ayında görülmüştür.

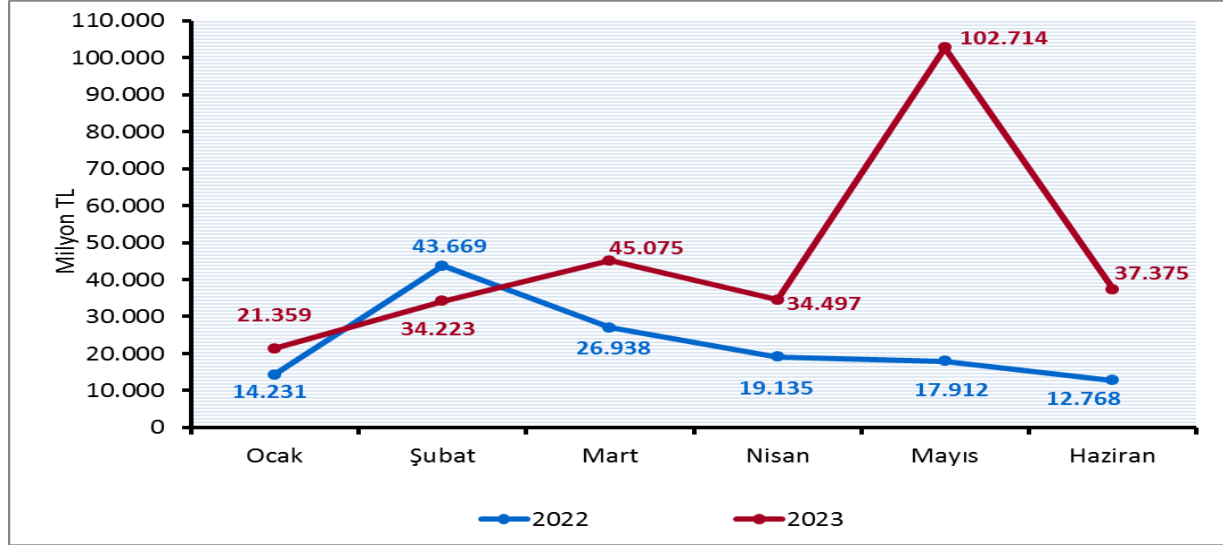
Grafik 9: Mal ve Hizmet Alım Giderlerinin Aylık Gerçekleşme Oranı



1.4. Faiz Giderleri

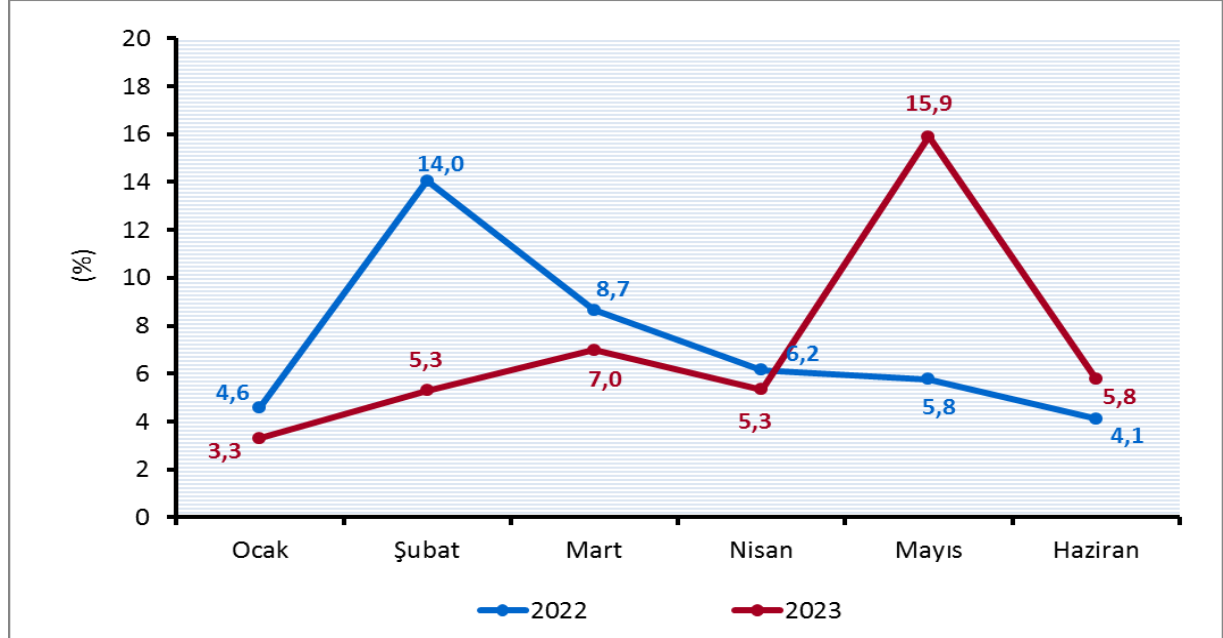
Faiz giderleri, 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde 2022 yılının aynı dönemine göre yüzde 104,4 oranında artarak 275 milyar 244 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu tutarın 165 milyar 96 milyon TL'si iç borç faiz ödemesi, 49 milyar 357 milyon TL'si dış borç faiz ödemesi, 35 milyar 48 milyon TL'si iskonto ve kısa vadeli nakit işlemlerine ait faiz giderleri, 21 milyar 333 milyon TL'si kira sertifikası giderleri ve 4 milyar 410 milyon TL'si türev ürün giderlerinden oluşmaktadır. 2023 yılı merkezi yönetim bütçesinde faiz giderleri için öngörülmüş olan 646 milyar 136 milyon TL ödeneğin Ocak-Haziran döneminde yüzde 42,6'sı kullanılmıştır.

Grafik 10: Faiz Giderleri



2023 yılı Ocak-Haziran dönemi faiz giderlerinin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 11’de gösterilmiştir. Grafikte görüleceği üzere 2023 yılının Ocak-Haziran döneminde faiz giderlerinin gerçekleşme oranları 2022 yılının aynı dönemine göre Mayıs ve Haziran aylarında yüksek diğer aylarda düşük düzeyde gerçekleşmiştir.

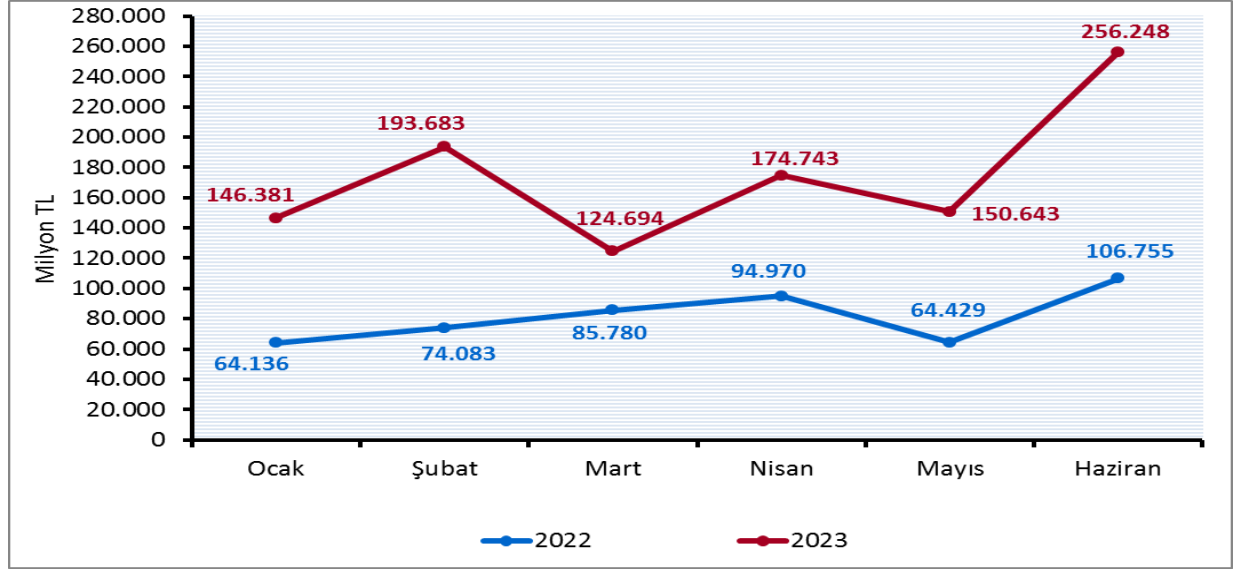
Grafik 11: Faiz Giderlerinin Aylık Gerçekleşme Oranı



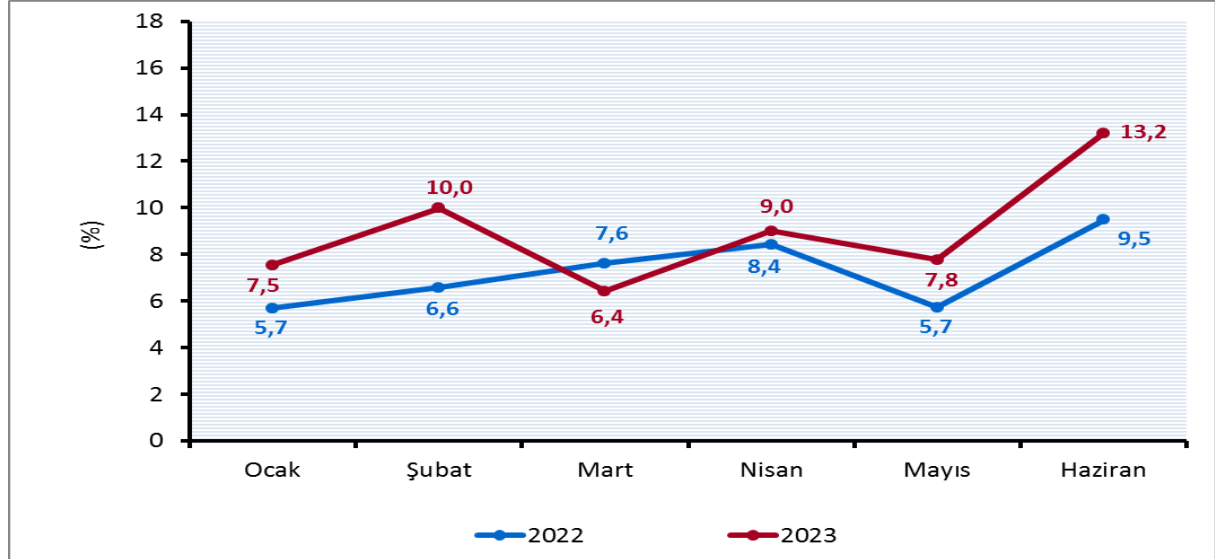
1.5 Cari Transferler

2023 yılı Ocak-Haziran döneminde cari transferler 2022 yılının aynı dönemine göre yüzde 113,5 oranında bir artışla 1 trilyon 46 milyar 392 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 12: Cari Transferler



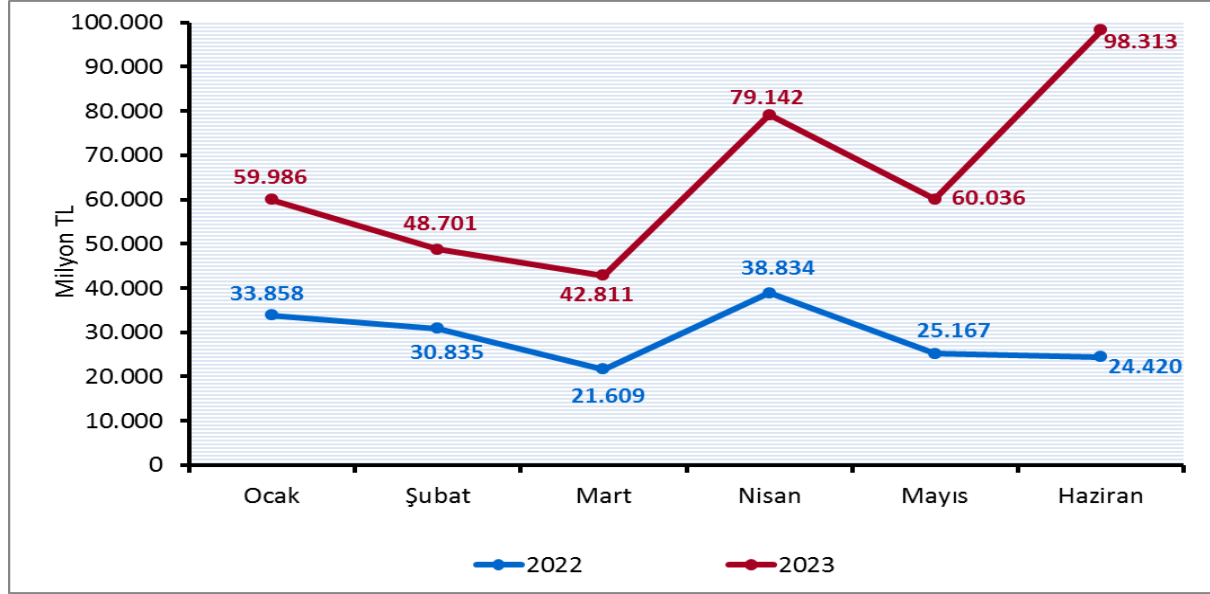
Grafik 13: Cari Transferlerin Aylık Gerçekleşme Oranı



Cari transferlerin aylık gerçekleşme oranları değerlendirildiğinde 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre Mart ayında düşük diğer aylarda yüksek düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

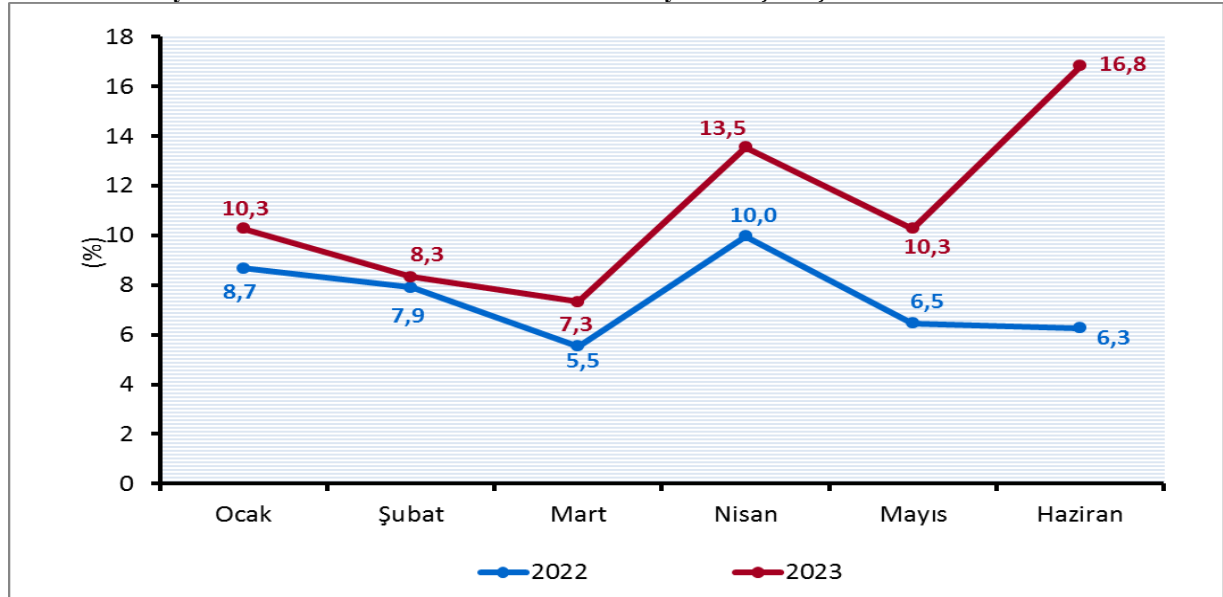
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi sosyal güvenlik kurumlarına transferlerin aylık gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 14'te gösterilmiştir.

Grafik 14: Sosyal Güvenlik Kurumlarına Transferler



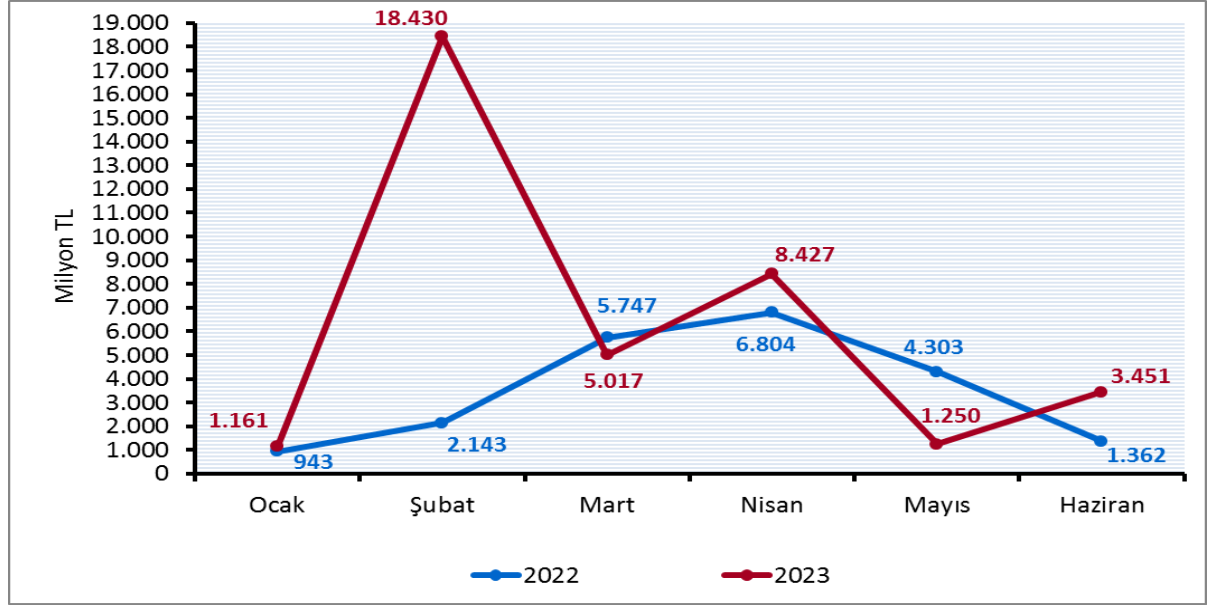
2023 yılı merkezi yönetim bütçesinde sosyal güvenlik kurumlarına transferler için öngörülen 584 milyar 129 milyon TL ödeneğin yüzde 66,6'sı Ocak-Haziran döneminde kullanılmıştır. 2022 yılının aynı döneminde bu oran yüzde 44,8 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 15: Sosyal Güvenlik Kurumlarına Transferlerin Aylık Gerçekleşme Oranı



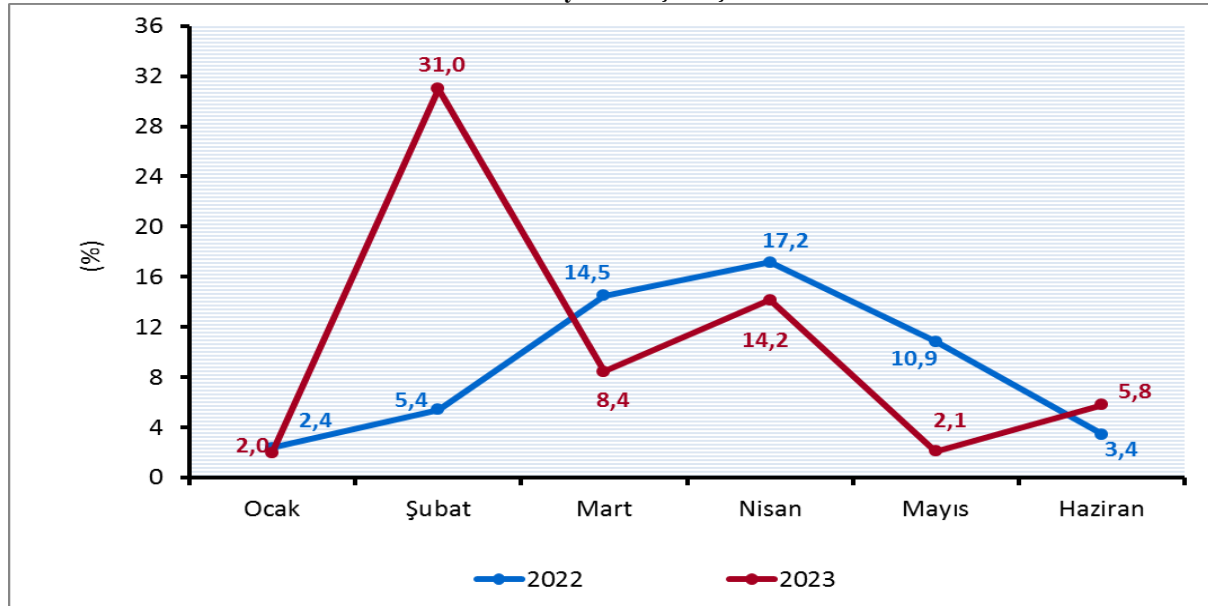
Cari transferler içinde önemli diğer bir kalem olan tarımsal destekleme ödemeleri için 2023 yılı merkezi yönetim bütçesinde öngörülen 59 milyar 489 milyon TL ödeneğin yüzde 63,4'ü Ocak-Haziran döneminde kullanılmıştır.

Grafik 16: Tarımsal Destekleme Ödemeleri



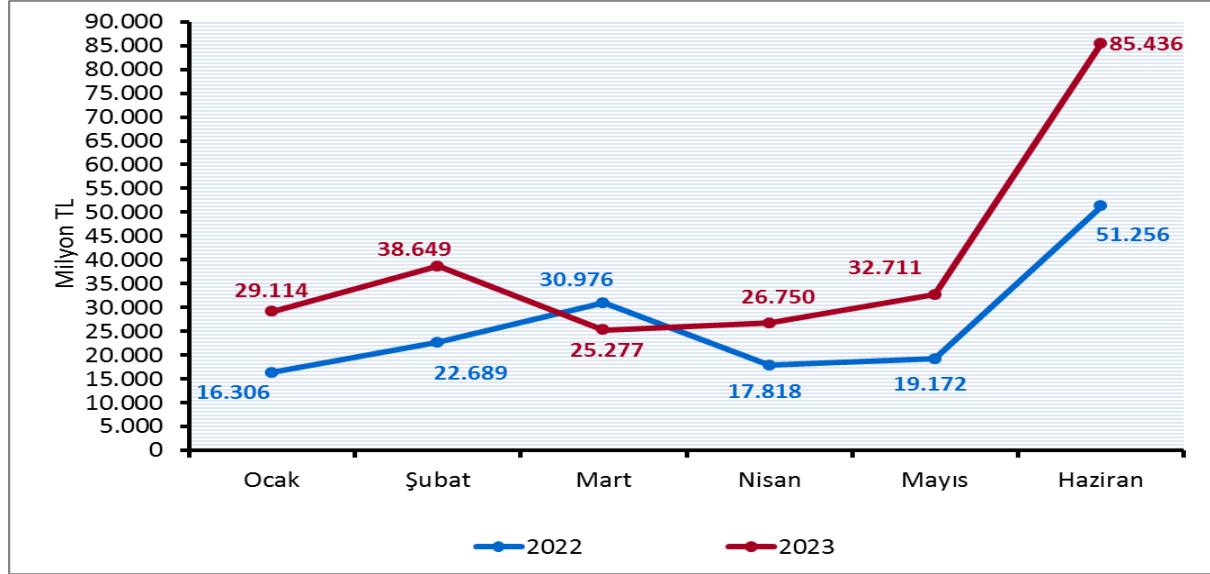
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi tarımsal destekleme ödemelerinin aylık gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 17’de gösterilmiştir.

Grafik 17: Tarımsal Destekleme Ödemelerinin Aylık Gerçekleşme Oranı



Gelirden ayrılan paylar (mahalli idare, fon payları ve diğer paylar), 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde 2022 yılının aynı dönemine göre bütçe gelirlerindeki artışa paralel olarak yüzde 50,4 oranında artarak 237 milyar 936 milyon TL olmuştur.

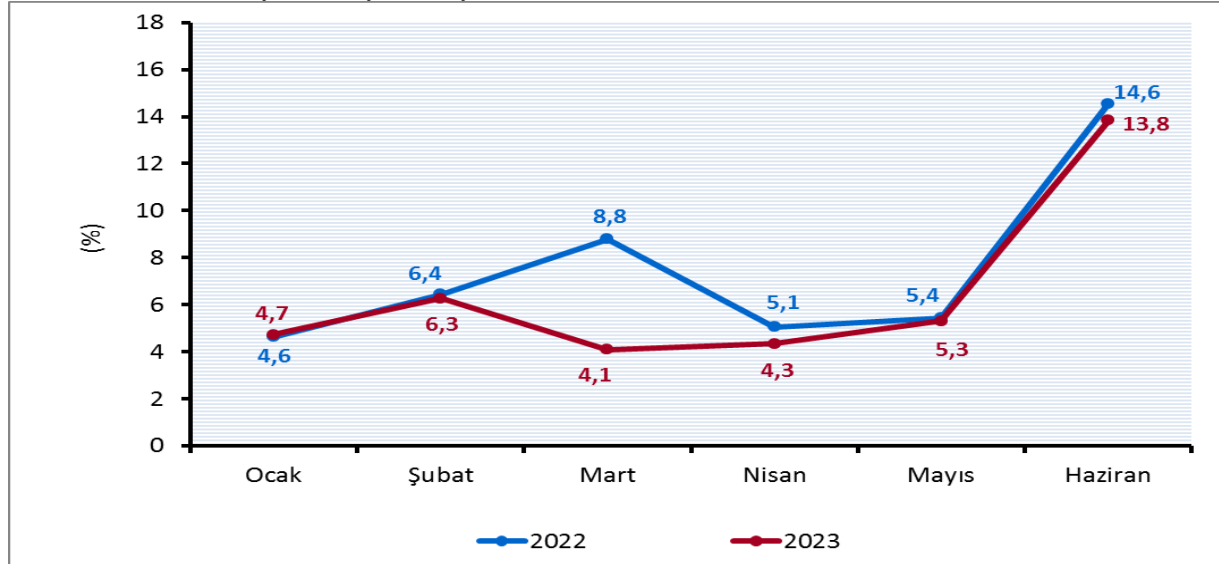
Grafik 18: Gelirden Ayrılan Paylar



2023 yılı Ocak-Haziran döneminde gelirden ayrılan payların 186 milyar 858 milyon TL'si mahalli idarelere ayrılan pay ve 51 milyar 78 milyon TL'si de fon ve diğer paylardan oluşmaktadır.

Gelirden ayrılan payların gerçekleşme oranı 2022 yılı Ocak-Haziran döneminde yüzde 44,9 iken 2023 yılının aynı döneminde yüzde 38,6 olmuştur.

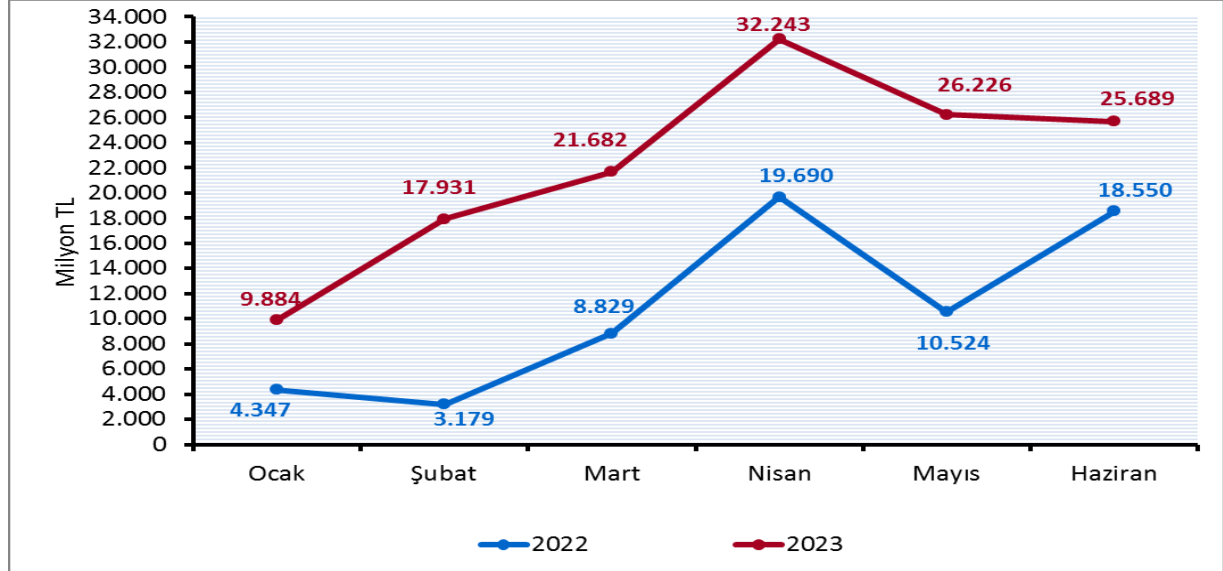
Grafik 19: Gelirden Ayrılan Payların Aylık Gerçekleşme Oranı



1.6. Sermaye Giderleri

2022 yılı Ocak-Haziran döneminde 65 milyar 118 milyon TL olan sermaye giderleri, 2023 yılının aynı döneminde yüzde 105,2 oranında artarak 133 milyar 654 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

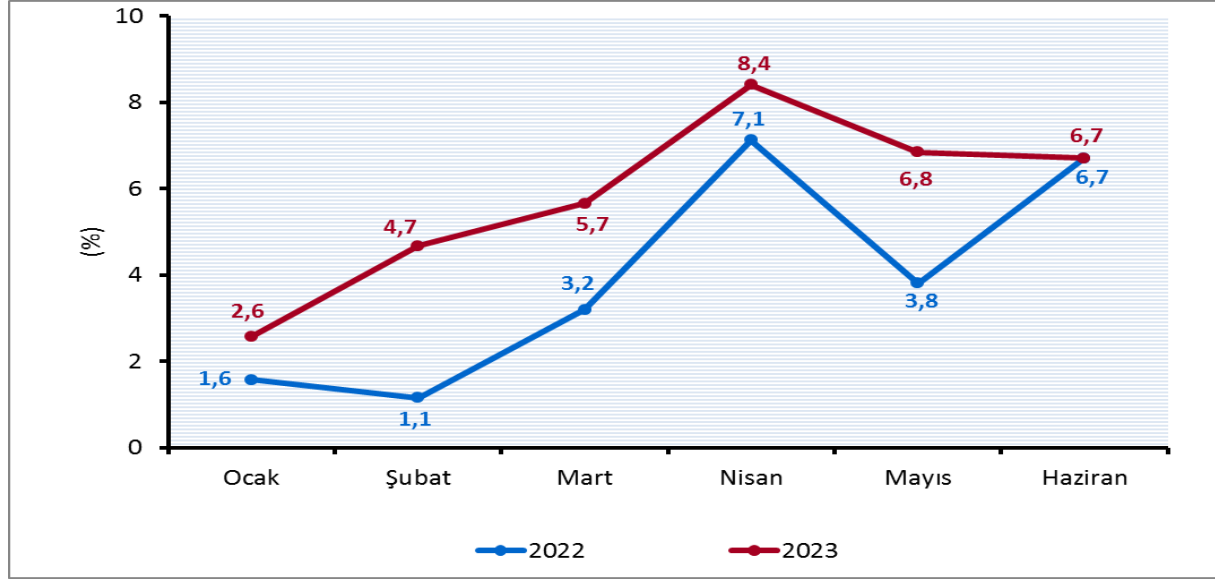
Grafik 20: Sermaye Giderleri



2023 yılı Ocak-Haziran döneminde sermaye giderleri içerisinde, mamul mal alımları 10 milyar 16 milyon TL, gayrimenkul alımları ve kamulaştırması 7 milyar 350 milyon TL, gayrimenkul sermaye üretim giderleri 100 milyar 222 milyon TL, gayrimenkul büyük onarım giderleri 9 milyar 679 milyon TL ve diğer sermaye giderleri 6 milyar 388 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

2023 yılı Ocak-Haziran dönemi sermaye giderlerinin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 21’de gösterilmiştir. Grafikte görüleceği üzere, 2023 yılının Ocak-Haziran döneminde en düşük gerçekleşme oranı yüzde 2,6 ile Ocak ayında, en yüksek gerçekleşme oranı ise yüzde 8,4 ile Nisan ayında görülmüştür.

Grafik 21: Sermaye Giderlerinin Aylık Gerçekleşme Oranı

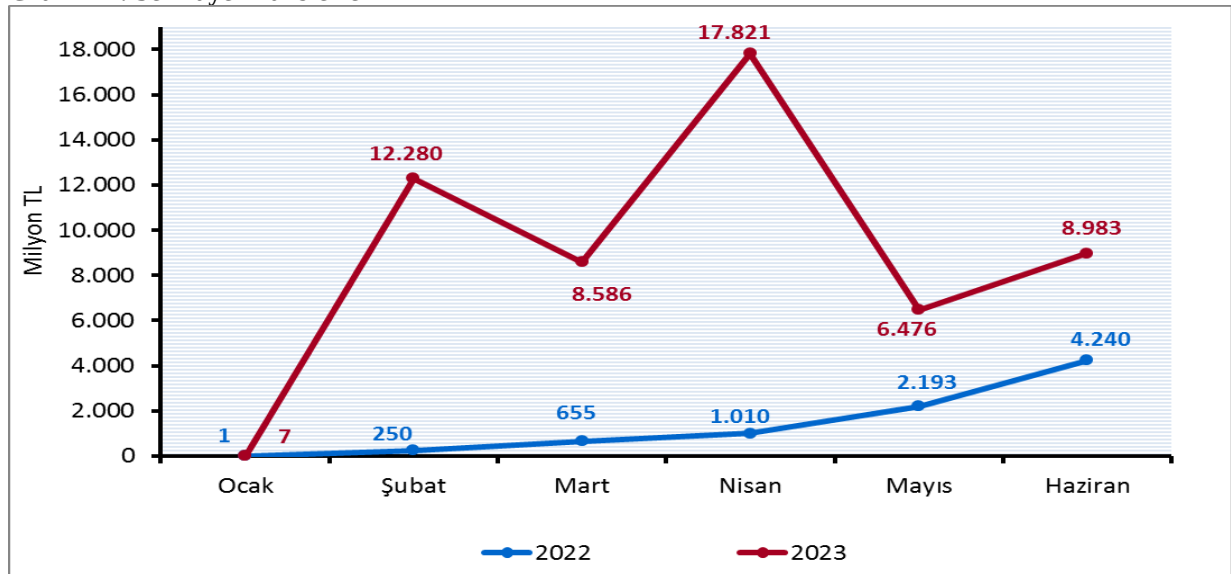


1.7. Sermaye Transferleri

2023 yılı Ocak-Haziran döneminde sermaye transferleri, 2022 yılının aynı dönemindeki 8 milyar 350 milyon TL gerçekleşmeye göre yüzde 548,5 oranında artışla 54 milyar 153 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu artışta deprem konutlarının yapımı için AFAD tarafından verilen avanslar etkili olmuştur.

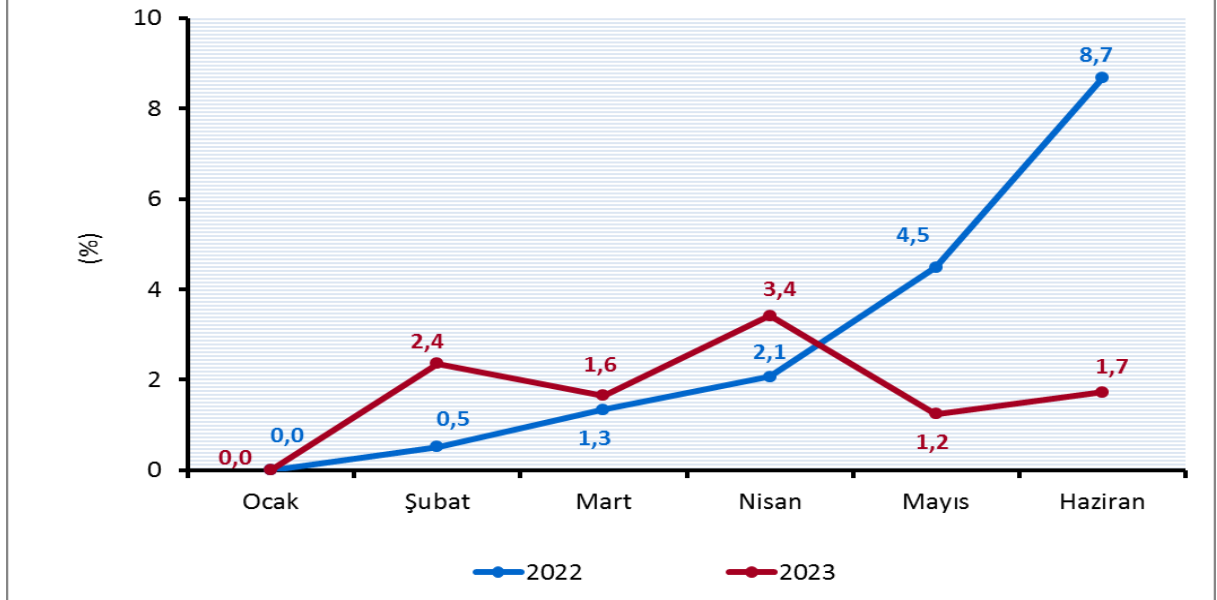
2023 yılı merkezi yönetim bütçesinde sermaye transferleri için öngörölmüş olan ödeneğin yüzde 10,4'ü Ocak-Haziran döneminde kullanılmıştır. 2022 yılının aynı döneminde bu oran yüzde 17,1 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 22: Sermaye Transferleri



2023 yılı Ocak-Haziran dönemi sermaye transferlerinin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 23'te gösterilmiştir.

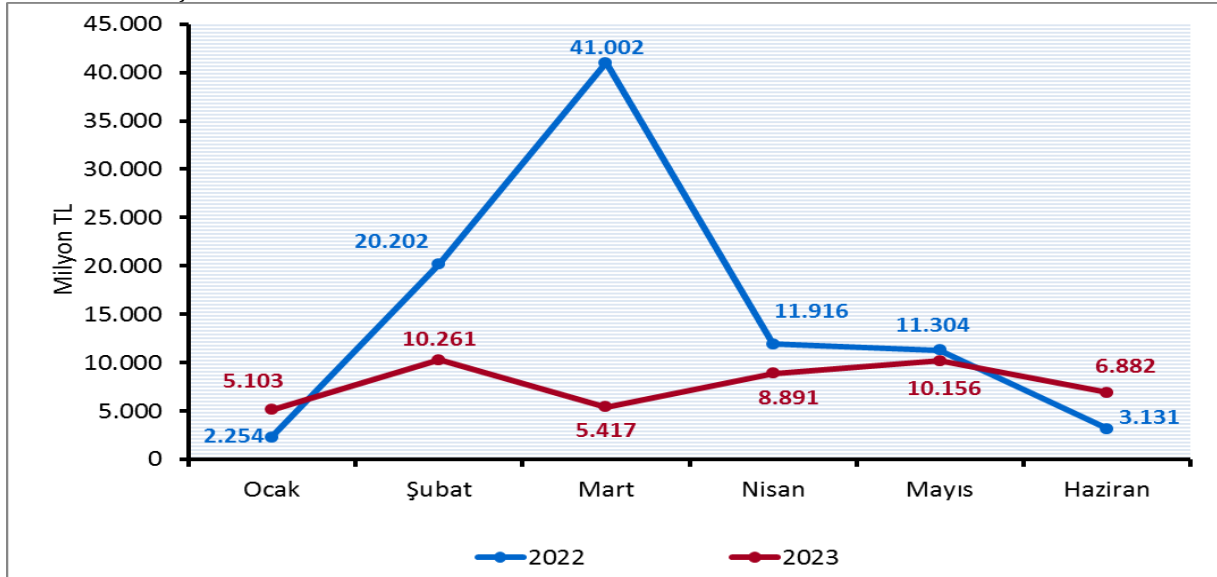
Grafik 23: Sermaye Transferlerinin Aylık Gerçekleşme Oranı



1.8. Borç Verme

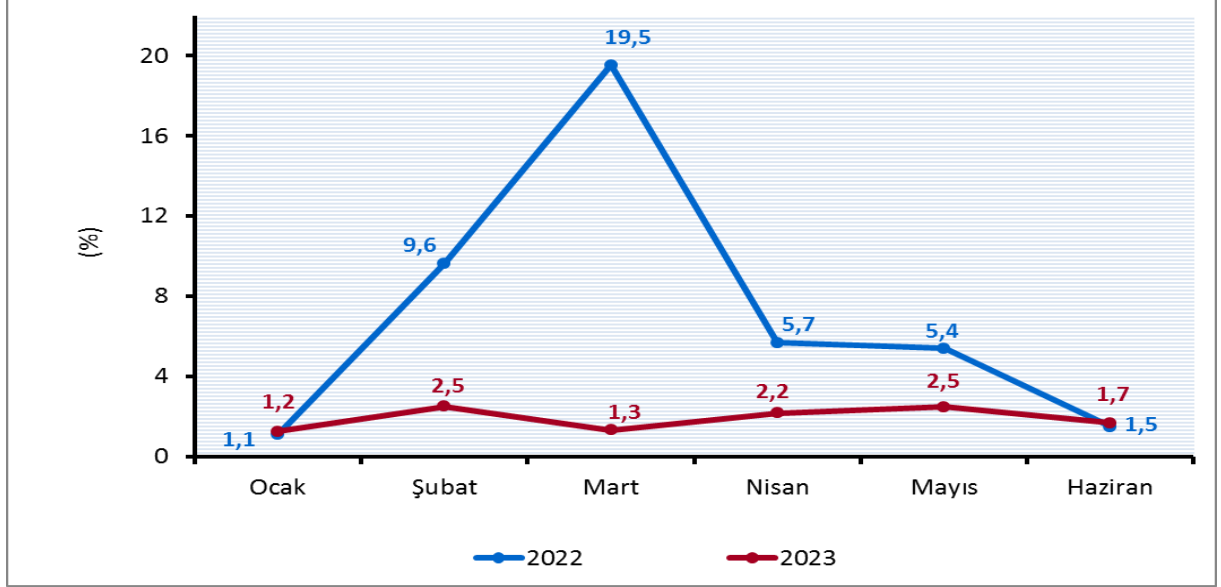
Borç verme kalemi 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde 2022 yılının aynı dönemine göre yüzde 48 oranında azalarak 46 milyar 709 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılının Ocak-Haziran döneminde Kamu İktisadi Teşebbüslerine (KİT) sermaye desteği olarak 79 milyar 468 milyon TL kaynak aktarılmış iken 2023 yılının aynı döneminde 31 milyar 4 milyon TL tutarında kaynak aktarılmıştır.

Grafik 24: Borç Verme



2023 yılı merkezi yönetim bütçesinde borç verme giderleri için öngörülen ödeneğin yüzde 11,4'ü Ocak-Haziran döneminde kullanılmıştır. Söz konusu oran 2022 yılının aynı döneminde yüzde 42,8'dir.

Grafik 25: Borç Verme Giderlerinin Aylık Gerçekleşme Oranı



2. Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Bütçe Giderleri

Fonksiyonel sınıflandırmaya göre 2023 yılı Ocak-Haziran dönemi gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Bütçe Giderleri

(Milyon TL)	2022 Yılı Ocak-Haziran Dönemi Gerçekleşmeleri	2023 Yılı Ocak-Haziran Dönemi Gerçekleşmeleri	2023/2022 Ocak-Haziran Dönemi Artış Oranı (%)
Genel Kamu Hizmetleri	325.352	591.447	81,8
Savunma Hizmetleri	74.348	134.158	80,4
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	78.833	160.423	103,5
Ekonomik İşler ve Hizmetler	227.697	342.967	50,6
Çevre Koruma Hizmetleri	2.329	3.783	62,4
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	7.766	27.051	248,3
Sağlık Hizmetleri	66.915	167.644	150,5
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	19.556	37.847	93,5
Eğitim Hizmetleri	147.148	311.114	111,4
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	221.907	587.142	164,6
Toplam	1.171.851	2.363.577	101,7

Tabloda görüleceği üzere 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde fonksiyonel sınıflandırma bazında en yüksek harcama genel kamu hizmetlerinde olmuştur. 591 milyar 447 milyon TL olan genel kamu hizmetlerinin 275 milyar 244 milyon TL'si faiz giderlerinden oluşmaktadır. Genel kamu hizmetlerini sırasıyla 587 milyar 142 milyon TL olan sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri ile 342 milyar 967 milyon TL olan ekonomik işler ve hizmetler izlemektedir.

2023 yılının ilk altı aylık döneminde geçen yılın aynı dönemine göre en yüksek artış yüzde 248,3 oranı ile iskan ve toplum refahı hizmetlerinde olmuştur. İskan ve toplum refahı hizmetlerini sırasıyla yüzde 164,6 oranıyla sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri ve yüzde 150,5 oranıyla sağlık hizmetleri izlemektedir.

3. Program Sınıflandırmasına Göre Bütçe Giderleri

Kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanımının sağlanması, mali saydamlık ve hesap verebilirliğin güçlendirilmesi amacıyla 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile performans esaslı bütçelemeye geçilmiş; stratejik plan, performans programı, bütçeleme, izleme ve değerlendirme ile faaliyet raporu sistemin temel unsurları olarak öngörülmüştür. Sistem 2008 yılından itibaren genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde uygulanmaya başlanmıştır. Bu kapsamda kamu idarelerince üst politika belgelerinde belirlenen hedef ve öncelikler ile uyumlu olarak beş yıllık stratejik planlar, stratejik planlar ile bütçeler arasında bağ kuran yıllık performans programları hazırlanmakta, kamuoyu ile paylaşılmakta ve uygulama sonuçları her yıl faaliyet raporları ile açıklanmaktadır.

Performans esaslı bütçelemeye geçiş süreciyle birlikte bütçeler uluslararası standartlara uygun olarak geliştirilen analitik bütçe sınıflandırmasına göre hazırlanmaya başlanmıştır. Bu çerçevede bütçe tertip yapısında idari teşkilatlanma, Devlet fonksiyonları, finansman kaynağı ile girdi türleri gösterilmiştir. Söz konusu sınıflandırma sistemi uluslararası standartlarda istatistik üretilmesine ve kıyaslamaya imkân sağlamaktadır.

5018 sayılı Kanunla getirilen performans esaslı bütçeleme yaklaşımı ile analitik bütçe sınıflandırması birlikte değerlendirildiğinde; idarelerin amaç ve hedefleri ile analitik bütçe sınıflandırmasına göre hazırlanan bütçeler arasında yeterli düzeyde ilişki kurulamadığı, stratejik planlar ve performans programları yoluyla üretilen performans bilgisinin bütçeleme ve karar alma süreçlerine yeterince dâhil edilemediği değerlendirilmiştir.

Performans esaslı bütçeleme yaklaşımı ve bütçe sınıflandırmasına ilişkin uygulamalardan elde edilen kazanım ve deneyimlerden faydalanılarak 2020 yılında performans esaslı program bütçe reformunun hayata geçirilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Performans esaslı program bütçe reformunun en önemli özellikleri arasında;

- Bütçe ve uygulama sonuçlarının programlar itibarıyla sınıflandırılması,
- Programların belirli politika amaç ve hedefleriyle ilişkilendirilmesi,
- Programlarla ilgili ve nitelikli performans bilgisinin üretilmesi, bütçeleme

süreçlerinde kullanılması, sonuçlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi yer almaktadır.

2023 yılı merkezi yönetim bütçesi 2021 yılında ilk kez uygulamaya konulan performans esaslı program bütçe yaklaşımıyla hazırlanmış olup Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilerek yasalaşmıştır. Bu çerçevede 2023 yılı Ocak-Haziran dönemi program sınıflandırmasına göre bütçe giderleri Ek 3'te yer almaktadır.

2023 yılı Ocak-Haziran döneminde en fazla harcama yapılan ilk beş program sırasıyla; sosyal güvenlik, hazine varlıklarının ve yükümlülüklerinin yönetimi, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, ulusal savunma ve güvenlik, temel eğitim programlarıdır. 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde sosyal güvenlik programında 332 milyar 884 milyon TL, hazine varlıklarının ve yükümlülüklerinin yönetimi programında 282 milyar 113 milyon TL, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi programında 203 milyar 755 milyon TL, ulusal savunma ve güvenlik programında 132 milyar 872 milyon TL, temel eğitim programında 124 milyar 745 milyon TL harcama yapılmıştır.

4. Kurumsal Sınıflandırmaya Göre Bütçe Giderleri

2023 yılı Ocak-Haziran döneminde genel bütçeli idareler 2 trilyon 332 milyar 824 milyon TL, özel bütçeli idareler 196 milyar 533 milyon TL, düzenleyici ve denetleyici kurumlar ise 12 milyar 147 milyon TL harcama yapmışlardır. 2022 yılının aynı dönemine göre genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin harcamaları yüzde 104,1, özel bütçeli idarelerin harcamaları yüzde 96,1, düzenleyici ve denetleyici kurumların harcamaları ise yüzde 101,4 oranında artmıştır. (Ek 5)

2023 yılı Ocak-Haziran döneminde merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki icracı bakanlıklar içinde en yüksek harcamayı sırasıyla Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı gerçekleştirmiştir. Bu çerçevede Milli Eğitim Bakanlığı

245 milyar 585 milyon TL, Sağlık Bakanlığı 157 milyar 853 milyon TL ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 98 milyar 758 milyon TL harcama gerçekleştirmiştir.

Özel bütçeli idareler içinde en yüksek harcamayı 62 milyar 173 milyon TL ile Karayolları Genel Müdürlüğü gerçekleştirmiştir. Bu idareyi, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 23 milyar 369 milyon TL harcama ile izlemiştir. Karayolları Genel Müdürlüğünün harcamalarının önemli bir kısmı yatırım harcamalarından (yol yapım, bakım-onarım giderlerinden), Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün harcamalarının önemli bir kısmı da yine yatırım harcamalarından (baraj ve sulama kanalı yapım giderlerinden) kaynaklanmaktadır. (Ek 6)

Düzenleyici ve denetleyici kurumlar içinde en yüksek harcamayı 9 milyar 107 milyon TL ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu gerçekleştirmiştir. (Ek 7)

C. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİRLERİNİN GELİŞİMİ

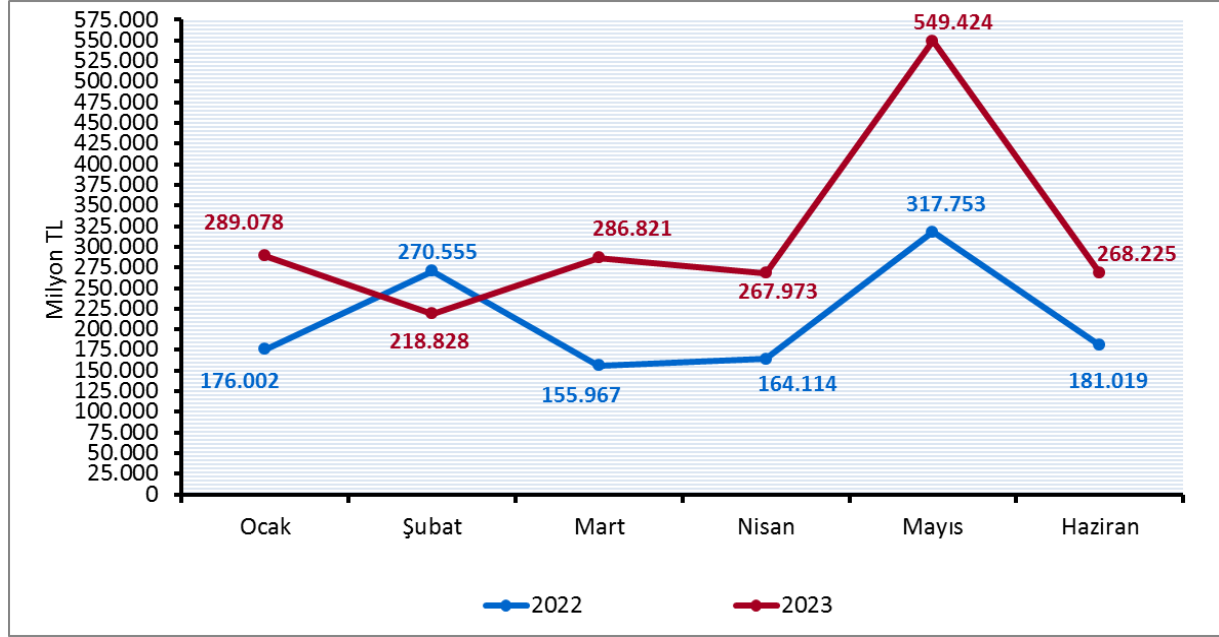
2023 yılı Ocak-Haziran döneminde, merkezi yönetim bütçe gelirleri 2022 yılının aynı dönemine göre yüzde 48,6 oranında artışla 1 milyar 880 milyar 349 milyon TL olarak gerçekleşmiş olup bütçe hedefinin yüzde 38,1'ine ulaşılmıştır. (Ek 4)

Tablo 8: Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri

(Milyon TL)	2022			2023			2023/2022 Ocak-Haziran Dönemi Artış Oranı (%)
	Yılsonu Gerçekleşme	Ocak- Haziran Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı (%)	Bütçe (Ek Bütçe Dahil)	Ocak- Haziran Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı (%)	
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri	2.800.088	1.265.410	45,2	4.929.664	1.880.349	38,1	48,6
Genel Bütçe Gelirleri	2.738.809	1.235.367	45,1	4.873.427	1.828.024	37,5	48,0
Vergi Gelirleri	2.353.438	1.033.791	43,9	4.270.668	1.602.312	37,5	55,0
Vergi Dışı Diğer Gelirler	385.371	201.576	52,3	602.760	225.712	37,4	12,0
Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	48.430	22.284	46,0	37.134	38.310	103,2	71,9
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gelirleri	12.849	7.760	60,4	19.102	14.016	73,4	80,6

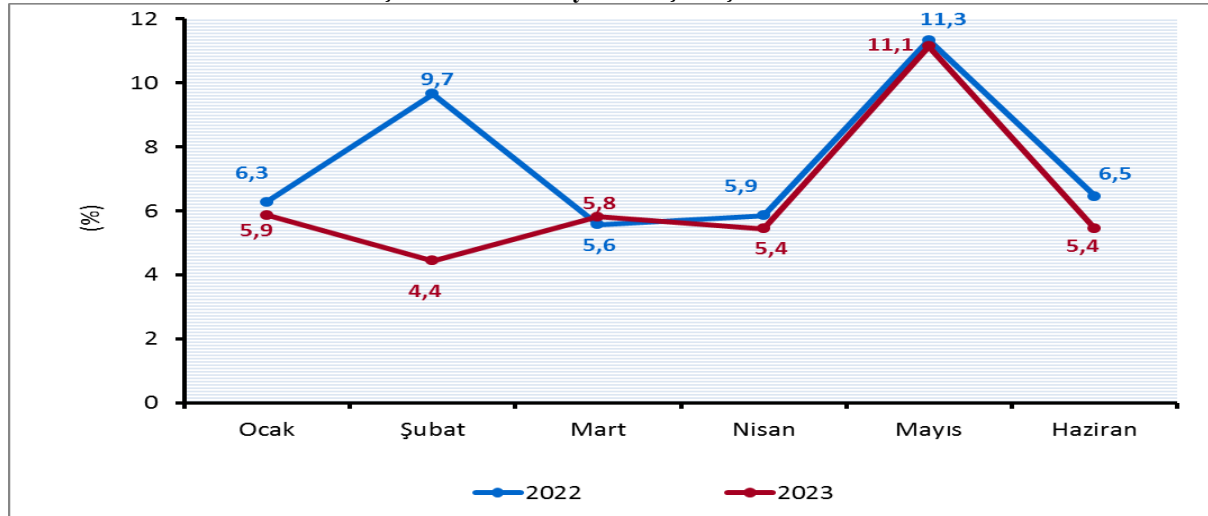
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi merkezi yönetim bütçe gelirlerinin aylık gelişmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gelişmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 26'da gösterilmiştir.

Grafik 26: Merkezi Yönetim Bütçe Gelirlerinin Gelişimi



2023 yılı Ocak-Haziran dönemi merkezi yönetim bütçe gelirlerinin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 27’de gösterilmiştir.

Grafik 27: Merkezi Yönetim Bütçe Gelirlerinin Aylık Gerçekleşme Oranı



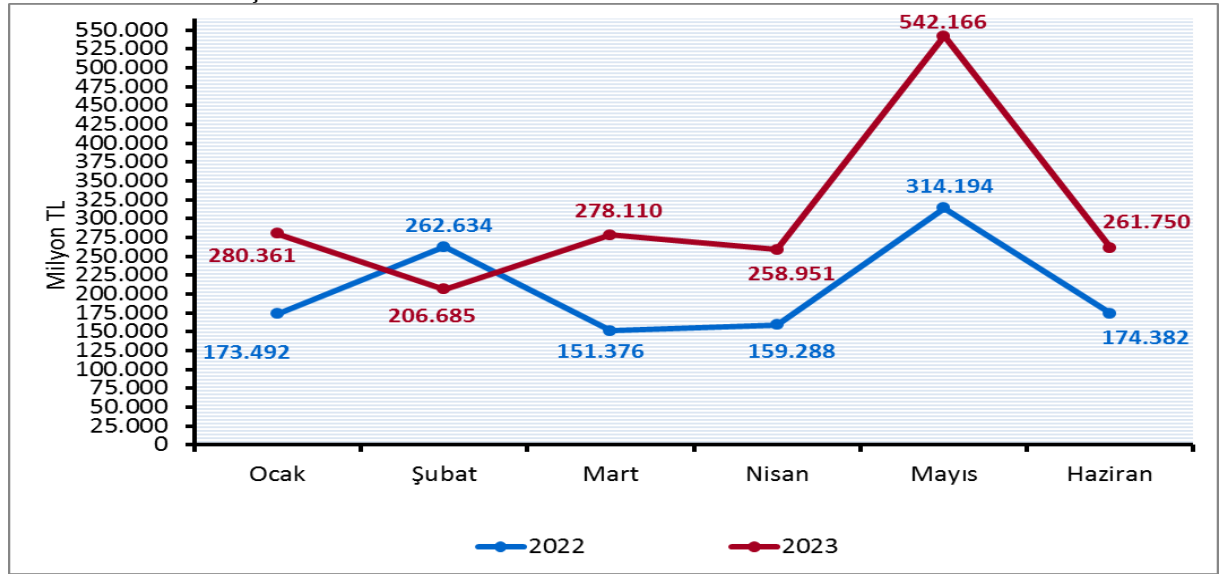
Merkezi yönetim bütçe gelirlerinin 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde 2022 yılının aynı dönemine göre oran olarak Şubat ayı hariç diğer tüm aylarda uyumlu bir seyir izlediği görülmektedir.

1. Genel Bütçe Gelirleri

2022 yılı Ocak-Haziran döneminde genel bütçe gelirleri 1 trilyon 235 milyar 367 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde ise genel bütçe gelirleri yüzde 48 oranında artarak 1 trilyon 828 milyar 24 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu artışın başlıca nedeni vergi gelirlerinde 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 55’lik bir artışın gerçekleşmesidir.

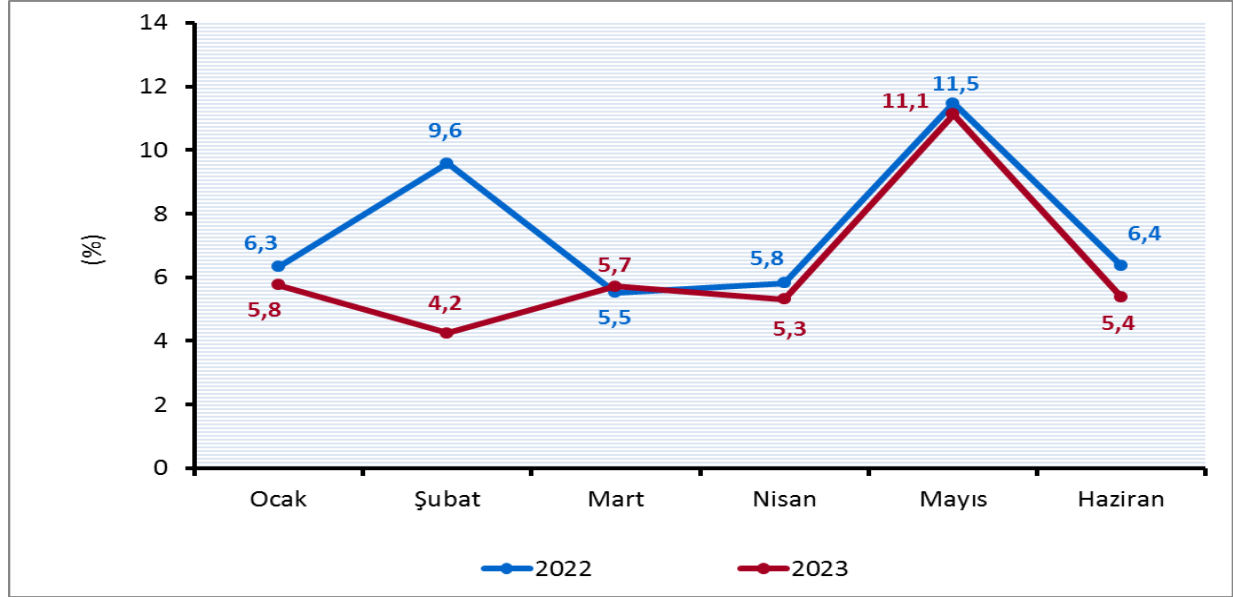
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi genel bütçe gelirlerinin aylık gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 28’de gösterilmiştir.

Grafik 28: Genel Bütçe Gelirleri



2023 yılı Ocak-Haziran dönemi genel bütçe gelirleri aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 29’da gösterilmiştir. Genel bütçe gelirlerinin gerçekleşme oranı 2022 yılı Ocak-Haziran döneminde yüzde 45,1 iken 2023 yılının aynı döneminde bu oran yüzde 37,5 olmuştur.

Grafik 29: Genel Bütçe Gelirlerinin Aylık Gerçekleşme Oranı



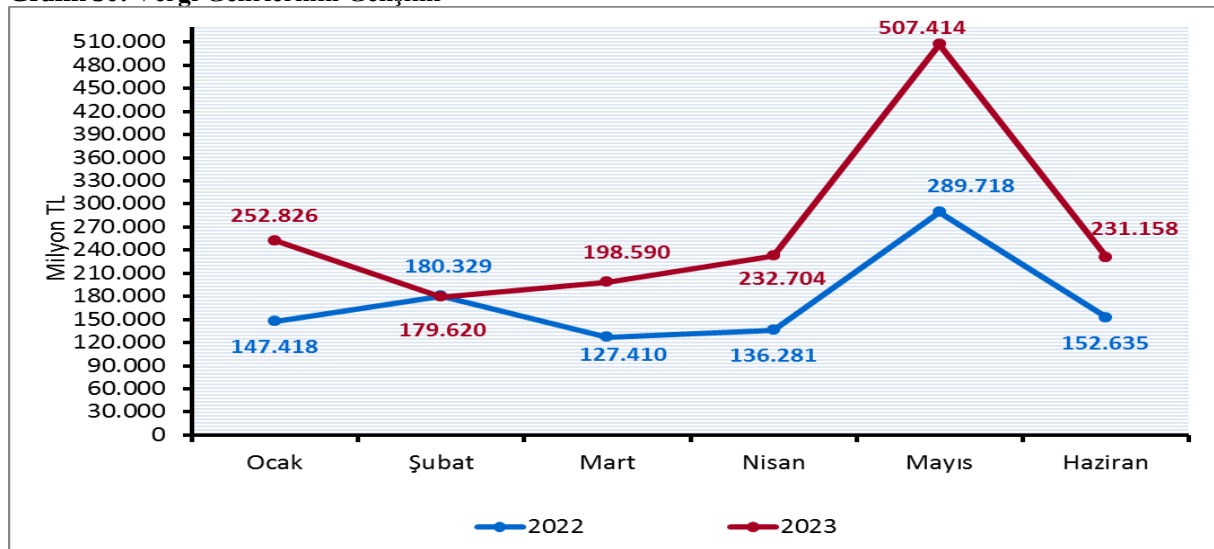
Genel bütçe gelirlerinin 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde 2022 yılının aynı dönemine göre oran olarak Şubat ayı hariç diğer tüm aylarda uyumlu bir seyir izlediği görülmektedir.

1.1.Vergi Gelirlerinin Gelişimi

2022 yılı Ocak-Haziran döneminde 1 trilyon 33 milyar 791 milyon TL olan vergi gelirleri, 2023 yılının aynı döneminde yüzde 55 oranında artarak 1 trilyon 602 milyar 312 milyon TL olmuştur.

2023 yılı Ocak-Haziran dönemi vergi gelirlerinin aylık gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 30’da gösterilmiştir.

Grafik 30: Vergi Gelirlerinin Gelişimi



Başlıca vergi türlerinin 2023 yılı Ocak-Haziran dönemi gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Tablo 9’da gösterilmiştir.

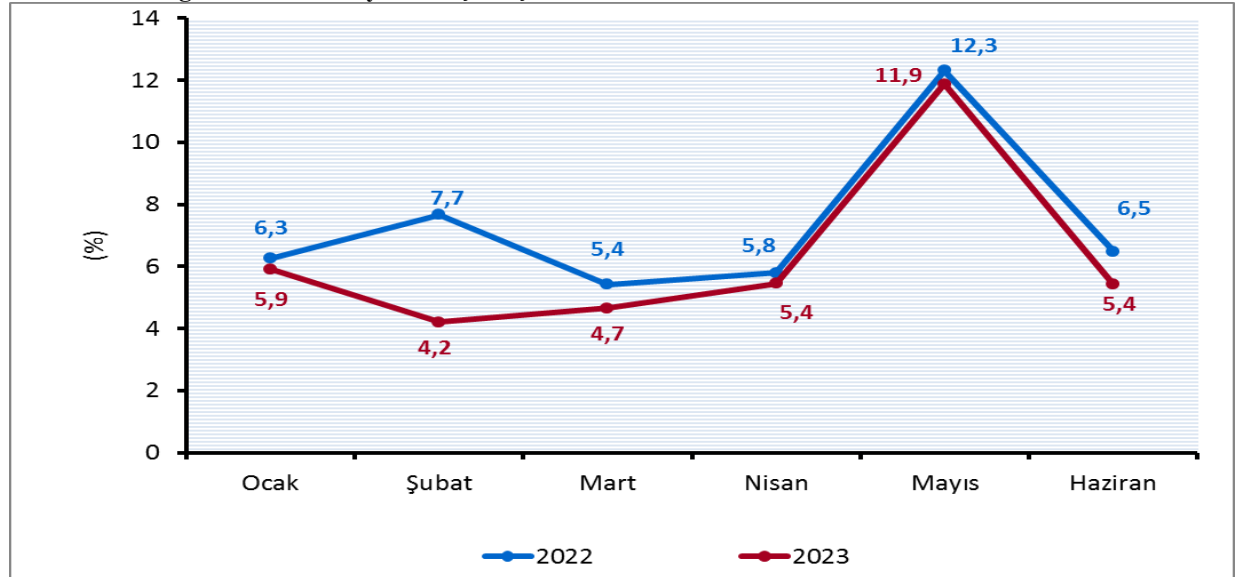
Tablo 9: Başlıca Vergi Türleri Gerçekleştirmeleri ve Oranları

(Milyon TL)	2022 Yılı Sonu Gerçekleştirmeleri	2022 Yılı Ocak-Haziran Dönemi Gerçekleştirmeleri	2023 Bütçe (Ek Bütçe Dahil)	2023 Yılı Ocak-Haziran Dönemi Gerçekleştirmeleri	Ocak-Haziran Dönemi Gerçekleşme Oranı (%)		2023/2022 Ocak-Haziran Dönemi Artış Oranı (%)
					2022	2023	
Vergi Gelirleri	2.353.438	1.033.791	4.270.668	1.602.312	43,9	37,5	55,0
Gelir Vergisi	356.464	139.237	696.394	259.123	39,1	37,2	86,1
Kurumlar Vergisi	507.454	263.014	782.230	290.768	51,8	37,2	10,6
Motorlu Taşıtlar Vergisi	23.627	11.960	71.356	19.540	50,6	27,4	63,4
Dahilde Alınan KDV	175.143	74.528	440.872	125.937	42,6	28,6	69,0
Özel Tüketim Vergisi	419.791	165.376	817.241	325.068	39,4	39,8	96,6
İthalde Alınan KDV	578.965	254.674	931.406	358.794	44,0	38,5	40,9
Damga Vergisi	41.945	18.018	85.500	35.806	43,0	41,9	98,7
Harçlar	76.774	33.495	133.864	53.709	43,6	40,1	60,3
Diğer	173.274	73.490	311.805	133.568	42,4	42,8	81,8

Tabloda görüleceği üzere 2022 yılı Ocak-Haziran dönemi vergi gelirleri gerçekleşme oranı yüzde 43,9 iken 2023 yılının aynı döneminde bu oran yüzde 37,5 olmuştur.

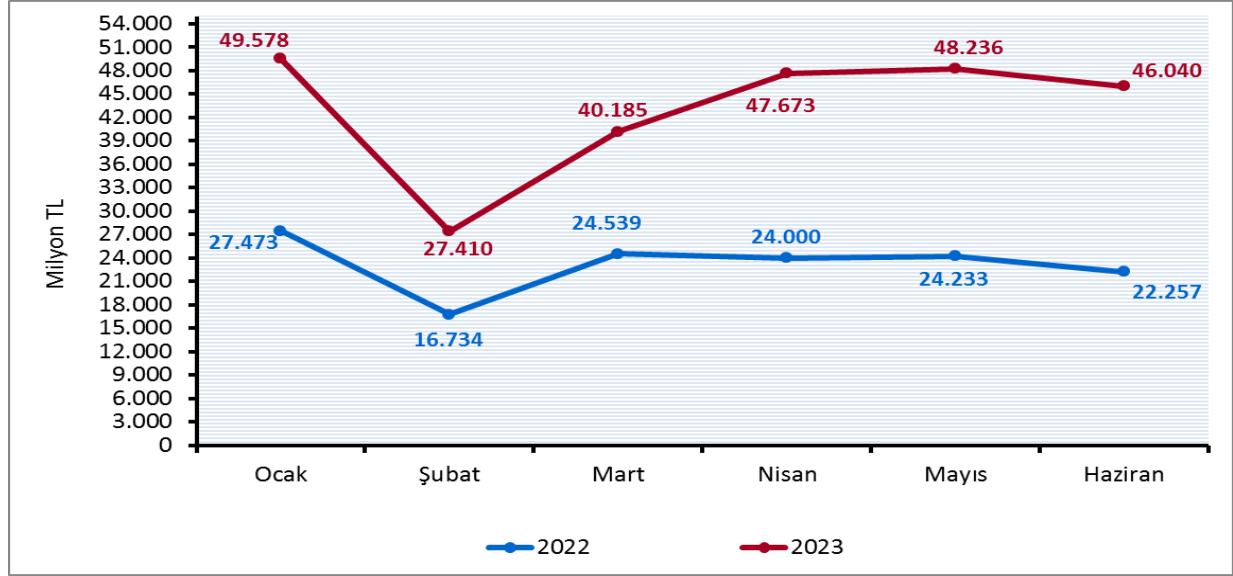
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi vergi gelirlerinin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 31’de gösterilmiştir.

Grafik 31: Vergi Gelirlerinin Aylık Gerçekleşme Oranı



2023 yılı Ocak-Haziran dönemi gelir vergisinin aylık gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 32’de gösterilmiştir.

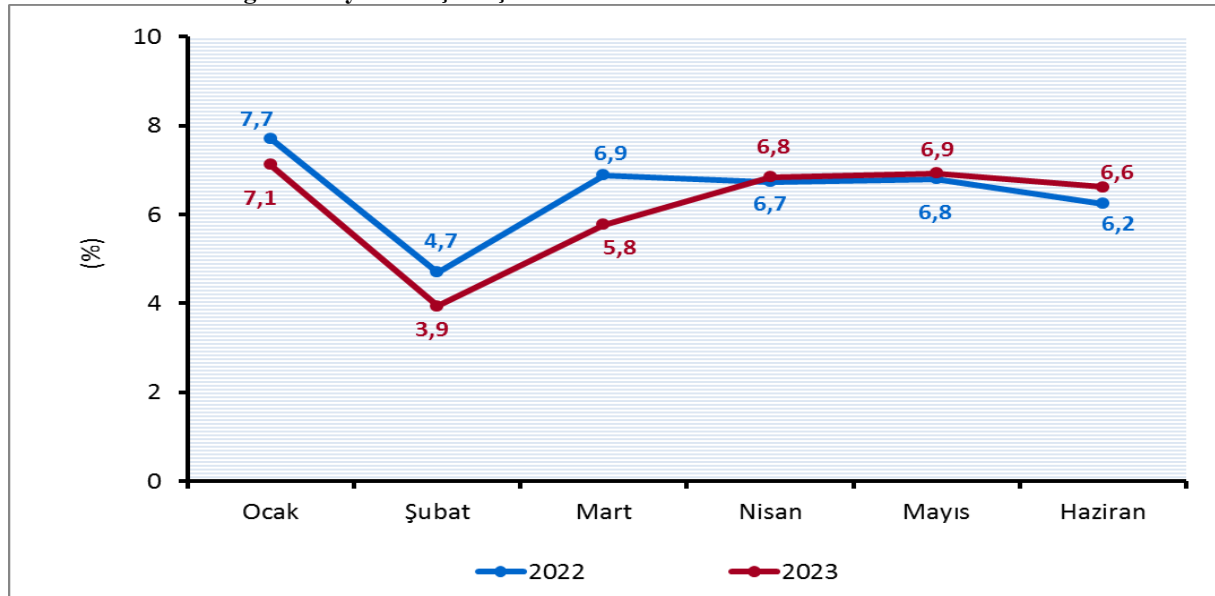
Grafik 32: Gelir Vergisi



2023 yılı Ocak-Haziran dönemi gelir vergisinin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 33'te gösterilmiştir.

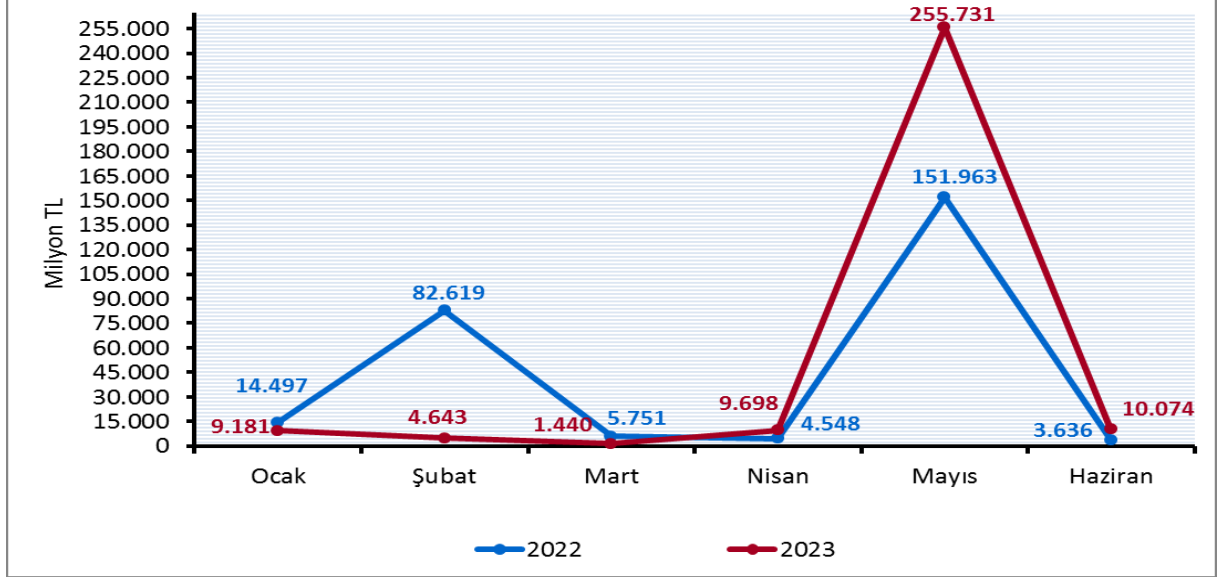
Gelir vergisinde, 2023 yılının Ocak-Haziran döneminde bütçe hedefinin yüzde 37,2'sine ulaşılmış olup 259 milyar 123 milyon TL tahsilat yapılmıştır. 2022 yılı Ocak-Haziran döneminde ise 139 milyar 237 milyon TL gelir vergisi tahsilatı yapılmış olup gerçekleşme oranı yüzde 39,1 olmuştur. 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde gelir vergisi tahsilatında 2022 yılının aynı dönemine göre yüzde 86,1'lik bir artış gerçekleşmiştir.

Grafik 33: Gelir Vergisinin Aylık Gerçekleşme Oranı



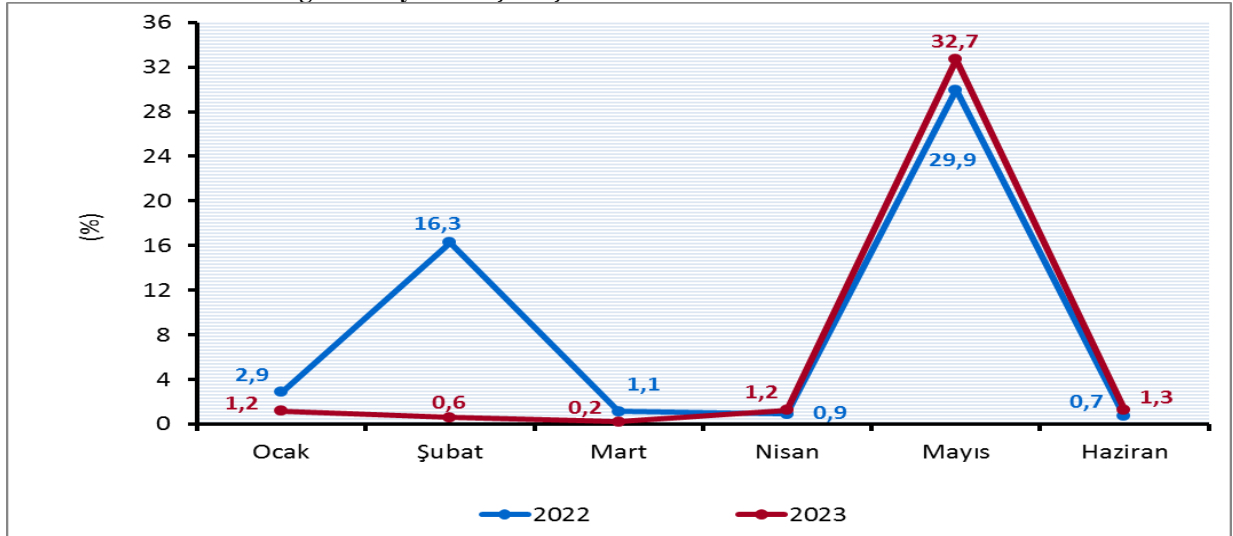
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi kurumlar vergisinin aylık gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 34'te gösterilmiştir. 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 10,6 oranında artışla 290 milyar 768 milyon TL kurumlar vergisi tahsilatı gerçekleştirilmiştir.

Grafik 34: Kurumlar Vergisi



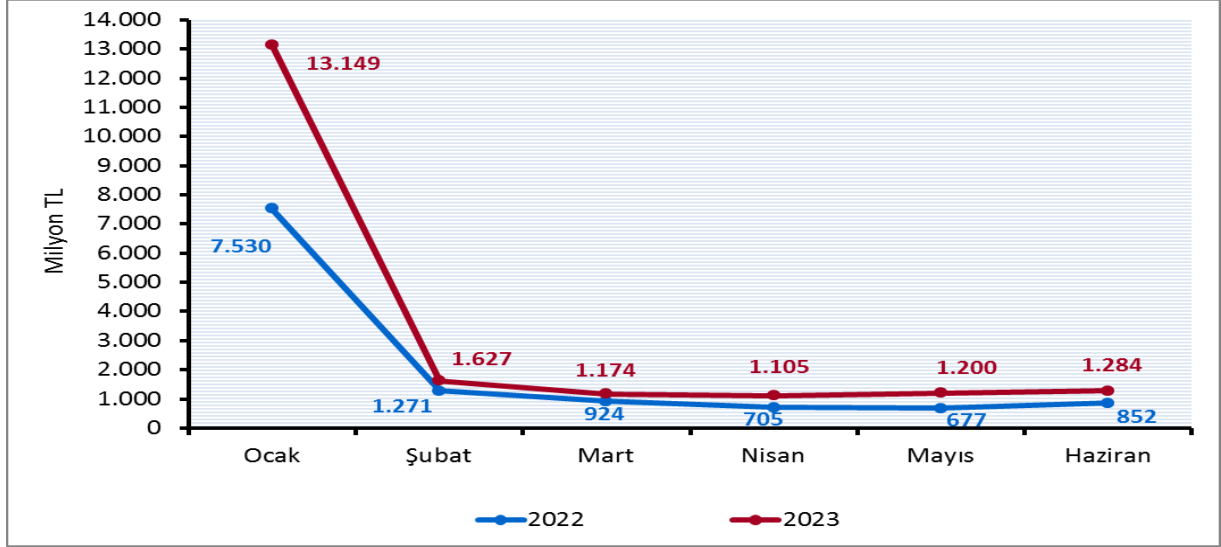
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi kurumlar vergisinin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 35'te gösterilmiştir. 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde kurumlar vergisi tahsilatında bütçe hedefinin yüzde 37,2'sine ulaşılmıştır. Grafiğe göre kurumlar vergisinin 2023 yılı Ocak-Haziran dönemi aylık gerçekleşme oranlarının 2022 yılının aynı dönemine göre Şubat ayı dışında uyumlu bir seyir izlediği görülmektedir.

Grafik 35: Kurumlar Vergisinin Aylık Gerçekleşme Oranı



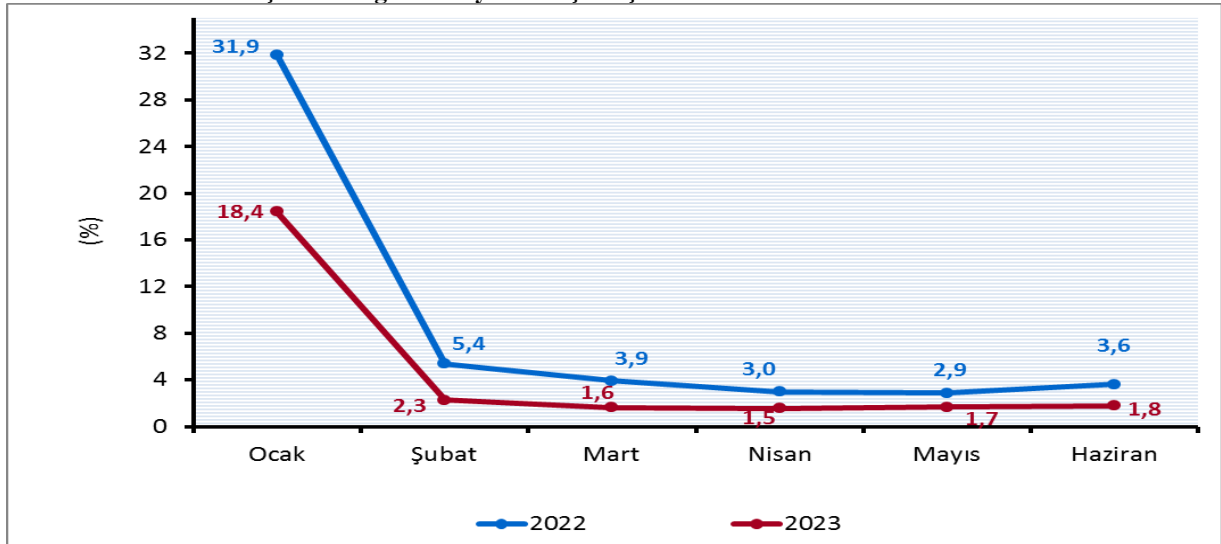
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi motorlu taşıtlar vergisinin aylık gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 36'da gösterilmiştir. 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde motorlu taşıtlar vergisi 2022 yılının aynı dönemine göre yüzde 63,4'lük bir artışla 19 milyar 540 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 36: Motorlu Taşıtlar Vergisi



2023 yılı Ocak-Haziran dönemi motorlu taşıtlar vergisinin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 37'de gösterilmiştir. 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde bütçe hedefinin yüzde 27,4'üne ulaşılmış olup 2022 yılının aynı dönemindeki gerçekleşme oranı ise yüzde 50,6'dır.

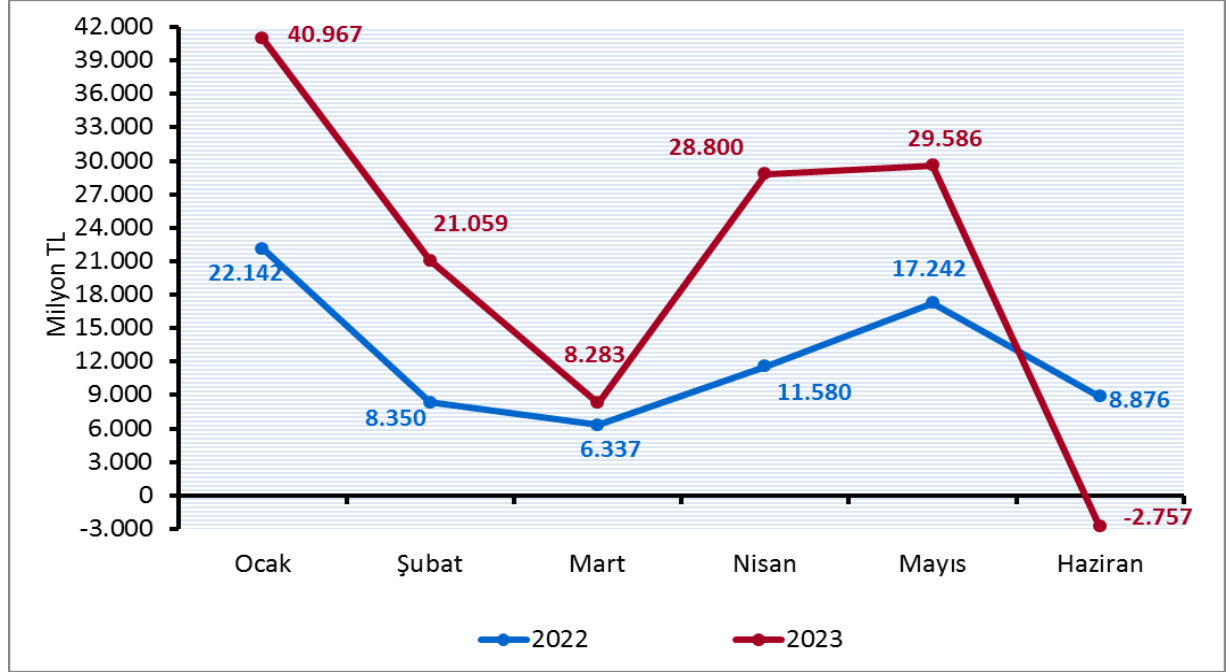
Grafik 37: Motorlu Taşıtlar Vergisinin Aylık Gerçekleşme Oranı



2023 yılı Ocak-Haziran dönemi dahilinde alınan katma değer vergisinin aylık gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 38'de gösterilmiştir. 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde, dahilde alınan katma değer vergisi

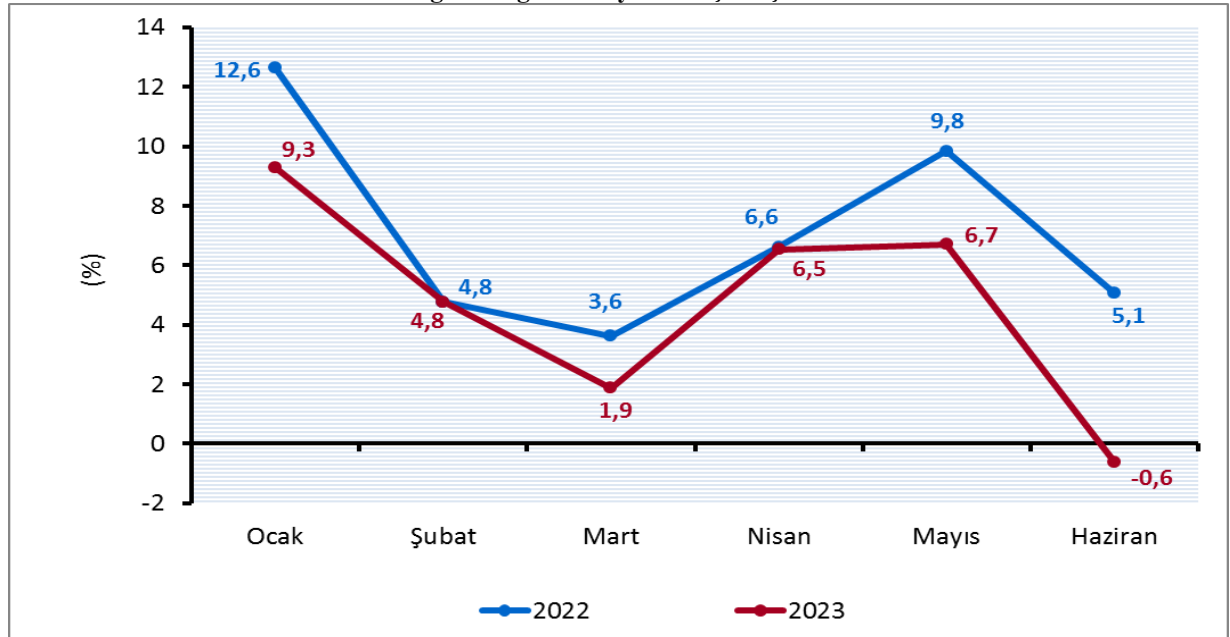
125 milyar 937 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılının aynı döneminde dahilde alınan katma değer vergisi 74 milyar 528 milyon TL'dir.

Grafik 38: Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi



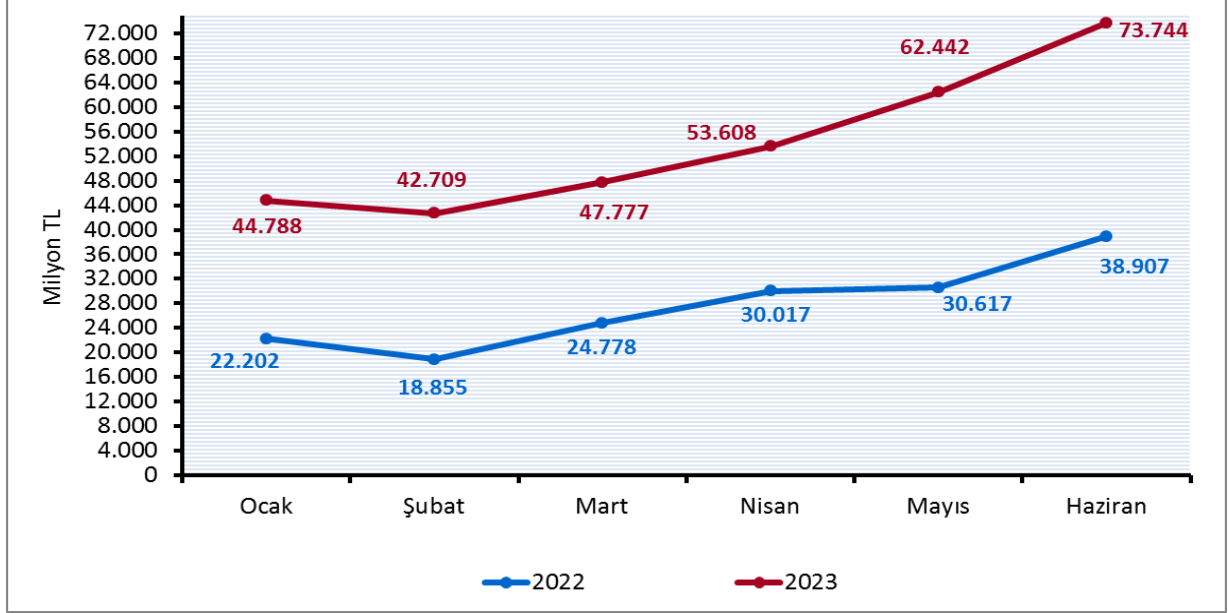
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi dahilde alınan katma değer vergisinin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 39'da gösterilmiştir.

Grafik 39: Dahilde Alınan Katma Değer Vergisinin Aylık Gerçekleşme Oranı



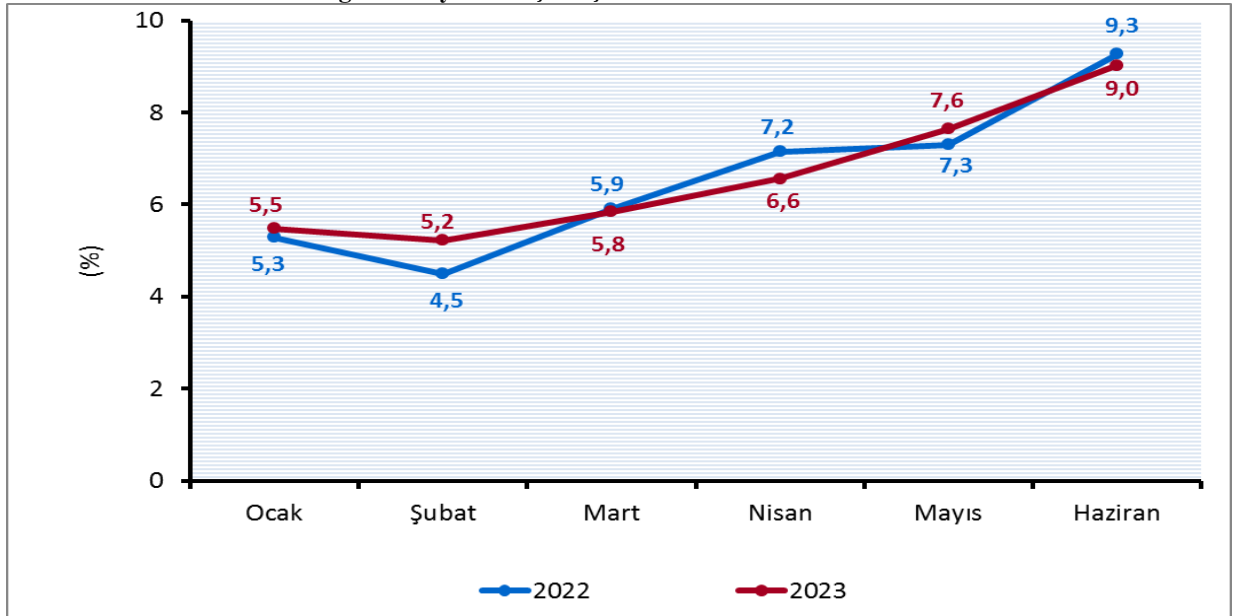
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi özel tüketim vergisinin aylık gerçekleşmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşmeleri ile karşılaştırılmal olarak Grafik 40'ta gösterilmiştir. 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde, özel tüketim vergisi tahsilatı 325 milyar 68 milyon TL olarak gerçekleşmiş olup 2022 yılının aynı döneminde bu tutar 165 milyar 376 milyon TL'dir.

Grafik 40: Özel Tüketim Vergisi



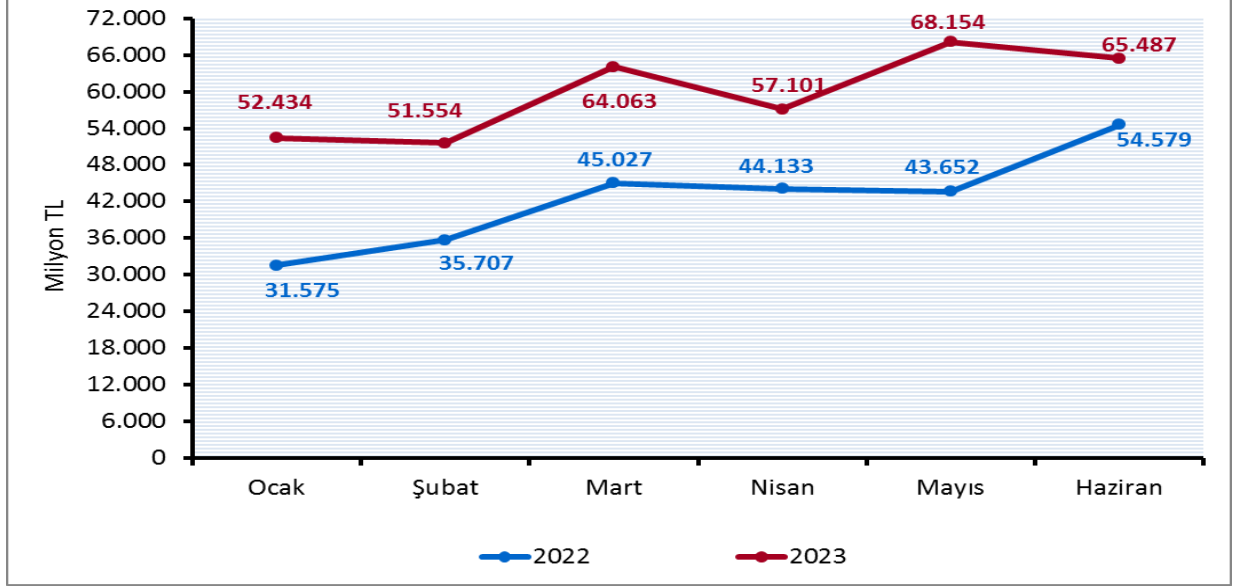
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi özel tüketim vergisinin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırılmal olarak Grafik 41'de gösterilmiştir. 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde bütçe hedefinin yüzde 39,8'ine ulaşılmış olup 2022 yılının aynı döneminde bu oran yüzde 39,4 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 41: Özel Tüketim Vergisinin Aylık Gerçekleşme Oranı



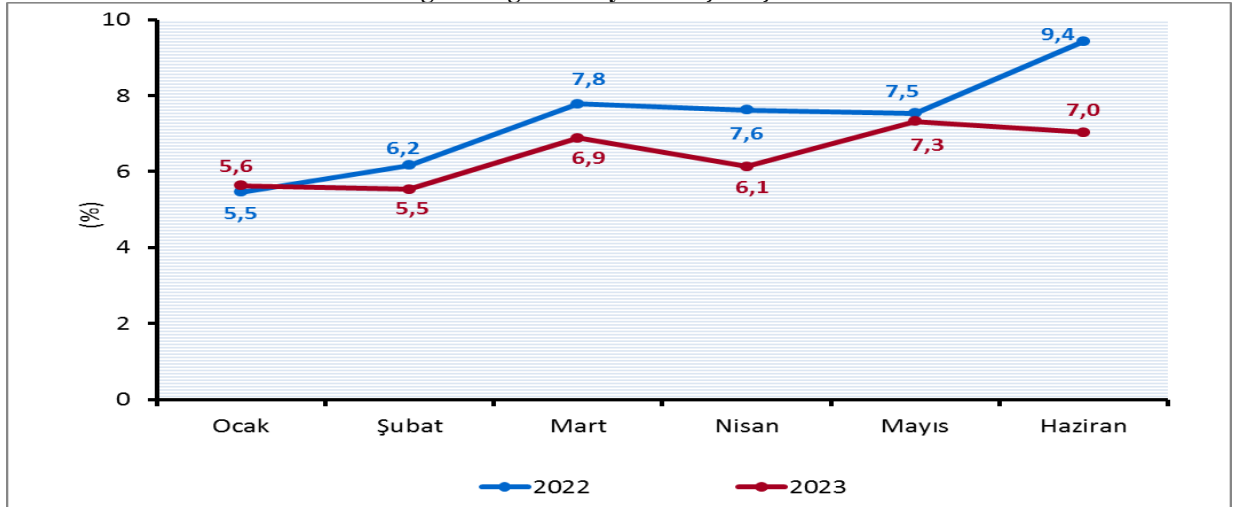
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi ithalde alınan katma değer vergisinin aylık gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 42’de gösterilmiştir. 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde, ithalde alınan katma değer vergisi 358 milyar 794 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 42: İthalde Alınan Katma Değer Vergisi



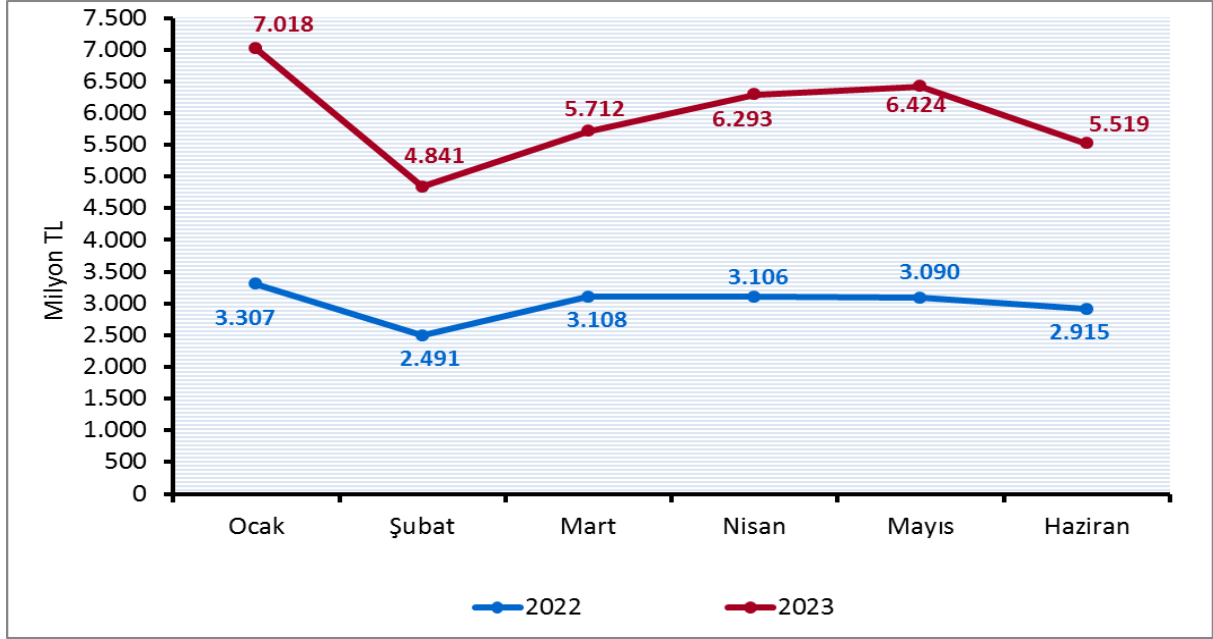
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi ithalde alınan katma değer vergisinin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 43’te gösterilmiştir. 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde bütçe hedefinin yüzde 38,5’ine ulaşılmış olup 2022 yılının aynı dönemindeki gerçekleşme oranı yüzde 44 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 43: İthalde Alınan Katma Değer Vergisinin Aylık Gerçekleşme Oranı



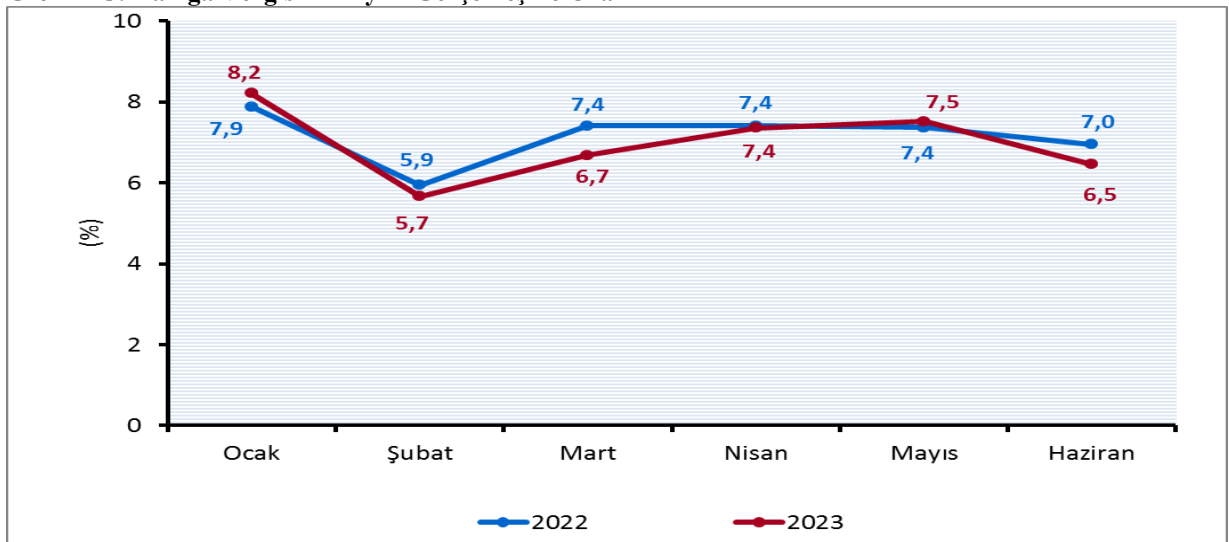
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi damga vergisinin aylık gerçekleşmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 44'te gösterilmiştir. 2022 yılı Ocak-Haziran döneminde 18 milyar 18 milyon TL tutarında gerçekleşen damga vergisi, 2023 yılının aynı döneminde yüzde 98,7 oranında artış göstererek 35 milyar 806 milyon TL düzeyine ulaşmıştır.

Grafik 44: Damga Vergisi



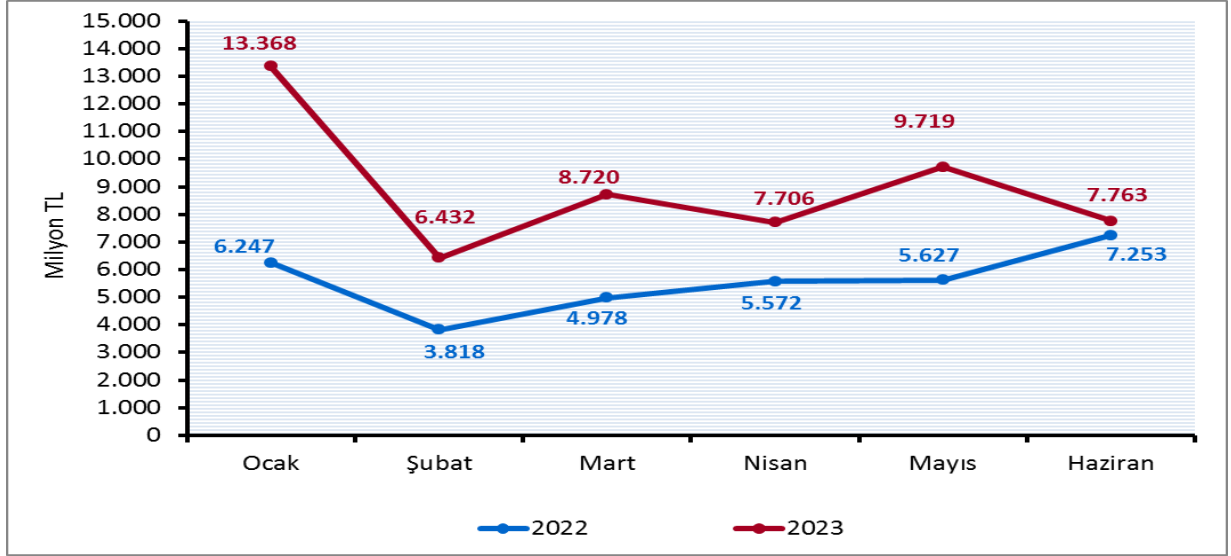
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi damga vergisinin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 45'te gösterilmiştir. 2022 yılı Ocak-Haziran döneminde yüzde 43 olan gerçekleşme oranı, 2023 yılının aynı döneminde yüzde 41,9 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 45: Damga Vergisinin Aylık Gerçekleşme Oranı



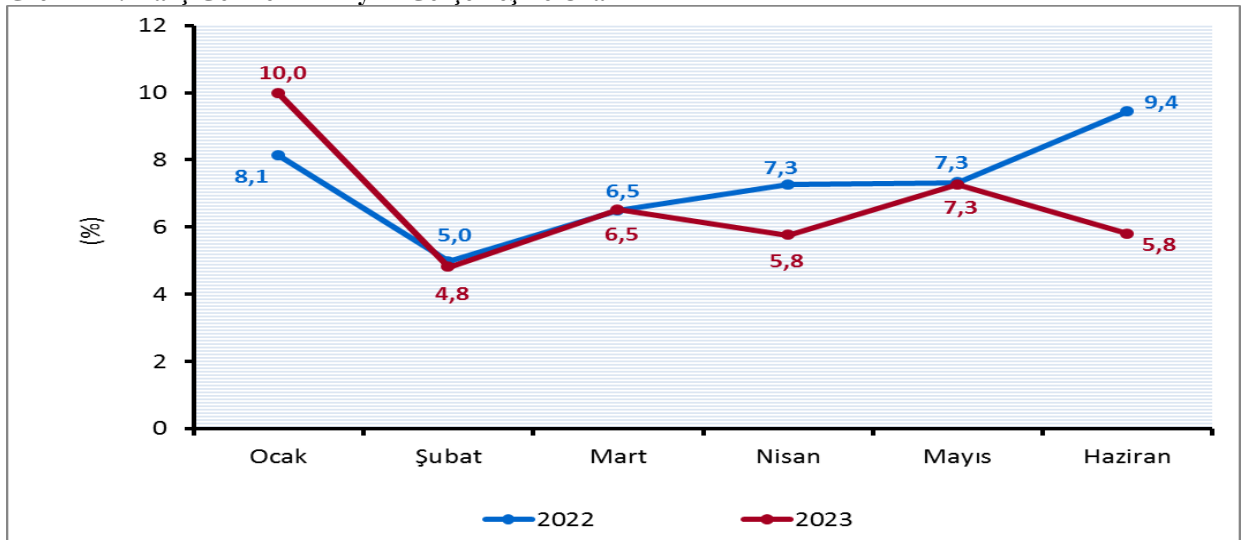
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi harç gelirlerinin aylık gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 46'da gösterilmiştir. 2022 yılı Ocak-Haziran döneminde 33 milyar 495 milyon TL tutarında tahsilat yapılmış iken söz konusu tutar 2023 yılının aynı döneminde 60,3 oranında artarak 53 milyar 709 milyon TL olmuştur.

Grafik 46: Harç Gelirleri



2023 yılı Ocak-Haziran dönemi harç gelirlerinin aylık gerçekleştirme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 47'de gösterilmiştir. 2022 yılı Ocak-Haziran döneminde gerçekleştirme oranı yüzde 43,6 iken 2023 yılının aynı döneminde de yüzde 40,1 olarak gerçekleşmiştir.

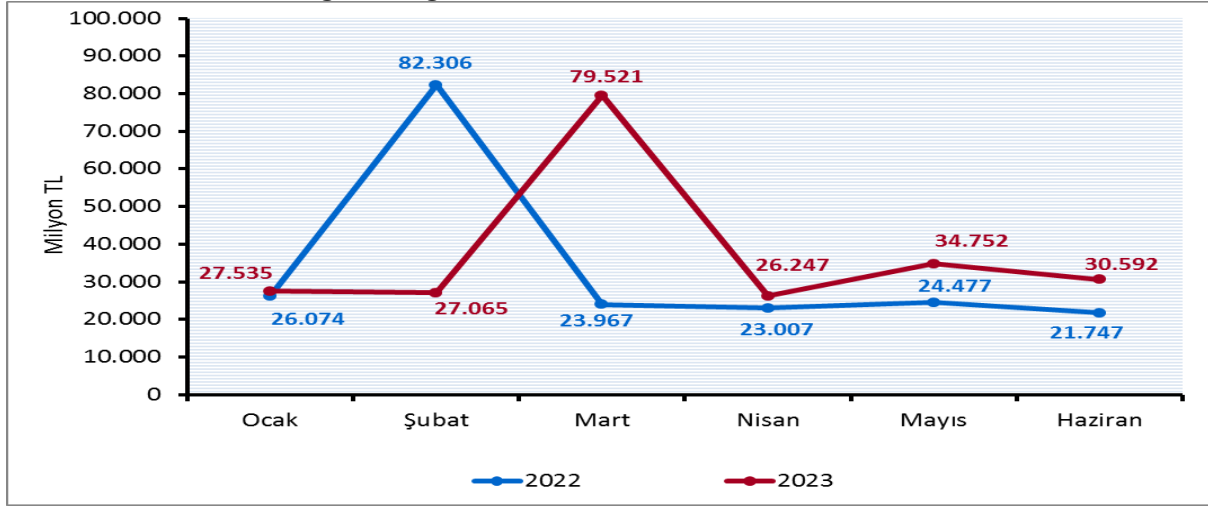
Grafik 47: Harç Gelirlerinin Aylık Gerçekleşme Oranı



1.2.Genel Bütçe Vergi Dışı Diğer Gelirlerin Gelişimi

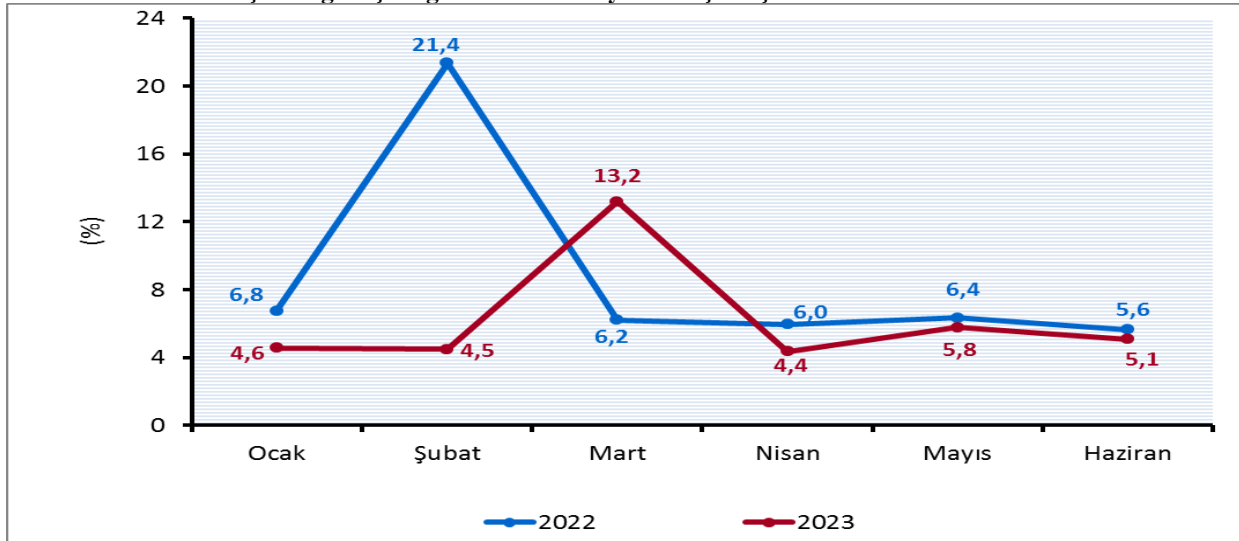
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi genel bütçe vergi dışı diğer gelirlerin aylık gerçekleşmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 48’de gösterilmiştir. 2023 yılında genel bütçe vergi dışı diğer gelirler için belirlenen bütçe hedefi 602 milyar 760 milyon TL olup Ocak-Haziran döneminde 225 milyar 712 milyon TL tahsilat gerçekleştirilmiştir. Genel bütçe vergi dışı diğer gelirlerde 2022 yılının aynı dönemine göre yüzde 12’lik bir artış olmuştur.

Grafik 48: Genel Bütçe Vergi Dışı Diğer Gelirler



2023 yılı Ocak-Haziran dönemi genel bütçe vergi dışı diğer gelirlerin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 49’da gösterilmiştir. 2022 yılı Ocak-Haziran döneminde gerçekleşme oranı yüzde 52,3 iken 2023 yılının aynı döneminde gerçekleşme oranı yüzde 37,4 olmuştur.

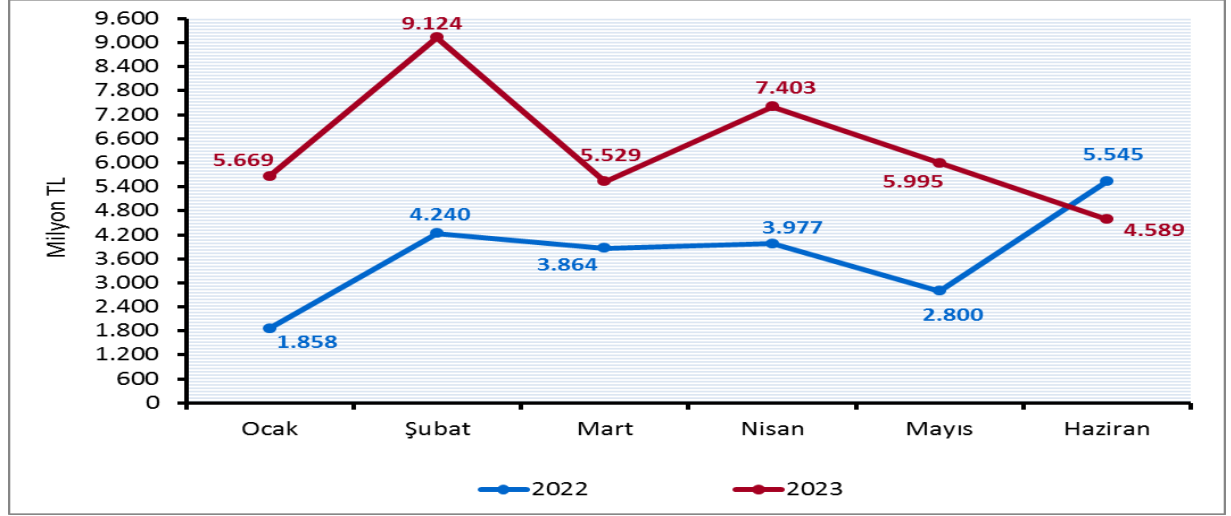
Grafik 49: Genel Bütçe Vergi Dışı Diğer Gelirlerin Aylık Gerçekleşme Oranı



2. Özel Bütçeli İdarelerin Gelirleri

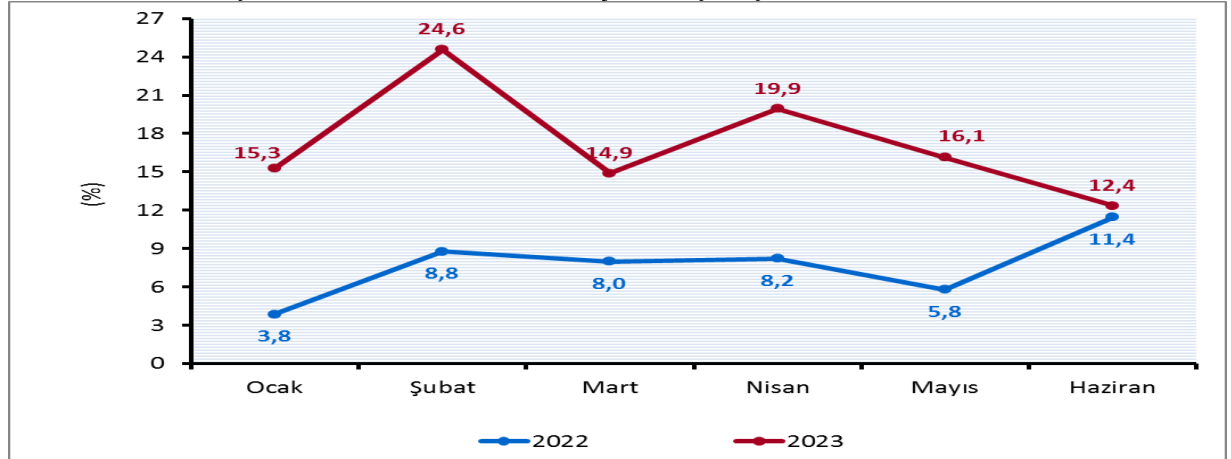
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi özel bütçeli idarelerin öz gelirlerinin aylık gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 50’de gösterilmiştir. 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde, özel bütçeli idarelerin öz gelirleri 38 milyar 310 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu gelirlerin 2022 yılının aynı döneminde 22 milyar 284 milyon TL olduğu dikkate alındığında, 2023 yılında bu gelirlerde yüzde 71,9 oranında bir artış olduğu görülmektedir.

Grafik 50: Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri



2023 yılı Ocak-Haziran dönemi özel bütçeli idarelerin öz gelirlerinin aylık gerçekleştirme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 51’de gösterilmiştir. 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde özel bütçeli idarelerin öz gelirlerinin gerçekleştirme oranı yüzde 103,2 iken 2022 yılının aynı döneminde söz konusu oran yüzde 46 olmuştur.

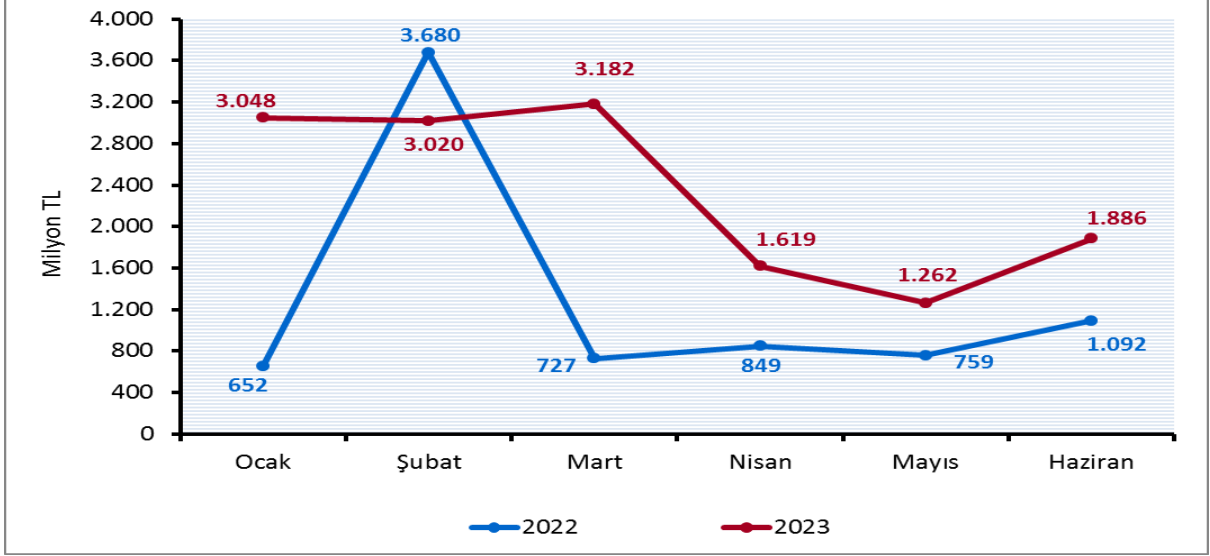
Grafik 51: Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirlerinin Aylık Gerçekleşme Oranı



3. Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gelirleri

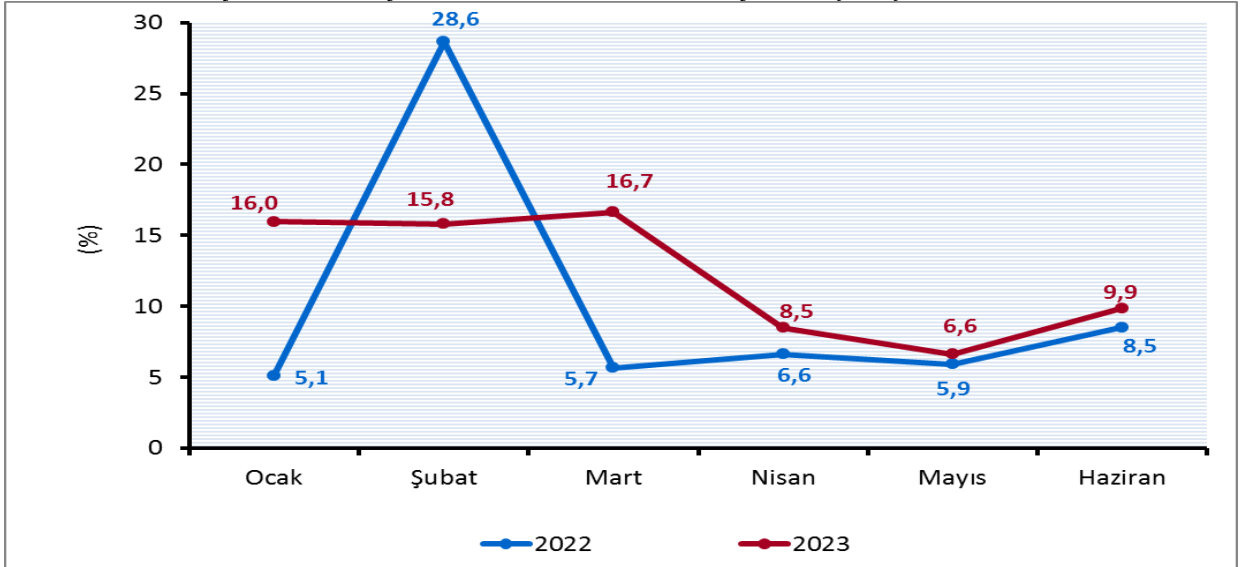
2023 yılı Ocak-Haziran dönemi düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirlerinin aylık gerçekleştirmeleri, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleştirmeleri ile karşılaştırmalı olarak Grafik 52’de gösterilmiştir. 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde, düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri 14 milyar 16 milyon TL olarak gerçekleşmiş ve söz konusu gelirlerde 2022 yılının aynı dönemine göre yüzde 80,6 oranında artış meydana gelmiştir.

Grafik 52: Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gelirleri



2023 yılı Ocak-Haziran dönemi düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirlerinin aylık gerçekleşme oranları, 2022 yılının aynı döneminin gerçekleşme oranları ile karşılaştırmalı olarak Grafik 53’te gösterilmiştir.

Grafik 53: Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gelirlerinin Aylık Gerçekleşme Oranı



III. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNİN FİNANSMANI VE BORÇ STOKUNUN GELİŞİMİ

A. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNİN FİNANSMANI

2023 yılı Ocak-Haziran döneminde merkezi yönetim bütçe gelirleri 1.880,3 milyar TL'ye, bütçe giderleri ise 2.363,6 milyar TL'ye ulaşmış olup, söz konusu dönemde bütçe açığı 483,2 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

2023 yılı Ocak-Haziran döneminde merkezi yönetim bütçesi 447,9 milyar TL nakit açığı vermiştir. Aynı dönemde 348 milyar TL net iç borçlanma, 67,3 milyar TL net dış borçlanma olmak üzere toplamda 415,3 milyar TL net borçlanma gerçekleştirilmiştir. Ayrıca aynı dönemde net borç verme kaleminden 600 milyon TL tutarında finansman sağlanmıştır.

Tablo 10: Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi ve Finansmanı

(Milyon TL)	Ocak-Haziran*
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİRLERİ	1.880.349
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE HARCAMALARI	2.363.577
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE DENGESİ	-483.228
BÜTÇE EMANETLERİ	17.240
AVANSLAR	18.118
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE NAKİT DENGESİ	-447.870
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE FİNANSMANI	447.870
BORÇLANMA (NET)	415.279
DIŞ BORÇLANMA (NET)	67.288
Kullanım	153.695
Ödeme	-86.407
İÇ BORÇLANMA (NET)	347.991
-TL Cinsinden Hazine Bonosu	-15.887
Satış	3.009
Ödeme	-18.896
-Döviz Cinsinden Hazine Bonosu	0
Satış	0
Ödeme	0
-TL Cinsinden Devlet Tahvili	363.878
Satış	466.452
Ödeme	-102.574
-Döviz Cinsinden Devlet Tahvili	0
Satış	0
Ödeme	0
NET BORÇ VERME (-)	-600
BORÇ VERME	0
GERİ ÖDEME (-)	600
KASA/BANKA VE DİĞER İŞLEMLER	31.991

*Geçici

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı

Hazine ve Maliye Bakanlığı, geçmiş dönemlerde olduğu gibi 2023 yılı için de stratejik ölçütler çerçevesinde borçlanma politikaları belirlemiş ve temel piyasa riskleri olan döviz kuru, faiz ve likidite risklerini bu ölçütler doğrultusunda yönetmiştir.

2023 yılında uluslararası sermaye piyasalarında Ocak-Haziran döneminde 2 adet tahvil ve 1 adet yeşil tahvil ihracı gerçekleştirilmiş ve toplam 7,5 milyar ABD doları tutarında dış finansman sağlanmıştır. Ocak ayında gerçekleştirilen 10 yıl vadeli tahvil ihracında toplam tutar 2,75 milyar ABD doları olmuş, kupon oranı yüzde 9,375 olarak gerçekleşmiştir. Mart ayında gerçekleştirilen 6 yıl vadeli tahvil ihracında toplam tutar 2,25 milyar ABD doları olmuş, kupon oranı yüzde 9,375 olarak gerçekleşmiştir. Nisan ayında 7 yıl vadeli, toplam tutarı 2,5 milyar ABD doları olan yeşil tahvil ihracı gerçekleştirilmiş ve kupon oranı yüzde 9,125 olmuştur.

2023 yılı Ocak-Haziran döneminde nakit iç borçlanmanın yüzde 100'ü TL cinsi borçlanma araçlarının ihraçları yoluyla karşılanmıştır. Toplam iç borçlanmanın yüzde 74,5'i sabit faizli, yüzde 25,5'i değişken faizli senetlerden oluşmuştur.

Nakit iç borçlanmanın ortalama vadesi 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde 74,4 ay olarak gerçekleşmiştir. Sabit faizli TL cinsi nakit iç borçlanmanın ortalama yıllık bileşik faizi ise 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde yüzde 12,93 olarak gerçekleşmiştir.

2023 yılında da önceki yıllarda olduğu gibi Devlet iç borçlanma senetlerinin likiditesinin artırılması ve verim eğrisinin geliştirilmesi hedeflerine paralel olarak, piyasada daha az sayıda, likiditesi yüksek ve derinliği olan senetlerin yer almasına yönelik bir borçlanma stratejisi benimsenmiştir. Bu kapsamda 2023 yılı itfa profili çerçevesinde 2, 5 ve 10 yıl vadeli TL cinsinden sabit kuponlu tahvillerin gösterge tahvil olarak ihracı gerçekleştirilecektir.

Yatırımcı tabanının genişletilmesi ve kurumsal yatırımcı taleplerinin karşılanması kapsamında TL cinsi kira sertifikası ihraçlarına 2023 yılında da devam edilmiş olup kira sertifikalarının toplam borçlanma içerisindeki payı önemli ölçüde artmıştır. Bu kapsamda yurt içi kira sertifikası ihraçlarının toplam yurt içi borçlanma içerisindeki payı ihraca ilk başlanan 2012 yılında yüzde 1,6 seviyesinde iken 2023 yılının ilk yarısında yüzde 9,3 olarak gerçekleşmiştir.

Ayrıca ihracına ilk defa 2022 yılında başlanan 10 yıl vadeli TL cinsi sabit kira ödemeli kira sertifikası ihraçlarına 2023 yılının ilk yarısında da devam edilmiştir.

Borsa İstanbul tarafından finansal türev ürünlerde, borçlanma araçlarında ve çeşitli finansal sözleşmelerin fiyatlamasında gösterge olarak kullanılabilecek Türk Lirası kısa vadeli referans faiz oranı ihtiyacını karşılamak amacıyla oluşturulan Türk Lirası Gecelik Referans Faiz Oranı (TLREF) Endeksine yönelik olarak gerek finansman araçlarının çeşitlendirilmesi, gerekse de TLREF piyasasının gelişimine katkıda bulunmak ve anılan piyasalara derinlik ve hacim kazandırmak amacıyla 28 Ocak 2020 tarihi itibarıyla olmak üzere TLREF’e dayalı borçlanma senedi ihraçlarına başlanmıştır. Mevcut bilgiler çerçevesinde, Hazine ve Maliye Bakanlığınca gerçekleştirilen söz konusu işlem, dünyada bir devlet tarafından gerçekleştirilen ilk teminatlı gecelik faiz oranına dayalı senet ihracı niteliği taşımaktadır. 2023 yılının ilk 6 aylık döneminde yaklaşık 67,9 milyar TL tutarında ihraç gerçekleştirilmiştir.

Kamu borçlanma senetleri birincil ve ikincil piyasasının geliştirilmesi, borç çevirme (roll-over) riskinin azaltılması, yatırımcı tabanının genişletilmesi, şeffaf, rekabetçi ve daha organize bir piyasa oluşturulması amaçları ile kurulan Piyasa Yapıcılığı Sisteminin uygulamasına 2023 yılında da devam edilmektedir.

B. MERKEZİ YÖNETİM BORÇ STOKUNDAKİ GELİŞMELER

2022 yılı sonu itibarıyla 4.035,2 milyar TL olarak gerçekleşen merkezi yönetim borç stoku 2023 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla 5.617,4 milyar TL olmuştur. Borç stokundaki artışın 670,3 milyar TL’si iç borç stokundan, 912,0 milyar TL’si ise dış borç stokundaki artıştan kaynaklanmaktadır. 2023 yılı Haziran ayı itibarıyla merkezi yönetim borç stoku içerisinde iç borç stokunun payı yüzde 45,9, dış borç stokunun payı ise yüzde 54,1 olarak gerçekleşmiştir. Diğer taraftan 2023 yılı Haziran ayı itibarıyla toplam stok içerisinde sabit faizli borç stokunun payı yüzde 72,9 değişken faizli borç stokunun payı ise yüzde 27,1 olarak gerçekleşmiştir.

1. Merkezi Yönetim Dış Borç Stokundaki Gelişmeler

2022 yılı sonunda 113,7 milyar ABD doları olarak gerçekleşen merkezi yönetim dış borç stoku, 2023 yılı Haziran ayı sonunda, 2022 yılı sonuna göre yaklaşık 3,9 milyar dolar artarak 117,6 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Yurtdışı piyasalara ihraç edilen tahvil stoku, 2023 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla toplam dış borç stokunun yüzde 77,9’unu oluşturmaktadır.

2023 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla uluslararası kuruluşlardan sağlanan kredi stokunun toplam stok içerisindeki payı yüzde 17,1; hükümet kuruluşlarından ve diğer kuruluşlardan sağlanan kredi stokunun payı ayrı ayrı yüzde 2,5 olarak gerçekleşmiştir.

2023 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla, 2022 yılı sonuna göre ABD doları cinsi dış borçların toplam stok içindeki payı 1,5 puanlık artışla yüzde 74,4; avro cinsi dış borçların toplam stok içerisindeki payı 1,1 puanlık azalışla yüzde 17,5; Japon yeni cinsi dış borçların toplam stok içerisindeki payı 0,2 puanlık azalışla yüzde 1,7 olarak gerçekleşmiştir. SDR¹ hariç diğer döviz cinsinden borçların payı ise değişmemiş ve yüzde 0,2 olmuştur.

Merkezi yönetim dış borç stokunun faiz yapısı incelendiğinde, 2023 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla sabit faizli borcun toplam stok içerisindeki payı 2022 yılı sonuna yakın bir seyir izleyerek yüzde 85,5 olarak gerçekleşmiştir.

2. Merkezi Yönetim İç Borç Stokundaki Gelişmeler

2022 yılı sonunda 1.905,3 milyar TL olan merkezi yönetim iç borç stoku, 2023 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla yaklaşık 670,3 milyar TL artış göstererek 2.575,6 milyar TL düzeyine yükselmiştir. Aynı altı aylık dönemde 121,5 milyar TL tutarında anapara ödemesi gerçekleştirilmiştir.

Merkezi yönetim iç borç stokunun faiz yapısına bakıldığında, 2022 yılı sonunda yüzde 54,8 düzeyinde olan sabit getirili senetlerin stok içerisindeki payı, 2023 yılı Haziran ayında yüzde 58,0 olmuştur. Aynı dönemde, iç borç stoku içinde enflasyona endeksli senetlerin payı ise 2022 yılı sonuna göre yüzde 5,5 puanlık azalış ile yüzde 20,9 seviyesinden yüzde 15,4 seviyesine gerilemiştir. Diğer değişken faizli senetlerin payı ise 2022 yılı sonuna göre yüzde 2,3 puanlık artış ile 2023 yılı Haziran ayında yüzde 26,6 seviyesine yükselmiştir.

Merkezi yönetim toplam iç borç stokunun vadeye kalan ortalama süresi, 2022 yılı sonuna benzer seviyede performans göstererek 2023 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla 44 ay olarak gerçekleşmiştir.

¹ Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından 1969 yılında meydana getirilmiş uluslararası bir rezerv para birimidir.

IV. TEMMUZ-ARALIK 2023 DÖNEMİNE İLİŞKİN BEKLENTİLER VE HEDEFLER

A. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE DENGESİ VE FAİZ DİŞİ DENGESİ

Ek Bütçe ile eklenen ödeneklerle birlikte 2023 yılı merkezi yönetim bütçesinde başlangıçta 4 trilyon 469 milyar 570 milyon TL öngörölen merkezi yönetim bütçe giderleri 5 trilyon 589 milyar 85 milyon TL, 3 trilyon 903 milyar 974 milyon TL öngörölen faiz hariç bütçe giderleri 4 trilyon 942 milyar 949 milyon TL, 565 milyar 596 milyon TL öngörölen faiz giderleri ise 646 milyar 136 milyon TL olmuştur.

Tablo 11: Ek Bütçe Dahil Merkezi Yönetim Bütçesi *

(Milyon TL)	2022 Yıl Sonu Gerçekleşme	2023 Bütçe	2023 Bütçe (Ek Bütçe Dahil)	GSYH'ye Oranı		
				2022 Yıl Sonu Gerçekleşme	2023 Bütçe	2023 Bütçe (Ek Bütçe Dahil)
Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	2.942.748	4.469.570	5.589.085	19,6	24,0	30,0
Faiz Hariç Bütçe Giderleri	2.631.845	3.903.974	4.942.949	17,5	20,9	26,5
Faiz Giderleri	310.903	565.596	646.136	2,1	3,0	3,5
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri	2.800.088	3.810.149	4.929.664	18,7	20,4	26,4
Vergi Gelirleri	2.353.438	3.199.534	4.270.668	15,7	17,2	22,9
Bütçe Dengesi	-142.660	-659.421	-659.421	-1,0	-3,5	-3,5
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	168.243	-93.825	-13.285	1,1	-0,5	-0,1

*2023 yılı bütçe başlangıç ödenek ve gelir tahminlerine Ek Bütçe ile eklenen ödenek ve gelir tahminleri dahil edilerek hesaplanmıştır. 2023 yılı GSYH verisi 2023-2025 Dönemi Orta Vadeli Programından alınmıştır.

Ek Bütçe ile eklenen gelir tahminleri dahil 2023 yılı merkezi yönetim bütçesinde başlangıçta 3 trilyon 810 milyar 149 milyon TL olarak hedeflenen merkezi yönetim bütçe gelirleri 4 trilyon 929 milyar 664 milyon TL, 3 trilyon 199 milyar 534 milyon TL olarak hedeflenen vergi gelirleri ise 4 trilyon 270 milyar 668 milyon TL olmuştur.

Öte yandan 2023 yılı merkezi yönetim bütçesi yıl sonu gerçekleşme tahminlerine Eylül ayında yayımlanacak 2024-2026 Dönemi Orta Vadeli Programında yer verilecektir. Bununla birlikte bütçeden deprem hasarlarının giderilmesi amacıyla yapılan harcamalar hariç 2023 yıl sonunda bütçe açığının GSYH'ye oranının bütçede öngörölen yüzde 3,5'in altında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

B. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GİDERLERİ

2023 yılında Ek Bütçe ile eklenen ödenekler dahil toplam bütçe giderleri 5 trilyon 589 milyar 85 milyon TL, faiz hariç bütçe giderleri 4 trilyon 942 milyar 949 milyon TL, faiz giderleri ise 646 milyar 136 milyon TL olmuştur.

2023 yılı Ocak-Haziran döneminde merkezi yönetim bütçe giderleri 2 trilyon 363 milyar 577 milyon TL olup 5 trilyon 589 milyar 85 milyon TL olarak öngörülen toplam bütçe ödeneklerinin yüzde 42,3'ü kullanılmış durumdadır. 4 trilyon 942 milyar 949 milyon TL olarak öngörülen faiz hariç bütçe giderleri ödeneklerinin yüzde 42,2'si, 646 milyar 136 milyon TL olarak öngörülen faiz giderleri ödeneklerinin ise yüzde 42,6'sı kullanılmıştır.

C. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİRLERİ

2023 yılı merkezi yönetim bütçesinde başlangıçta 3 trilyon 810 milyar 149 milyon TL olarak hedeflenen merkezi yönetim bütçe gelirleri Ek Bütçe ile eklenen gelir tahminleri dahil 4 trilyon 929 milyar 664 milyon TL olmuştur.

Vergi gelirlerine ilişkin bütçe başlangıç hedefi 3 trilyon 199 milyar 534 milyon TL iken Ek Bütçe ile eklenen vergi gelir tahminleri ile birlikte 4 trilyon 270 milyar 668 milyon TL olmuştur. Merkezi yönetim bütçesi vergi dışı gelirlerine ilişkin bütçe hedefi 610 milyar 615 milyon TL (özel bütçeli idarelerin öz gelirleri ile düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri dâhil) iken Ek Bütçe ile eklenen gelir tahminleri dahil 658 milyar 996 milyon TL olmuştur.

Ç. FİNANSMAN POLİTİKASI

Kamu borcunun yönetimi, iç ve dış piyasa koşulları ile maliyet unsurları göz önüne alınarak belirlenen risk düzeyi çerçevesinde, finansman ihtiyacının orta ve uzun vadede mümkün olan en uygun maliyetle karşılanması ilkesine dayanmaktadır. Bu çerçevede,

- i. Borç yönetiminde şeffaflığın ve öngörülebilirliğin artırılmasına yönelik olarak finansman programları, ihale takvimi ve borç bilgilerinin düzenli olarak kamuoyuna duyurulmasına devam edilecektir.
- ii. Dış finansman hedefine ulaşılmasında tek bir piyasaya odaklanmamak, çeşitlendirme stratejisi izlemek ve yatırımcı tabanını genişletmek amacıyla ABD doları ve avro gibi geleneksel piyasaların yanında diğer piyasalarda da potansiyel işlem olanaklarının takip edilmesi dış finansman faaliyetleri çerçevesinde benimsenen stratejilerden birisidir.

- iii. Yatırımcı tabanının genişletilmesi stratejisi çerçevesinde, ilki 2012 yılında uluslararası sermaye piyasalarında gerçekleştirilen kira sertifikası ihraçlarına piyasa koşullarının uygunluğu çerçevesinde düzenli olarak devam edilmesi hedeflenmektedir.
- iv. Geçmiş yıllarda olduğu gibi Hazine borç stokunun likidite, faiz oranı ve döviz kuru hassasiyetini dikkate alarak hazırlanan stratejik ölçütler çerçevesinde 2023 yılı borçlanma politikasına devam edilecektir.
- v. Küresel ve/veya bölgesel spesifik gelişmeler sebebiyle uluslararası sermaye piyasalarında işlem yapmanın mümkün olmaması veya aşırı maliyetli olması ve uluslararası piyasalardaki muhtemel riskler çerçevesinde sağlanacak tutar ve maliyetlerde değişiklik olması, dış finansman temini çerçevesinde karşılaşılan riskler arasında yer almaktadır.

EKLER

EK 1: 2022 - 2023 Yılları Ocak - Haziran Dönemi Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

Bin TL	2022					2023					
	Yılsonu Gerçekleşme	GSYH Payı (%)	Bütçe Payı (%)	Ocak-Haziran Dönemi Gerçekleşme	Ocak-Haziran Gerçekleşme Oranı (%)	Bütçe (Ek Bütçe Dahil)	GSYH Payı (%)	Bütçe Payı (%)	Ocak-Haziran Dönemi Gerçekleşme	Ocak-Haziran Dönemi Gerçekleşme Oranı (%)	Ocak-Haziran Dönemi Artış Oranı (%)
Harcamalar	2.942.747.715	19,6	100,0	1.171.850.792	39,8	5.589.084.532	30,0	100,0	2.363.576.726	42,3	101,7
1-Faiz Hariç Harcama	2.631.844.515	17,5	89,4	1.037.197.120	39,4	4.942.948.532	26,5	88,4	2.088.333.184	42,2	101,3
Personel Giderleri	615.295.567	4,1	20,9	258.460.464	42,0	952.308.074	5,1	17,0	557.435.001	58,5	115,7
Sosyal Gv.Kur. Devlet Primi Giderleri	96.863.517	0,6	3,3	41.536.249	42,9	150.392.162	0,8	2,7	85.870.965	57,1	106,7
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	257.659.975	1,7	8,8	83.771.322	32,5	419.443.203	2,2	7,5	164.119.036	39,1	95,9
Cari Transferler	1.126.363.152	7,5	38,3	490.153.317	43,5	1.940.900.742	10,4	34,7	1.046.392.061	53,9	113,5
Sermaye Giderleri	276.895.822	1,8	9,4	65.118.183	23,5	383.277.852	2,1	6,9	133.654.309	34,9	105,2
Sermaye Transferleri	48.822.370	0,3	1,7	8.349.951	17,1	520.999.851	2,8	9,3	54.153.217	10,4	548,5
Borç Verme	209.944.112	1,4	7,1	89.807.634	42,8	410.410.291	2,2	7,3	46.708.595	11,4	-48,0
Yedek Ödenekler		0	0,0	0		165.216.357	0,9	3,0	0		
2-Faiz Harcamaları	310.903.199	2,1	10,6	134.653.672	43,3	646.136.000	3,5	11,6	275.243.542	42,6	104,4
Gelirler	2.800.087.704	18,7	100,0	1.265.410.476	45,2	4.929.663.554	26,4	100,0	1.880.349.089	38,1	48,6
1-Genel Bütçe Gelirleri	2.738.808.766	18,3	97,8	1.235.366.773	45,1	4.873.427.320	26,1	98,9	1.828.023.766	37,5	48,0
Vergi Gelirleri	2.353.437.651	15,7	84,0	1.033.791.062	43,9	4.270.667.774	22,9	86,6	1.602.311.687	37,5	55,0
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	104.704.584	0,7	3,7	69.990.742	66,8	173.330.188	0,9	3,5	88.677.631	51,2	26,7
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	27.999.932	0,2	1,0	17.183.355	61,4	40.833.163	0,2	0,8	11.250.709	27,6	-34,5
Faizler, Paylar ve Cezalar	237.726.992	1,6	8,5	109.021.529	45,9	365.091.463	2,0	7,4	116.259.084	31,8	6,6
Sermaye Gelirleri	12.356.725	0,1	0,4	4.504.814	36,5	18.822.872	0,1	0,4	6.598.422	35,1	46,5
Alacaklardan Tahsilat	2.582.882	0,0	0,1	875.271	33,9	4.681.860	0,0	0,1	2.926.232	62,5	234,3
2-Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	48.430.264	0,3	1,7	22.284.001	46,0	37.133.891	0,2	0,8	38.309.654	103,2	71,9
3-Düzen. ve Denet. Kurumların Gelirleri	12.848.674	0,1	0,5	7.759.702	60,4	19.102.343	0,1	0,4	14.015.670	73,4	80,6
Bütçe Dengesi	-142.660.010	-1,0	-4,8	93.559.684	-65,6	-659.420.978	-3,5	-11,8	-483.227.637	73,3	-616,5
Faiz Dışı Denge	168.243.189	1,1	5,7	228.213.356	135,6	-13.284.978	-0,1	-0,2	-207.984.095	1.565,6	-191,1

EK 2: 2022 - 2023 Yılları Ocak - Haziran Dönemi Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri

(Milyon TL)	2022	2023	GSYH PAYI (%)		BÜTÇE İÇİNDEKİ PAYLAR (%)		OCAK-HAZİRAN DÖNEMİ		GERÇEKLEŞME ORANI (%)		ARTIŞ ORANI (%)
	YILSONU GERÇEKLEŞME	BÜTÇE (EK BÜTÇE DAHİL)	2022 YILSONU GERÇEKLEŞME	2023 BÜTÇE (EK BÜTÇE DAHİL)	2022 YILSONU GERÇEKLEŞME	2023 BÜTÇE (EK BÜTÇE DAHİL)	2022	2023	2022 OCAK-HAZİRAN	2023 OCAK-HAZİRAN	2023/2022 OCAK-HAZİRAN
Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri (A+B)	2.942.748	5.589.085	19,6	30,0	100,0	100,0	1.171.851	2.363.577	39,8	42,3	101,7
A) Faiz Hariç Bütçe Giderleri	2.631.845	4.942.949	17,5	26,5	89,4	88,4	1.037.197	2.088.333	39,4	42,2	101,3
1. Personel Giderleri	615.296	952.308	4,1	5,1	20,9	17,0	258.460	557.435	42,0	58,5	115,7
Memurlar	476.859	720.236	3,2	3,9	16,2	12,9	201.748	438.128	42,3	60,8	117,2
İşçiler	48.959	70.264	0,3	0,4	1,7	1,3	19.915	51.807	40,7	73,7	160,1
Sözleşmeli Personel	67.468	130.686	0,4	0,7	2,3	2,3	27.496	46.317	40,8	35,4	68,5
Geçici ve Diğer Personel	22.009	31.122	0,1	0,2	0,7	0,6	9.302	21.183	42,3	68,1	127,7
2. SGK'ya Devlet Primi Giderleri	96.864	150.392	0,6	0,8	3,3	2,7	41.536	85.871	42,9	57,1	106,7
Memurlar	71.025	108.721	0,5	0,6	2,4	1,9	30.782	64.211	43,3	59,1	108,6
İşçiler	10.312	15.012	0,1	0,1	0,4	0,3	4.152	10.305	40,3	68,6	148,2
Sözleşmeli Personel	10.087	18.925	0,1	0,1	0,3	0,3	4.351	6.624	43,1	35,0	52,2
Geçici ve Diğer Personel	5.438	7.734	0,0	0,0	0,2	0,1	2.251	4.731	41,4	61,2	110,2
3. Mal ve Hizmet Alım Giderleri	257.660	419.443	1,7	2,2	8,8	7,5	83.771	164.119	32,5	39,1	95,9
a) Savunma-Güvenlik	76.352	145.747	0,5	0,8	2,6	2,6	20.131	47.420	26,4	32,5	135,6
Milli Savunma Bakanlığı	56.622	107.229	0,4	0,6	1,9	1,9	15.024	34.756	26,5	32,4	131,3
Jandarma Genel Komutanlığı	8.834	18.966	0,1	0,1	0,3	0,3	1.926	5.563	21,8	29,3	188,9
Emniyet Genel Müdürlüğü	10.896	19.552	0,1	0,1	0,4	0,3	3.182	7.102	29,2	36,3	123,2
b) Sağlık Giderleri	993	1.618	0,0	0,0	0,0	0,0	391	667	39,4	41,2	70,8
Kamu Personeli Sağlık Giderleri	724	966	0,0	0,0	0,0	0,0	269	355	37,1	36,7	32,1
Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri	269	652	0,0	0,0	0,0	0,0	122	312	45,4	47,9	155,8
c) Borçlanma Genel Giderleri	8.257	6.372	0,1	0,0	0,3	0,1	6.186	4.585	74,9	71,9	-25,9
d) Diğer Mal ve Hizmet Alım Giderleri	172.059	265.706	1,1	1,4	5,8	4,8	57.063	111.447	33,2	41,9	95,3

(Milyon TL)	2022	2023	GSYH PAYI (%)		BÜTÇE İÇİNDEKİ PAYLAR (%)		OCAK-HAZİRAN DÖNEMİ		GERÇEKLEŞME ORANI (%)		ARTIŞ ORANI (%)
	YILSONU GERÇEKLEŞME	BÜTÇE (EK BÜTÇE DAHİL)	2022 YILSONU GERÇEKLEŞME	2023 BÜTÇE (EK BÜTÇE DAHİL)	2022 YILSONU GERÇEKLEŞME	2023 BÜTÇE (EK BÜTÇE DAHİL)	2022	2023	2022 OCAK-HAZİRAN	2023 OCAK-HAZİRAN	2023/2022 OCAK-HAZİRAN
4. Cari Transferler	1.126.363	1.940.901	7,5	10,4	38,3	34,7	490.153	1.046.392	43,5	53,9	113,5
a) Görevlendirme Giderleri	48.387	263.322	0,3	1,4	1,6	4,7	25.091	120.173	51,9	45,6	379,0
KİT Görevlendirme Giderleri	19.537	175.034	0,1	0,9	0,7	3,1	13.393	89.260	68,6	51,0	566,5
Halk Bankası	9.407	18.965	0,1	0,1	0,3	0,3	4.594	6.502	48,8	34,3	41,5
Ziraat Bankası	9.947	23.241	0,1	0,1	0,3	0,4	3.635	7.241	36,5	31,2	99,2
Diğer Görevlendirme Giderleri	9.496	46.081	0,1	0,2	0,3	0,8	3.469	17.170	36,5	37,3	395,0
b) Hazine Yardımları	449.696	713.860	3,0	3,8	15,3	12,8	195.779	469.196	43,5	65,7	139,7
SGK'ya Hazine Yardımları	13.181	27.320	0,1	0,1	0,4	0,5	5.352	10.711	40,6	39,2	100,1
-İşsizlik Sigorta Fonu	13.181	27.320	0,1	0,1	0,4	0,5	5.352	10.711	40,6	39,2	100,1
Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Yardım Giderleri	389.917	584.129	2,6	3,1	13,3	10,5	174.724	388.988	44,8	66,6	122,6
-Devlet Sosyal Güvenlik Katkısı	172.724	247.539	1,2	1,3	5,9	4,4	75.708	141.375	43,8	57,1	86,7
-Sosyal Güvenliği Omayanların Sağlık Primi	33.552	52.574	0,2	0,3	1,1	0,9	15.265	26.154	45,5	49,7	71,3
-Faturalı Ödemeler (Görev Zaranı)	49.958	105.380	0,3	0,6	1,7	1,9	24.701	114.180	49,4	108,4	362,3
-İşveren Sigorta Primi 5 Puan İndirimi	53.513	69.303	0,4	0,4	1,8	1,2	21.405	40.203	40,0	58,0	87,8
-Ek Karşılıklar	4.735	6.068	0,0	0,0	0,2	0,1	4.735	6.068	100,0	100,0	28,1
-Emeklilere Ek Ödemeler (Görev Zaranı)	26.380	44.073	0,2	0,2	0,9	0,8	13.229	24.596	50,1	55,8	85,9
-Sosyal Güvenlik Açık Finansmanı (Hazine Yardımı)	49.055	59.192	0,3	0,3	1,7	1,1	19.680	36.413	40,1	61,5	85,0
Mahalli İdarelere Hazine Yardımları	2.360	3.950	0,0	0,0	0,1	0,1	1.100	1.721	46,6	43,6	56,4
-Belediyelere Yardım (Denkleştirme Ödeneği)	833	1.165	0,0	0,0	0,0	0,0	417	582	50,0	50,0	39,8
-İl Özel İdareleri (Köy Hiz. Personeli Ücret Ödemesi)	1.527	2.785	0,0	0,0	0,1	0,0	683	1.138	44,8	40,9	66,5
Diğer Hazine Yardımları	44.237	98.460	0,3	0,5	1,5	1,8	14.603	67.776	33,0	68,8	364,1
-DFİF	4.384	10.334	0,0	0,1	0,1	0,2	1.424	4.150	32,5	40,2	191,4
-Diğer	39.853	88.126	0,3	0,5	1,4	1,6	13.179	63.626	33,1	72,2	382,8
c) Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	9.310	22.242	0,1	0,1	0,3	0,4	4.988	18.203	53,6	81,8	265,0
Siyasi Partilere Yardım	645	5.026	0,0	0,0	0,0	0,1	645	5.026	100,0	100,0	679,0
Diğer	8.664	17.216	0,1	0,1	0,3	0,3	4.343	13.177	50,1	76,5	203,4
d) Hane Halkına Yapılan Transferler	14.231	24.832	0,1	0,1	0,5	0,4	6.221	10.722	43,7	43,2	72,3
Burslar ve Harçlıklar	9.502	16.209	0,1	0,1	0,3	0,3	4.510	7.332	47,5	45,2	62,6
Eğitim Amaçlı Diğer Transferler	3.536	6.331	0,0	0,0	0,1	0,1	1.202	2.424	34,0	38,3	101,6
Sağlık Amaçlı Transferler	740	1.381	0,0	0,0	0,0	0,0	340	609	45,9	44,1	79,2
Yiyecek Amaçlı Transferler	37	78	0,0	0,0	0,0	0,0	12	37	31,9	47,2	211,6
Barınma Amaçlı Transferler	416	832	0,0	0,0	0,0	0,0	158	320	37,9	38,4	103,0

	2022	2023	GSYH PAYI (%)	BÜTÇE İÇİNDEKİ PAYLAR (%)		OCAK-HAZİRAN DÖNEMİ		GERÇEKLEŞME ORANI (%)		ARTIŞ ORANI (%)	
(Milyon TL)	YILSONU GERÇEKLEŞME	BÜTÇE (EK BÜTÇE DAHİL)	2022 YILSONU GERÇEKLEŞME	2023 BÜTÇE (EK BÜTÇE DAHİL)	2022 YILSONU GERÇEKLEŞME	2023 BÜTÇE (EK BÜTÇE DAHİL)	2022	2023	2022 OCAK-HAZİRAN	2023 OCAK-HAZİRAN	2023/2022 OCAK-HAZİRAN
e) Tarımsal Destekleme Ödemeleri	39.642	59.489	0,3	0,3	1,3	1,1	21.300	37.735	53,7	63,4	77,2
Alan Bazlı Tar. Dest. Hiz.	10.268	18.005	0,1	0,1	0,3	0,3	10.135	17.034	98,7	94,6	68,1
Fark Ödemesi Destekleme Hizmetleri	9.524	6.222	0,1	0,0	0,3	0,1	4.566	7.192	47,9	115,6	57,5
Hayvancılık Destekleme Hizmetleri	9.753	13.045	0,1	0,1	0,3	0,2	4.707	9.438	48,3	72,4	100,5
Tarım Sigortası Destekleme Hizmetleri	3.856	5.200	0,0	0,0	0,1	0,1	919	1.636	23,8	31,5	78,1
Telafi Edici Öd.İlişkinTarımsal Destekler	834	847	0,0	0,0	0,0	0,0	13	1.239	1,5	146,3	9.706,8
Kırsal Kalkınma Amaçlı Tarımsal Destekler	1.825	6.307	0,0	0,0	0,1	0,1	212	787	11,6	12,5	271,6
Diğer Tarımsal Amaçlı Destekler	3.582	9.863	0,0	0,1	0,1	0,2	750	408	20,9	4,1	-45,6
f) Hane Halkına Yapılan Diğer Transferler	157.880	137.307	1,1	0,7	5,4	2,5	55.660	106.371	35,3	77,5	91,1
Sanayi ve Teknoloji BakanlığıTeşvik Ödemeleri	3.910	7.000	0,0	0,0	0,1	0,1	1.146	2.407	29,3	34,4	110,0
KOSGEB (Kobi Desteği)	1.492	2.600	0,0	0,0	0,1	0,0	793	833	53,2	32,0	5,0
Tabii Afetten Zarar Gören Çiftçilere Yardım	0	41	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0		0,0	
Bireysel Emeklilik Devlet Katkısı	10.106	22.002	0,1	0,1	0,3	0,4	4.487	10.977	44,4	49,9	144,7
Diğer	142.372	105.665	0,9	0,6	4,8	1,9	49.234	92.153	34,6	87,2	87,2
g) Sosyal Amaçlı Transferler	44.385	82.357	0,3	0,4	1,5	1,5	18.153	38.393	40,9	46,6	111,5
SHÇEK Yardımları	21.222	40.650	0,1	0,2	0,7	0,7	8.649	17.582	40,8	43,3	103,3
2022 Kanun Aylık Ödemeleri	21.575	37.269	0,1	0,2	0,7	0,7	8.929	19.246	41,4	51,6	115,5
Diğer Sosyal Amaçlı Transferler	1.588	4.438	0,0	0,0	0,1	0,1	576	1.564	36,3	35,3	171,7
h) Yurtdışına Yapılan Transferler	10.757	20.365	0,1	0,1	0,4	0,4	4.744	7.664	44,1	37,6	61,6
Kıbrıs	1.212	2.503	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	
Uluslararası Kuruluşlara Katılım Payı	5.984	10.576	0,0	0,1	0,2	0,2	3.351	5.831	56,0	55,1	74,0
Diğer	3.561	7.285	0,0	0,0	0,1	0,1	1.393	1.833	39,1	25,2	31,6
i) Gelirden Ayrılan Paylar	352.076	617.129	2,3	3,3	12,0	11,0	158.217	237.936	44,9	38,6	50,4
Mahalli İdare Payları	270.685	485.874	1,8	2,6	9,2	8,7	119.543	186.858	44,2	38,5	56,3
-İl Özel İdarelerine	11.266	20.384	0,1	0,1	0,4	0,4	4.962	7.738	44,0	38,0	55,9
-Büyükşehir Belediyelerine	124.226	220.878	0,8	1,2	4,2	4,0	55.032	86.259	44,3	39,1	56,7
-Büyükşehir İlçe Belediyelerine	101.395	183.459	0,7	1,0	3,4	3,3	44.661	69.645	44,0	38,0	55,9
-Diğer Belediyelere	33.798	61.153	0,2	0,3	1,1	1,1	14.887	23.215	44,0	38,0	55,9
Fon Payları	80.431	130.252	0,5	0,7	2,7	2,3	37.932	50.444	47,2	38,7	33,0
-SSDF	55.776	89.076	0,4	0,5	1,9	1,6	26.816	36.906	48,1	41,4	37,6
-SYDTF	24.655	41.175	0,2	0,2	0,8	0,7	11.116	13.538	45,1	32,9	21,8
-Diğerleri	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0			
Diğer Paylar	960	1.003	0,0	0,0	0,0	0,0	743	634	77,4	63,2	-14,6
-Toplu Konut İdaresine Aktarılan	72	88	0,0	0,0	0,0	0,0	27	59	37,5	66,5	116,5
-Diğer	888	915	0,0	0,0	0,0	0,0	715	576	80,6	62,9	-19,6
5. Sermaye Giderleri	276.896	383.278	1,8	2,1	9,4	6,9	65.118	133.654	23,5	34,9	105,2
Mamul Mal Alımları	23.385	38.015	0,2	0,2	0,8	0,7	4.150	10.016	17,7	26,3	141,4
Gayrimenkul Alımları ve Kamulaştırması	12.142	14.720	0,1	0,1	0,4	0,3	3.908	7.350	32,2	49,9	88,0
Gayrimenkul Sermaye ve Üretim Giderleri	207.183	270.225	1,4	1,4	7,0	4,8	50.023	100.222	24,1	37,1	100,3
Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri	19.488	31.312	0,1	0,2	0,7	0,6	3.728	9.679	19,1	30,9	159,7
Diğer Sermaye Giderleri	14.698	29.006	0,1	0,2	0,5	0,5	3.309	6.388	22,5	22,0	93,1

(Milyon TL)	2022	2023	GSYH PAYI (%)		BÜTÇE İÇİNDEKİ PAYLAR (%)		OCAK-HAZİRAN DÖNEMİ		GERÇEKLEŞME ORANI (%)		ARTIŞ ORANI (%)
	YILSONU GERÇEKLEŞME	BÜTÇE (EK BÜTÇE DAHİL)	2022 YILSONU GERÇEKLEŞME	2023 BÜTÇE (EK BÜTÇE DAHİL)	2022 YILSONU GERÇEKLEŞME	2023 BÜTÇE (EK BÜTÇE DAHİL)	2022	2023	2022 OCAK-HAZİRAN	2023 OCAK-HAZİRAN	2023/2022 OCAK-HAZİRAN
6. Sermaye Transferleri	48.822	521.000	0,3	2,8	1,7	9,3	8.350	54.153	17,1	10,4	548,5
a) Yurtiçi Sermaye Transferleri	47.312	517.473	0,3	2,8	1,6	9,3	8.049	54.072	17,0	10,4	571,8
KÖY-DES Projesi	3.111	3.800	0,0	0,0	0,1	0,1	905	1.900	29,1	50,0	109,8
BELDES	1.012	1.500	0,0	0,0	0,0	0,0	1.012	1.500	100,0	100,0	48,2
TÜBİTAK AR-GE Ödeneği	4.690	6.145	0,0	0,0	0,2	0,1	1.384	2.151	29,5	35,0	55,5
Kalkınma Ajansları	965	775	0,0	0,0	0,0	0,0	64	908	6,6	117,2	1.320,6
SOGEP	266	300	0,0	0,0	0,0	0,0	62	297	23,2	99,2	381,7
Diğer	37.268	504.953	0,2	2,7	1,3	9,0	4.622	47.315	12,4	9,4	923,6
b) Yurtdışı Sermaye Transferleri	1.511	3.527	0,0	0,0	0,1	0,1	301	82	19,9	2,3	-72,9
Kıbrıs	1.283	3.000	0,0	0,0	0,0	0,1	230	25	18,0	0,8	-89,2
Diğer	228	527	0,0	0,0	0,0	0,0	70	57	30,8	10,8	-19,2
7. Borç Verme	209.944	410.410	1,4	2,2	7,1	7,3	89.808	46.709	42,8	11,4	-48,0
a) Yurtiçi Borç Verme	207.688	405.769	1,4	2,2	7,1	7,3	89.530	44.848	43,1	11,1	-49,9
KİT Sermaye	186.007	358.839	1,2	1,9	6,3	6,4	79.468	31.004	42,7	8,6	-61,0
Risk Hesabı	0	11	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0		0,0	
Öğrenim ve Harç Kredisi	8.332	25.472	0,1	0,1	0,3	0,5	4.605	6.801	55,3	26,7	47,7
Kredi Garanti Fonuna	234	7.000	0,0	0,0	0,0	0,1	234	0	100,0	0,0	-100,0
Diğer	13.115	14.447	0,1	0,1	0,4	0,3	5.223	7.043	39,8	48,7	34,8
b) Yurtdışı Borç Verme	2.256	4.641	0,0	0,0	0,1	0,1	278	1.861	12,3	40,1	569,3
Kıbrıs (Kredi)	629	2.000	0,0	0,0	0,0	0,0	0	600	0,0	30,0	
Kıbrıs (Teşvik)	0	13	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0		0,0	
Diğer	1.627	2.628	0,0	0,0	0,1	0,0	278	1.261	17,1	48,0	353,5
8. Yedek Ödenekler	0	165.216	0,0	0,9	0,0	3,0	0	0		0,0	
Personel Giderlerini Karşılama Ödeneği	0	10.000	0,0	0,1	0,0	0,2	0	0		0,0	
Yedek Ödenek	0	81.152	0,0	0,4	0,0	1,5	0	0		0,0	
Doğal Afet Giderlerini Karşılama Ödeneği	0	2.755	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0		0,0	
Yatırımları Hızlandırma Ödeneği	0	67.210	0,0	0,4	0,0	1,2	0	0		0,0	
İlama Bağlı Borçları Karşılama Ödeneği	0	3.500	0,0	0,0	0,0	0,1	0	0		0,0	
Özellikli Giderleri Karşılama Ödeneği	0	274	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0		0,0	
Yeni Kurulacak Daire ve İdarelerin İhtiyaçlarını Karşılama Ödeneği	0	325	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0		0,0	
B. Faiz Giderleri	310.903	646.136	2,1	3,5	10,6	11,6	134.654	275.244	43,3	42,6	104,4

EK 3: Program Sınıflandırmasına Göre Bütçe Giderleri

Bin (TL)	2023 Ocak-Haziran
AİLENİN KORUNMASI VE GÜÇLENDİRİLMESİ	1.875.405
AKTİF VE SAĞLIKLI YAŞLANMA	2.147.535
ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME VE YENİLİK	10.239.185
BAĞIMLILIKLA MÜCADELE	823.160
BİLGİ VE İLETİŞİM	2.889.490
BÖLGESEL KALKINMA	1.543.790
ÇOCUKLARIN KORUNMASI VE GELİŞİMİNİN SAĞLANMASI	6.444.412
CUMHURBAŞKANLIĞI	1.523.258
DEMİRYOLU ULAŞIMI	32.573.741
DENİZYOLU ULAŞIMI	699.977
DİN HİZMETLERİ VE YAYGIN DİN EĞİTİMİ	19.196.550
DIŞ DENETİM VE HESAP YARGILAMASI	450.957
DIŞ POLİTİKA	7.914.897
ENERJİ ARZ GÜVENLİĞİ, VERİMLİLİĞİ VE ENERJİ PİYASASI	75.924.672
ENGELLİLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMI VE ÖZEL EĞİTİM	32.770.414
FİNANSAL SİSTEMİN GELİŞTİRİLMESİ VE SİGORTACILIK	36.536.264
GENÇLİK	1.497.243
GÖÇ YÖNETİMİ	5.473.985
HAYAT BOYU ÖĞRENME	6.141.726
HAZİNE VARLIKLARININ VE YÜKÜMLÜLÜKLERİNİN YÖNETİMİ	282.113.185
HUKUK VE ADALET	52.286.927
İNSAN HAKLARI	98.498
İSTATİSTİK	553.032
İSTİHDAM	64.546.373
KADININ GÜÇLENMESİ	1.031.144
KAMU DENETÇİLİĞİ	56.871
KAMU GELİRLERİ YÖNETİMİ	5.832.812
KARAYOLU ULAŞIMI	60.913.920
KAYIT DIŞI EKONOMİYLE MÜCADELE	3.094.647
KIRSAL KALKINMA	6.277.380
KOMBİNE TAŞIMACILIK, LOJİSTİK VE TEHLİKELİ MAL TAŞIMACILIĞI	10.491
KORUYUCU SAĞLIK	42.911.783
METEOROLOJİ	922.116
MİLLİ KÜLTÜR	7.285.846
ÖLÇME, SEÇME VE YERLEŞTİRME	791.459
ORMANLARIN VE DOĞANIN KORUNMASI İLE SÜRDÜRÜLEBİLİR YÖNETİMİ	2.935.187
ORTAÖĞRETİM	71.745.521

Bin (TL)	2023 Ocak-Haziran
SANAT VE KÜLTÜR EKONOMİSİ	1.679.329
SANAYİNİN GELİŞTİRİLMESİ, ÜRETİM VE YATIRIMLARIN DESTEKLENMESİ	15.034.102
ŞEHİRCİLİK VE RİSK ODAKLI BÜTÜNLEŞİK AFET YÖNETİMİ	78.365.434
ŞEHİT YAKINI VE GAZİLER	2.283.368
SİNAİ MÜLKİYET HAKLARI	119.218
SOSYAL GÜVENLİK	332.884.025
SPORUN GELİŞTİRİLMESİ VE DESTEKLENMESİ	7.650.231
STRATEJİK YÖNETİM VE KAYNAK TAHSİSİ	1.225.662
SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ	2.874.518
TABİİ KAYNAKLAR	1.347.213
TAPU VE KADASTRO	1.692.582
TARIM	73.240.550
TEDAVİ EDİCİ SAĞLIK	123.010.822
TEMEL EĞİTİM	124.745.467
TİCARETİN DÜZENLENMESİ, GELİŞTİRİLMESİ VE KOLAYLAŞTIRILMASI	5.821.336
TOPLUM GÜVENLİĞİ	109.069.174
TOPRAK VE SU KAYNAKLARININ KULLANIMI VE YÖNETİMİ	22.477.769
TRAFİK GÜVENLİĞİ	3.031.728
TÜKETİCİNİN KORUNMASI, ÜRÜN VE HİZMETLERİN GÜVENLİĞİ VE STANDARDİZASYONU	4.263.921
TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİ	1.870.016
ULUSAL SAVUNMA VE GÜVENLİK	132.871.522
ULUSLARARASI EĞİTİM İŞ BİRLİKLERİ VE YURTDIŞI EĞİTİM	4.085.852
ULUSLARARASI KALKINMA İŞBİRLİĞİ	490.263
UZAY VE HAVACILIK	336.002
VATANDAŞLIK VE SİVİL TOPLUM	2.523.732
YASAMA	1.631.006
YEREL YÖNETİMLERİN GÜÇLENDİRİLMESİ	203.755.341
YOKSULLUKLA MÜCADELE VE SOSYAL YARDIMLAŞMA	95.080.746
YÜKSEKÖĞRETİM	83.615.231
YÖNETİM VE DESTEK PROGRAMI	75.477.968
PROGRAM DIŞI GİDERLER	178.875.890
Merkezi Yönetim Bütçesi (Hazine Yardımları ve Gelirden Ayrılan Paylar Dahil)	2.541.503.866
Hazine Yardımları ve Düzenleyici Denetleyici Kurumların Gelir Fazlası (-)	177.927.140
Merkezi Yönetim Bütçesi (Hazine Yardımları ve Gelirden Ayrılan Paylar Hariç)	2.363.576.726

EK 4: 2022 - 2023 Yılları Ocak - Haziran Dönemi Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri

(Milyon TL)	2022	2023	GSYH PAYI (%)		BÜTÇE İÇİNDEKİ PAYLAR (%)		OCAK-HAZİRAN DÖNEMİ		GERÇEKLEŞME ORANI (%)		ARTIŞ ORANI (%)
	YILSONU GERÇEKLEŞME	BÜTÇE (EK BÜTÇE DAHİL)	2022 YILSONU GERÇEKLEŞME	2023 BÜTÇE (EK BÜTÇE DAHİL)	2022 YILSONU GERÇEKLEŞME	2023 BÜTÇE (EK BÜTÇE DAHİL)	2022	2023	2022 OCAK-HAZİRAN	2023 OCAK-HAZİRAN	2023/2022 OCAK-HAZİRAN
Merkezi Yönetim Gelirleri	2.800.088	4.929.664	18,7	26,4	100,0	100,0	1.265.410	1.880.349	45,2	38,1	48,6
Genel Bütçe Gelirleri	2.738.809	4.873.427	18,3	26,1	97,8	98,9	1.235.367	1.828.024	45,1	37,5	48,0
I-Vergi Gelirleri	2.353.438	4.270.668	15,7	22,9	84,0	86,6	1.033.791	1.602.312	43,9	37,5	55,0
1. Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler	863.918	1.478.624	5,8	7,9	30,9	30,0	402.251	549.891	46,6	37,2	36,7
a) Gelir Vergisi	356.464	696.394	2,4	3,7	12,7	14,1	139.237	259.123	39,1	37,2	86,1
Beyana Dayanan Gelir Vergisi	18.866	43.487	0,1	0,2	0,7	0,9	10.512	17.749	55,7	40,8	68,8
Basit Usulde Gelir Vergisi	82	65	0,0	0,0	0,0	0,0	45	28	54,8	42,0	-38,9
Gelir Vergisi Tevkifatı	329.160	641.000	2,2	3,4	11,8	13,0	125.539	238.254	38,1	37,2	89,8
Gelir Geçici Vergisi	8.356	11.841	0,1	0,1	0,3	0,2	3.140	3.093	37,6	26,1	-1,5
b) Kurumlar Vergisi	507.454	782.230	3,4	4,2	18,1	15,9	263.014	290.768	51,8	37,2	10,6
Beyana Dayanan Kurumlar Vergisi	9.179	178.634	0,1	1,0	0,3	3,6	7.095	153.495	77,3	85,9	2.063,5
Kurumlar Vergisi Tevkifatı	841	1.653	0,0	0,0	0,0	0,0	261	984	31,0	59,5	277,2
Kurumlar Geçici Vergisi	497.434	527.944	3,3	2,8	17,8	10,7	255.659	100.388	51,4	19,0	-60,7
Ek Kurumlar Vergisi (7440 sayılı kanunun 10. maddesinin 27. fıkrası)	0	74.000	0,0	0,4	0,0	1,5	0	35.901		48,5	
2. Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	26.553	76.055	0,2	0,4	0,9	1,5	13.385	21.589	50,4	28,4	61,3
a) Veraset ve İntikal Vergisi	2.886	4.617	0,0	0,0	0,1	0,1	1.401	2.011	48,6	43,5	43,5
b) Motorlu Taşıtlar Vergisi	23.627	71.356	0,2	0,4	0,8	1,4	11.960	19.540	50,6	27,4	63,4
c) Değerli Konut Vergisi	40	82	0,0	0,0	0,0	0,0	24	39	59,5	47,0	
3. Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	678.647	1.424.138	4,5	7,6	24,2	28,9	274.040	518.608	40,4	36,4	89,2
a) Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	175.143	440.872	1,2	2,4	6,3	8,9	74.528	125.937	42,6	28,6	69,0
Beyana Dayanan KDV	156.661	397.139	1,0	2,1	5,6	8,1	68.058	111.751	43,4	28,1	64,2
Tevkif Suretiyle Kesilen KDV	18.482	43.733	0,1	0,2	0,7	0,9	6.469	14.185	35,0	32,4	119,3
b) Özel Tüketim Vergisi	419.791	817.241	2,8	4,4	15,0	16,6	165.376	325.068	39,4	39,8	96,6
Petrol ve Doğalgaz Ürünleri (I)	76.765	196.925	0,5	1,1	2,7	4,0	35.844	39.839	46,7	20,2	11,1
Motorlu Taşıtlar (II)	167.142	346.239	1,1	1,9	6,0	7,0	60.590	164.053	36,3	47,4	170,8
Alkollü İçkiler (III-a)	43.702	62.960	0,3	0,3	1,6	1,3	15.175	25.126	34,7	39,9	65,6
Tütün Mamülleri (III-b)	101.275	146.282	0,7	0,8	3,6	3,0	41.286	68.269	40,8	46,7	65,4
Kolalı Gazozlar (III-c)	4.171	7.183	0,0	0,0	0,1	0,1	1.540	3.416	36,9	47,6	121,8
Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallar (IV)	26.736	57.653	0,2	0,3	1,0	1,2	10.942	24.365	40,9	42,3	122,7
6111 S.K(3-8) Md. Kapsamında Tahsil Olunan ÖTV	-1	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0			
6736 S.K(3-8) Md. Kapsamında Tahsil Olunan ÖTV	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0			
7143 S.K Kapsamında Tahsil Olunan ÖTV	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0			
7332 Sayılı Kanun Kapsamında Tahsil Olunan Özel Tüketim Vergileri	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0			
7440 Sayılı Kanun Kapsamında Tahsil Olunan Özel Tüketim Vergileri	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	1			
c) Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	58.639	108.231	0,4	0,6	2,1	2,2	23.772	47.890	40,5	44,2	101,5
d) Şans Oyunları Vergisi	10.300	26.279	0,1	0,1	0,4	0,5	4.351	9.093	42,2	34,6	109,0
e) Özel İletişim Vergisi	9.298	14.359	0,1	0,1	0,3	0,3	3.902	6.292	42,0	43,8	61,3
f) Dijital Hizmet Vergisi	5.475	9.155	0,0	0,0	0,2	0,2	2.111	3.336	38,6	36,4	58,0
g) Konaklama Vergisi	0	8.000	0,0	0,0	0,0	0,2	0	991		12,4	
h) Dahilde Alınan Diğer Mal ve Hizmet Vergileri	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0			
4. Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Alınan Vergiler	658.042	1.056.883	4,4	5,7	23,5	21,4	288.130	414.079	43,8	39,2	43,7
a) Gümrük Vergileri	76.517	121.791	0,5	0,7	2,7	2,5	32.269	53.929	42,2	44,3	67,1
b) İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	578.965	931.406	3,9	5,0	20,7	18,9	254.674	358.794	44,0	38,5	40,9
c) Diğer Dış Ticaret Gelirleri	2.560	3.686	0,0	0,0	0,1	0,1	1.188	1.356	46,4	36,8	14,2
5. Damga Vergisi	41.945	85.500	0,3	0,5	1,5	1,7	18.018	35.806	43,0	41,9	98,7
6. Harçlar	76.774	133.864	0,5	0,7	2,7	2,7	33.495	53.709	43,6	40,1	60,3
7. Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Vergiler	7.558	15.605	0,1	0,1	0,3	0,3	4.472	8.630	59,2	55,3	93,0
II-Vergi Dışı Diğer Gelirler	385.371	602.760	2,6	3,2	13,8	12,2	201.576	225.712	52,3	37,4	12,0

EK 5: 2022 – 2023 Yılları Ocak - Haziran Dönemi Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerinin Bütçe Giderleri

(Bin TL)	2022 Ocak-Haziran	2023 Ocak-Haziran	Artış Oranı (%)
Türkiye Büyük Millet Meclisi	1.192.178	2.282.629	91,5
Cumhurbaşkanlığı	2.267.370	2.171.180	-4,2
Anayasa Mahkemesi	59.635	129.396	117,0
Yargıtay	331.028	691.331	108,8
Danıştay	197.681	460.972	133,2
Hakimler ve Savcılar Kurulu	82.616	186.027	125,2
Sayıştay	289.705	587.399	102,8
Adalet Bakanlığı	19.715.215	43.346.478	119,9
Milli Savunma Bakanlığı	46.604.536	94.587.322	103,0
İçişleri Bakanlığı	8.935.584	18.190.090	103,6
Dışişleri Bakanlığı	4.789.392	6.795.304	41,9
Hazine ve Maliye Bakanlığı	599.438.325	1.075.044.530	79,3
Milli Eğitim Bakanlığı	112.042.869	245.585.422	119,2
Sağlık Bakanlığı	63.054.620	157.853.056	150,3
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	35.213.507	72.586.265	106,1
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	39.312.283	98.758.423	151,2
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	4.656.740	10.655.062	128,8
Kültür ve Turizm Bakanlığı	3.962.570	7.678.231	93,8
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	5.933.968	16.114.815	171,6
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	3.815.834	25.694.249	573,4
Ticaret Bakanlığı	3.143.543	7.599.528	141,8
Gençlik ve Spor Bakanlığı	20.096.378	38.529.490	91,7
Tarım ve Orman Bakanlığı	40.035.729	71.638.957	78,9
Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği	31.936	55.721	74,5
Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı	2.527.888	4.792.917	89,6
Jandarma Genel Komutanlığı	20.383.679	41.917.520	105,6
Sahil Güvenlik Komutanlığı	1.086.288	2.092.599	92,6
Emniyet Genel Müdürlüğü	32.632.839	66.824.822	104,8
Diyanet İşleri Başkanlığı	9.896.152	19.693.907	99,0
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı	966.652	66.264.148	6.755,0
Gelir İdaresi Başkanlığı	3.611.261	7.382.019	104,4
Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü	1.066.094	2.102.834	97,2
Meteoroloji Genel Müdürlüğü	505.833	1.040.462	105,7
Göç İdaresi Başkanlığı	2.158.030	5.482.399	154,0
Avrupa Birliği Başkanlığı	2.154.211	97.012	-95,5
Devlet Arşivleri Başkanlığı	84.040	192.576	129,1
İletişim Başkanlığı	546.216	1.294.282	137,0
Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı	228.957	856.978	274,3
Strateji ve Bütçe Başkanlığı	400.893	2.051.171	411,7
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	49.745.291	113.492.344	128,1
İklim Değişikliği Başkanlığı	7.906	23.997	
Genel Bütçeli İdareler	1.143.205.472	2.332.823.862	104,1
Özel Bütçeli İdareler	100.215.928	196.532.561	96,1
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar	6.030.610	12.147.443	101,4
Hazine Yardımları ve Düzenleyici Denetleyici Kurumların Gelir Fazlası (-)	77.601.218	177.927.140	129,3
Merkezi Yönetim Bütçesi	1.171.850.792	2.363.576.726	101,7

EK 6: 2022 - 2023 Yılları Ocak - Haziran Dönemi Özel Bütçeli İdarelerin Bütçe Giderleri

(Bin TL)	2022 Ocak-Haziran	2023 Ocak-Haziran	Artış Oranı (%)
Yükseköğretim Kurulu	220.383	359.729	63,2
Ankara Üniversitesi	1.157.603	2.230.141	92,7
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	609.779	1.167.241	91,4
Hacettepe Üniversitesi	990.269	2.164.872	118,6
Gazi Üniversitesi	836.660	1.830.127	118,7
İstanbul Üniversitesi	1.306.414	2.256.093	72,7
İstanbul Teknik Üniversitesi	515.491	1.099.947	113,4
Boğaziçi Üniversitesi	278.879	666.958	139,2
Marmara Üniversitesi	642.416	1.233.740	92,0
Yıldız Teknik Üniversitesi	387.071	722.318	86,6
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	153.788	302.893	97,0
Ege Üniversitesi	918.538	1.948.090	112,1
Dokuz Eylül Üniversitesi	697.129	1.442.935	107,0
Trakya Üniversitesi	417.463	779.120	86,6
Bursa Uludağ Üniversitesi	642.267	1.400.306	118,0
Anadolu Üniversitesi	470.220	1.016.473	116,2
Selçuk Üniversitesi	686.298	1.418.811	106,7
Akdeniz Üniversitesi	552.591	1.190.922	115,5
Erciyes Üniversitesi	563.096	1.243.147	120,8
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	509.268	1.136.193	123,1
Çukurova Üniversitesi	578.183	1.186.505	105,2
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	549.482	1.140.998	107,6
Karadeniz Teknik Üniversitesi	488.908	1.011.852	107,0
Atatürk Üniversitesi	800.535	1.629.096	103,5
İnönü Üniversitesi	498.259	1.112.700	123,3
Fırat Üniversitesi	501.567	1.119.903	123,3
Dicle Üniversitesi	486.371	1.121.971	130,7
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	464.368	989.969	113,2
Gaziantep Üniversitesi	457.027	981.806	114,8
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	140.284	298.505	112,8
Gebze Teknik Üniversitesi	148.466	289.582	95,0
Harran Üniversitesi	321.878	621.727	93,2
Süleyman Demirel Üniversitesi	441.565	929.605	110,5
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	427.682	836.797	95,7
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	299.763	635.759	112,1
Mersin Üniversitesi	432.327	927.060	114,4
Pamukkale Üniversitesi	473.066	990.658	109,4
Balıkesir Üniversitesi	274.152	518.791	89,2
Kocaeli Üniversitesi	474.834	1.019.307	114,7
Sakarya Üniversitesi	325.250	655.851	101,6
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	402.423	835.821	107,7
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	289.041	572.665	98,1
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	261.259	557.630	113,4
Afyon Kocatepe Üniversitesi	217.933	449.473	106,2
Kafkas Üniversitesi	232.755	497.563	113,8
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	414.564	811.189	95,7
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	209.233	393.902	88,3
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	237.013	467.637	97,3
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	325.135	721.730	122,0
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	348.782	636.076	82,4
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	327.510	702.555	114,5
Kırıkkale Üniversitesi	306.961	590.158	92,3
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	417.127	910.245	118,2
Galatasaray Üniversitesi	91.112	157.762	73,2
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	185.229	349.690	88,8
Kastamonu Üniversitesi	184.135	377.548	105,0
Düzce Üniversitesi	270.084	538.684	99,5
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	264.568	477.666	80,5
Uşak Üniversitesi	174.910	332.765	90,2

(Bin TL)	2022 Ocak-Haziran	2023 Ocak-Haziran	Artış Oranı (%)
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	225.275	531.821	136,1
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	259.025	561.440	116,8
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	192.703	398.306	106,7
Aksaray Üniversitesi	162.000	323.568	99,7
Giresun Üniversitesi	201.764	368.954	82,9
Hitit Üniversitesi	167.184	325.635	94,8
Yozgat Bozok Üniversitesi	209.278	448.147	114,1
Adıyaman Üniversitesi	182.550	372.278	103,9
Ordu Üniversitesi	158.644	330.015	108,0
Amasya Üniversitesi	131.372	294.720	124,3
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	137.957	282.472	104,8
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	134.378	302.120	124,8
Sinop Üniversitesi	139.230	235.806	69,4
Siirt Üniversitesi	149.619	300.513	100,9
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	133.528	294.035	120,2
Karabük Üniversitesi	239.882	485.795	102,5
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	90.133	188.346	109,0
Çankırı Karatekin Üniversitesi	148.979	284.615	91,0
Artvin Çoruh Üniversitesi	102.719	222.751	116,9
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	140.413	300.253	113,8
Bitlis Eren Üniversitesi	107.146	242.965	126,8
Kırklareli Üniversitesi	137.206	294.982	115,0
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	108.373	227.361	109,8
Bingöl Üniversitesi	157.788	317.058	100,9
Muş Alparslan Üniversitesi	129.620	271.610	109,5
Mardin Artuklu Üniversitesi	130.218	306.866	135,7
Batman Üniversitesi	121.727	263.337	116,3
Ardahan Üniversitesi	90.597	167.094	84,4
Bartın Üniversitesi	134.536	240.639	78,9
Bayburt Üniversitesi	104.780	209.370	99,8
Gümüşhane Üniversitesi	133.679	261.990	96,0
Hakkari Üniversitesi	76.234	226.876	197,6
İğdır Üniversitesi	108.556	234.510	116,0
Şırnak Üniversitesi	71.119	134.976	89,8
Munzur Üniversitesi	103.736	193.990	87,0
Yalova Üniversitesi	125.397	261.588	108,6
Türk Alman Üniversitesi	64.384	139.337	116,4
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	255.660	565.036	121,0
Bursa Teknik Üniversitesi	120.663	174.534	44,6
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	177.329	362.630	104,5
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	190.711	437.381	129,3
Necmettin Erbakan Üniversitesi	477.351	967.809	102,7
Abdullah Gül Üniversitesi	75.368	126.532	67,9
Erzurum Teknik Üniversitesi	66.322	156.381	135,8
Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	87.508	155.557	77,8
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	124.374	160.642	29,2
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	566.077	1.433.373	153,2
Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi	116.393	241.729	107,7
İskenderun Teknik Üniversitesi	83.724	150.454	79,7
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	106.577	223.241	109,5
İzmir Bakırçay Üniversitesi	73.365	130.811	78,3
İzmir Demokrasi Üniversitesi	46.238	144.973	213,5
Yükseköğretim Kalite Kurulu	3.572	6.942	94,4
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	45.611	95.827	110,1
Gaziantep Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	31.309	72.022	130,0
Konya Teknik Üniversitesi	92.679	186.796	101,6
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	79.525	190.161	139,1
Malatya Turgut Özal Üniversitesi	94.070	171.453	82,3
İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa	634.842	1.515.287	138,7
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	236.121	453.473	92,1
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	120.265	277.945	131,1
Samsun Üniversitesi	63.334	149.531	136,1
Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	25.719	94.421	267,1
Tarsus Üniversitesi	44.671	131.785	195,0
Trabzon Üniversitesi	81.455	173.972	113,6
Kayseri Üniversitesi	59.705	126.184	111,3
Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	21.534	46.355	115,3
Eskişehir Teknik Üniversitesi	203.829	363.200	78,2
İsparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	143.965	329.752	129,1
Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi	124.099	333.773	169,0
Yükseköğretim Kurumları Toplamı	36.185.058	75.005.357	107,3

(Bin TL)	2022 Ocak-Haziran	2023 Ocak-Haziran	Artış Oranı (%)
Türkiye İstatistik Kurumu	359.929	708.818	96,9
Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı	445.929	864.610	93,9
Savunma Sanayi Başkanlığı	108.249	206.615	90,9
Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu	13.965	29.940	114,4
Atatürk Araştırma Merkezi	5.462	9.581	75,4
Atatürk Kültür Merkezi	5.297	9.948	87,8
Türk Dil Kurumu	162.460	52.763	-67,5
Türk Tarih Kurumu	100.231	109.604	9,4
Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu	4.250.443	7.782.935	83,1
Türkiye Bilimler Akademisi	9.451	20.352	115,3
Karayolları Genel Müdürlüğü	29.888.037	62.172.600	108,0
Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü	325.888	694.545	113,1
Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü	315.949	652.560	106,5
Orman Genel Müdürlüğü	2.427.210	4.234.151	74,4
Vakıflar Genel Müdürlüğü	2.173.925	4.991.956	129,6
Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü	198.733	788.005	296,5
Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü	635.342	1.245.289	96,0
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü	71.225	170.117	138,8
Türk Akreditasyon Kurumu	31.800	65.671	106,5
Türk Standartları Enstitüsü	495.791	932.129	88,0
Türk Patent ve Marka Kurumu	93.490	498.740	433,5
Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı	4.506.976	4.288.636	-4,8
Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı	254.597	298.215	17,1
Gap Bölge Kalkınma İdaresi	31.448	85.399	171,6
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	33.446	70.160	109,8
Kamu Denetçiliği Kurumu	27.358	65.190	138,3
Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu	2.866.351	4.904.937	71,1
Mesleki Yeterlilik Kurumu Başkanlığı	47.834	61.552	28,7
Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı	270.758	435.849	61,0
Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı	41.137	75.284	83,0
Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı	6.648	20.378	206,5
Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı	7.677	17.152	123,4
Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı	7.810	72.310	825,9
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	13.056.019	23.368.946	79,0
Türkiye Su Enstitüsü	2.717	4.744	74,6
Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu	120.536	265.226	120,0
Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu	19.485	47.337	142,9
Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı	24.615	106.402	332,3
Helal Akreditasyon Kurumu	5.048	12.000	137,7
Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü	347.734	509.784	46,6
Türkiye Uzay Ajansı Başkanlığı	7.512	119.196	1.486,7
Kapadokya Alan Başkanlığı	11.377	29.031	155,2
Türkiye Adalet Akademisi	18.331	40.126	118,9
Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu	196.650	384.782	95,7
Uludağ Alan Başkanlığı*	0	3.640	
Özel Bütçeli Diğer İdareler Toplamı	64.030.870	121.527.204	89,8
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER TOPLAMI	100.215.928	196.532.561	96,1

*Uludağ Alan Başkanlığı 18/1/2023 tarihi ve 7432 sayılı Kanun ile kurulduğu için Başkanlığın 2022 yılının ilk altı ayında harcaması bulunmamaktadır.

EK 7: 2022 - 2023 Yılları Ocak - Haziran Dönemi Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Bütçe Giderleri

(Bin TL)	2022 Ocak-Haziran	2023 Ocak-Haziran	Artış Oranı (%)
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu	173.031	333.750	92,9
Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu	4.215.445	9.106.735	116,0
Sermaye Piyasası Kurulu	564.234	490.475	-13,1
Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	270.108	704.608	160,9
Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu	206.444	489.774	137,2
Kamu İhale Kurumu	137.881	401.894	191,5
Rekabet Kurumu	217.154	285.992	31,7
Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu	25.734	56.381	119,1
Kişisel Verileri Koruma Kurumu	36.285	60.505	66,7
Nükleer Düzenleme Kurumu	128.592	172.610	34,2
Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu	55.702	44.719	-19,7
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar Toplamı	6.030.610	12.147.443	101,4



TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

BÜTÇE GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Temmuz 2023

Necatibey Cad. No: 110/A 06570 Yücetepe - ANKARA
Tel: +90 (312) 294 50 00 • Faks: +90 (312) 294 52 98
www.sbb.gov.tr